

# Aposel

## Jisas nukan ämän oi ariain roat akan sarau.

### Okoro buk nukan onoktapau

Jisas ko omar oik tone raunuk, woisan 33 orip manonuk, Luk nukas Jisas nukan ämän oi ariai roat akan sarau miai ämän jer wewon.

Jisas ko meiemara, omar oik toneanik, kon Osou Näu äsimornuk, kowon. Kiro Osou Näus kon roat sarwarianik, sakau aronuk, ak iminäu wa. Akas Jisas nukan ämän oumoi, Jerusalem näu mena Juda roasiret tamarianik, Judia provins pak Samaria provins pak nais pote roasiret tamaroin. Rai rai, karauk omsau pakan roasiret nais Jisas nukan ämän tamaroin. Omsau sau erekapu ak Anut nukan ämän roumoi, karauk roat akan woiaka Anut mesin epar moin.

Kiro buk opok, Luk nukas amke Pita nukas sarau mowon mesin jer wewon, ruris kiro Pol nukas sarau mowon mesin jer wewon.

(Luk nukas kiro ämän kar Grik ro enip Tiofilus jer we muruwon)

### Okoro buk tainoraun ämän

1:1–5:42 Jisas nukan tamariäwon roat akas Jisas mesin akan woiaka epar mianik, kon sarau onoktoroin.

6:1–9:31 Jisas nukan roat ak usu sosop oin, sinuk, ak iminäu wa. Ak Jisas nukan Ämän Eposek roasiret erekapu tamaroin.

9:32–12:35 Pita nukas Jisas nukan Ämän Eposek roasiret tamarowon.

13:1–14:28 Amke Pol nukas Jisas nukan Ämän Eposek omsau sau oi ariemoi, roasiret tamarewon.

15:1–41 Jerusarem näu mena Pol ko Jisas mesin woiaka epar moin roasiret akan roat näunäu pak erek tururin.

16:1–18:23 Ätäi Pol nukas Jisas nukan Ämän Eposek omsau sau oi ariemoi, roasiret tamarewon.

18:14–21:14 Ätäiar Pol nukas Jisas nukan Ämän Eposek omsau sau oi ariemoi, roasiret tamarewon.

21:15–28:31 Pol ko Jerusarem näu mena karapus rawonus, Rom näu mena potowon.

*Jisas nukas Anut nukan Osou Näu äsimoraun paip marowon.*

<sup>1-2</sup> O jai Tiofilus, na Anut nukan wonas meieäum ro. Is amke Jisas nukas onok eposek keserwon pak kos sarau mowon pote, ko omar oik tonowon pak, kiro ämän erekapu jer we musianik, aisomin. Jisas ko Anut nukas omar oik imäi tonau wa opok, ko Anut nukan Osou Näu nukas sakau oripas kon ämän oi ariai roat\* sare marowon kon ämän jekur awarowon.

<sup>3</sup> Jisas ko meieanik, ätäi awau siräumara, kon tamareäwon roat amiakap orip orip peäu. Omre 40 orip ko kesernuk, ak äpu moin epar nukasar kiro ko meiäu wa, ätäi siräiewon. Kos ak Anut nukas ätäi koi kamwaraun ämän awarowon. <sup>4</sup> Kar muti ko erek ak pak pe

raumara, awarowon, “Ak Jerusalem näu mena wa ute manau. Ak kame rauna, Osou Näu meter moni nukas ak araun paip marowon kiro mesin awareäim kiro kos arai. <sup>5</sup> Meter Jon nukas roasiret anas an jomarowon\*. Utianik, omre rumuk wa, Anut nukas nukan Osou Näus ak an jomarai.”

*Jisas omar oik tonowon.*

*(Mak 16:19-20; Luk 24:50-53)*

<sup>6</sup> Kar omre opok, Jisas nukan ämän oi ariain roat erekapu Jisas pak ätäi tururianik, akas Jisas totorin, “Näwäu, kiro ses opok na iken iwäinokot emwareanik, Israel\* roasiret okoro Judia provins ätäi aram ra?”

<sup>7</sup> Keserna, Jisas nukas ätäi awarowon, “Kiro akan sarau wa. Isan moni nukasar kon sakaus kiro omre isas okoro omnokou kamwaraun sare mowon. Ak kiro omre äpu mau senek wa.

<sup>8</sup> Utianik, Anut nukan Osou Näu ak opok kounuk, kiro ses opok ak sakau oripas Jerusalem näu mena pak Judia provins pak Samaria provins pak, omsau sau erekapu potomoi, isan enim roasiret awaraiei.”

<sup>9</sup> Ko kiro ämän aware kurenuk, Anut nukas ko omar oik imäi tonowon. Ak apai rauna rauna, kar ious pemara, ko kururur mowon, ak ko aparau senek wa.

<sup>10-11</sup> Ko erekapu manonuk, ak omar oik aparam rai eisane rauna rauna, ro oirori awan omjo ärneu oripas kurte ak siarakap pe tai raumasa, äieirin, “Galili provins pakan roat, ak owon okoro opok tai raumana, omar oik eisane rai? Kiro Jisas ko rusapai Anut nukas ak opakan

imäianik, omar oik tonou apari senek, tawa ätäi keseriar kowai aparaiei.”

*Kar ro Judas nukan omoi owaun sare murin.*

<sup>12</sup> Keseria, Jisas nukan ämän oi ariai roat ak Olivet omtapau utomana, ätäi Jerusalem näu mena tonoin. Kiro omtapau Jerusalem mena siakup rau. <sup>13</sup> Ak näu mena tonomoi, akan ou waru kämioik raiäin opok tonoin. Kiro roat akan enmaka Pita, Jon, Jems, Andru, Filip, Tomas, Bartolomiu, Matiu, Jems ko Alfius nukan mokoi, Saimon ko kar tupsiu enip Serot pakan, Judas ko Jems nukan mokoi. <sup>14</sup> Kiro roat Jisas mesin woiaka karar mianik, Anut aurna, karauk asiret pak Jisas nukan anak Maria pak kon amakut pak erek ak nais orip orip tururianik, Anut auriai.

<sup>15-16</sup> Kar omre roasiret akan woiaka Jisas mesin epar moin 120 orip turur rain opok, Pita nukas akan amiakap siräumara, äiewon, “O jaiat, Judas nukas, Jisas marai roat akan ipiakap marowon. Kiro mesin meter Anut nukan osous Devit nukan oksau pakas äiewon kiro rusapai epar peu. <sup>17</sup> Judas ko meter iken sarau jaunok, Jisas nukas ik pak erek sarau maun sare mowon.

<sup>18</sup> (Kiro ro Judas onok aru mianik, aiauk oumara, kiro aiaukus omnokou eteinak kau mowon. Kiro opok nukasar am iporu opok pomur oumara, meienuk, kon nokou tapau puturmoi, pimur erekapu omnokou opok kourwon. <sup>19</sup> Roasiret erekapu ak Jerusalem mena rain ak kiro ämän roumana, ak kiro omnokou enip Akeldama moin. Kiro ämän kon onoktapau Karian omnokou.)

<sup>20</sup> Kiro ämän meter Buk Song opok keser jer wewon,

‘Kon ou erar rawaura, kar ros kiro owa wa rawai.’ *Buk Song 69:25*

Kar ämän Buk Song opok nais rau, keser äiewon,

‘Kar ros kon sarau owoura.’ *Buk Song 109:8*

<sup>21</sup> Keseria, ik rusapai kar ro ika kamuk erek ariäu, kiro ses opok Jisas Năwău ik pak erek raunuk, kiro ro ko erek rawon sare mau.

<sup>22</sup> Meter Jon nukas roasiret an jomarowon ses opok koi, Jisas sarau onoktorowon pote kiro ses opok Anut nukas Jisas ätäi omar oik imäi tonowon. Kar ro ko kiro onok erekapu kon amukus aparwon ik ko sare mau. Ko ik pak sarau erek mia, Jisas ätäi siräiewon ämän roasiret maraura.”

<sup>23</sup> Pita nukas keser äienuk, akas ro oirori sare matoin. Kar ro Josep, Bar-Sabas äiäi, kon kar enip Jastus. Kar ro kon enip Mataias. <sup>24</sup> Keseria, ak Anut keser aurin, “Năwău, na roat akan ronkat woiaka uru äpu. Keseria, nakas okoro roat ori rair, owo ro nan sarau musaun sare momon ätär muk. <sup>25</sup> Ko Judas nukan omoi oumara, sarau mai. Judas kiro sarau Jisas nukan ämän oi araun utomoi, ko om aru opok manowon.” <sup>26</sup> Keseria, akas kiro roat ori kamuk inok sare maun satu sipiräiein. Mataias nukan aiauk eposek pewon. Keseria, ak Mataias sare moin. Keserianik, ko ämän oi ariai roat 11 orip rain pak pote tururwon.

## 2

### *Anut nukan Osou Näu kowon.*

<sup>1</sup> Kar omre, enip Pentikos\* penuk, roasiret akan woiaka Jisas mesin epar moin karar owa turur rain. <sup>2</sup> Rauna rauna, kar jejep urir sakau senekus kurte omar oikas kounuk, roasiret kiro owa rain ak erekapu kiro jejep năwău roin. <sup>3</sup> Kesermara, ak ep arou menop senekus koi käumara, roat karar karar akan tapiakap iporwon aparin. <sup>4</sup> Kiro roat erekapu Anut nukan Osous akan ronkat erekapu kamwareanik, sakau maronuk, ak ämän atap atapus karauk omsau pakan ämänis arein.

<sup>5</sup> Kiro opok, Juda roasiret ak Jerusalem mena rain. Karauk Juda roasiret Anut jou muriäi omsau atap atap pakas koin pak erek rain. <sup>6</sup> Ak kiro jejep roumana, roasiret sosop kiro ou siakup tururin. Roasiret akan woiaka epar moin ak akan menan ämänis atap atap arein roumana, ak erekapu karkairin. <sup>7</sup> Ak karkairmana, ronkat sosop mianik, äiein, “Kiro roat ak keser arei ak erekapu Galili provins pakan roat. <sup>8</sup> Utianik, ik erekapu karar karar iken menan ämän arena, rum. <sup>9-10</sup> Ik erekapu omsau atap atap pakan, Partia, Midia, Elam, Mesopotemia, Judia, Kapadisia, Pontus, Esia provins pakan pak karauk Prigia, Pampilia, Ijip pak Libia Sairini mena siakup pak karauk Rom nău mena pakan koi rum. <sup>11</sup> Ik karauk Juda roat pak karauk kar omsau pakan roat Juda akan onok tainorin roat pak ik karauk Krit omsau pak Arebia provins pakan koi rum. Utianik, Galili roat ak Anut

nukas kurur atap atap keserwon mesin iken ämän atap atapus arena, ik erekapu roum.”

<sup>12</sup> Ak keser äumana, karkairianik, ronkat sosop oumoi, aka aka tototein, “Kiro owosei?”

<sup>13</sup> Keserna, karauk roat akas jeje ämän awaromana, äiein, “Kiro roat an sakau jeanik, keseri.”

*Pita nukas ämän mowon.*

<sup>14</sup> Pita nuka pak Jisas nukan ämän oi ariai roat 11 orip erek siraumana, kos ämän roasiret keser awarowon, “Ak Juda roasiret pak karauk roasiret erekapu Jerusalem näu mena koi rai, ak rowe. Ak isan ämän maraurim okoro onok pewon kon onoktapau awaurim ak jekur rowe. <sup>15</sup> Akan ronkat okoro roat an sakau jeanik, raiaka käieu aikoin. Utianik, rusapai okoro 9 klok tapera karar keseru. Keserianik, okoro roat ak an sakau jau wa. <sup>16</sup> Rowe! Anut nukan ämän roianik, areawon ro\* Joel nukas kiro onok mesin äiewon.

<sup>17</sup> Anut nukas äiewon, ‘Omre wasaräun ses siakup, is isan Osou Näu erekapu roasiret opok äsimoram. Keserita, akan mokoit asinakut owo onok tawa päi aräiei, is akan mokoit onok atap atap ätär maroita, aparaiei. Koiam roat nine epiräiei. <sup>18</sup> Epar senes kiro ses opok is isan Osou Näu sakau orip isan sarau roasiret opok äsimoram. <sup>19</sup> Kurur atap atap omar omnokou ori opok matam. Kiro ses opok omar oikas karian pak, ep arou pak, epit pak päi. <sup>20</sup> San wa jerai, pututu senes saräi. Keir karian senek osou saräi. Kiro osap penuk, Anut nukan omre sakau näwäu päi. Kiro omre näwäu arou näu orip. <sup>21</sup> Inok roasir Näwäu keser aurai, “Näwäu,

isan onok aru pakan imäir,” keser aurnuk, kiro roasir Nāwāu nukas imäiäi.’

Joel nukas keser jer wewon. *Joel 2:32*

<sup>22</sup> Israel roasiret! Ak okoro ämän rowe! Anut nukas Jisas Nasaret menan ro sare momara, äsimornuk, kowon. Anut nukan sakaus kiro ro sarau sakau mowon. Ko ak kamuk kiro sarau monuk, ak kiro aparin. <sup>23</sup> Meter Anut nukasar Jisas akan ipiak opok maraun apu sarewon. Keseria, akas ko onok aru miäi roat akan ipiakap marona, akas ko am äpäs opok äsäi mianik, wena, meiewon. <sup>24</sup> Utianik, Anut nukas kiro ro ätäi siräi mowon. Ko kon meiewon tätäi kiro opok utomoi, imäi manowon. Jisas ko op up uru rawaun itok wa. <sup>25</sup> Kiro mesin Devit nukas äiewon, ‘Nāwāu ko is siarap orip orip raiäü. Ko is siarap raumara, sakau muriäü. Keseria, kar osapus is wa itimoirai. <sup>26</sup> Keseria, isan woi erernuk, nepipiraun ämän mom. Is äpu is ro meiäun itok, utianik, is kiro osap eposek owaun kame raim. <sup>27</sup> Owon, na is utoirota, meieäi akan mena wa rawam. Nan sarau ro eposek utota, up uru wa pomoräi.

<sup>28</sup> Na awau orip orip rawaun apu ätär muriäüm. Na is pak rauta, kiro nan amun opok is nepipirianik, rapor rawam.’ *Buk Song 16:8-11*

<sup>29</sup> O Jaiat, Israel roasiret, is iken askanai Devit mesin epar awaraurim. Ko meienuk, roasiret akas up uru kurein. Kon up rusapai okoro rau. <sup>30</sup> Ko Anut nukan ämän roianik, areawon ro ko äpu Anut nukas paip muruwon. Anut nukas ämän sakau orip auruwon, ‘tawa nan kar asan päi. Ko roasiret nas kamwarom senek kos nais kamwarai.’ <sup>31</sup> Devit ko tawa Anut nukas



owosäi ko äpu momara, Krais\* ätäi siräiäi mesin keser äiewon, ‘Ko meieäi akan mena utonuk, wa rawai. Ko Anut nukan ämän areawon ro, ko Anut nukas paip muruwon äpu Anut nukas utonuk, kon enipsau wa pomoräi.’ <sup>32</sup> Keseria, Anut nukas kiro Jisas siräi mowon, okon, epar ik erekapu iken amiakas aparmoi, äpu mianik, kon ämän awarom. <sup>33</sup> Rusa kon momok Anut nukas ko kämioik imäi toneanik, nukan ipou näu kaima tane mowon rau. Kos meter auruwon siar Jisas kon Osou Näu nuruwon. Keseria, ak okoro onok aparmoi, roi. Kiro Jisas nukas kon Osou Näu ik opok äsimoru. <sup>34-35</sup> Devit ko omar oik tonau wa. Utianik, ko nukasar äiewon,

‘Anut nukas isan Näuäü auruwon, “Na isan ipi näu kaima taneta, isas nan iwäi jaunat itimwareanik, nan isonap maroita, nan inkaruru rawaiei.” *Buk Song 110:1*

<sup>36</sup> Ko keser keser äiewon, okon, ak Israel roasiret erekapu ak kiro ämän äpu mowe, kiro Jisas karar akas ko am äpäs opok äsäi mona, meiewon, Anut nukas kon enip Krais mowon, ko iken Näuäü sare mowon rau.’ ”

*Roasiret sosop woiaka piririanik, an join.*

<sup>37</sup> Roasiret ak kiro ämän roumana, ak woiaka aru momana, Pita pak karauk Jisas nukan ämän oi ariai roat pak awaroin, “O Jaunokot, ik rurisa owosäu?”

<sup>38-39</sup> Pita nukas keser awarowon, “Ak erekapu karar karar akan onok aru miäi utoinai, woiaka pirirmoi, Jisas Krais nukan enip pakaimas an jowe. Keserna, Anut nukas akan onok aru jākäi maromara, kon Osou Näu arai. Meter

Anut nukas kon Osou Näu ak akan mokoit pak karauk omsau pakan roasiret pak erek araun paip mowon. Kos äiewon, 'Inok roasir isas urweita, is ko isan Osou Näu nuram.' ”

<sup>40</sup> Pita sakau ämän sosop awaromara, äiewon, “Ak jekuriar tai rawe! Keseria, ak roat aru pak wa aru maiei.” <sup>41</sup> Karauk roasiret ak Pita nukan ämän roumoi, woiaka epar momana, an join. Kiro ses opok roasiret 3,000 orip an join.

*Roasiret woiaka epar moin akan onok eposek.*

<sup>42</sup> Roasiret ak akan woiaka epar moin orip orip Jisas nukan ämän oi ariai roat pak tururmana, akan ämän rowaun tup apariain. Ak jaunakat sarwareäi. Ak akan o jaun tururianik, Anut nukan o jeäi. Ak omre orip orip Anut ariai. <sup>43</sup> Anut nukas kon ämän oi ariai roat akan ipiaka opok kurur atap atap kesernuk, roasiret erekapu kiro aparmana, iminein. <sup>44</sup> Roasiret akan woiaka epar moin karar tururianik, akan osap kiro jaunakat pak erek akan karar. <sup>45</sup> Roasiret osap sosop orip, ak akan omnokou pak akan osap pak karauk roat aromoi, aiauk oianik, kiro aiauk inäimana, roasiret osap wäpik ariai. <sup>46</sup> Ak erekapu woiaka karar mianik, omre orip orip Anut osap nuriäi ou năwău\* owa tonomoi, tururiäin. Akan owa atap atap tururia, o je je ariein. Ak woiaka epar momoi, woiaka erer orip o jeäi. <sup>47</sup> Ak orip orip Anut nukan enip jou muriäi. Karauk roasiret akas ak apware-anik, akan woiaka nău saremoi, omre orip orip Năwău nukas karauk roasiret ätäi imwaronuk,

ak roasiret woiaka epar moin pak erek turur rain.

### 3

*Pita nukas ro isou aru jekur mowon.*

<sup>1</sup> Kar muti iukärir, Pita Jon ori Anut auraun Anut osap nuriäi ou năwău owa tonaauririn.

<sup>2</sup> Kiro opok, kar rorok enip Eposek äiäi opok roat akas kar ro kon isou aru manau senek wa, ämäianik, kiro opok pe moin. Kiro ro anakus isou aru keseriar mowon. Kiro ros omre orip orip roasiret osap nuraun rai nik mareäu. <sup>3</sup> Kiro omre opok, Pita Jon ori kiro tup owa tonaursa, kiro ros apwatomara, aiauk nuraun totwatowon.

<sup>4</sup> Pita Jon ories ko sakamarmasa, Pita nukas auruwon, “Na iu apait!” <sup>5</sup> Kesernuk, kiro isou aru ro Pita Jon ori kar osap iraieir rai apwate rawon.

<sup>6</sup> Kesernuk, Pita nukas auruwon, “Is aiauk wăpik. Kar osap epar is isaurim. Is Nasaret menan Jisas Kraís nukan sakau pakaima aisom, na sirăinam, ari!” <sup>7</sup> Keserianik, Pita nukas kiro ron ipou nău kaimas atomara, sirăi monuk, kurte kiro ron isou sakau sarewon. <sup>8</sup> Ko sirăumara, tai ariăwon. Kesermara, ko ori pak erek tup owa tainwate tonomara, pokir pokirmara, Anut nukan enip jou mowon. <sup>9</sup> Roasiret kiro tup owa rain ak erekapu kiro ro sirăi arimara, Anut nukan enip jou maronuk, aparin. <sup>10</sup> Ak äpu kiro rosar meter tup ou nukan rorok enip Eposek siakup tane raumara, roasiret osap nik mareăwon. Kiro onok mesin karkairmana, ronkat sosop oin.

*Pita nukas Anut osap nuriäi tup ou näwäü owa ämän mowon.*

<sup>11</sup> Kiro ro meter isou aru mowon kos Pita Jon ori siarawap tai raunuk raunuk, roasiret erekapu karkairmana, kurte koianik, kiro owa enip Solomon nukan enip moin kasikaima ak siarakap koi tururin. <sup>12</sup> Pita ko kiro onok aparianik, roasiret awarowon, “Israel roasiret, ak owon kiro kurur aparianik, kiro mesin ronkat sosop ourai? Akan ronkat iwen onok eposek senes, okon, iwen sakaus okoro kurur keserum rai sakau apaitoi ra? Wa senes wa!. <sup>13</sup> Iken askanai akan Anut pak Apraham, Aisak, Jekop akan Anut nukas kon sakau näwäü kon sarau ro Jisas nurunuk, kon enip kämioik mowon. Kiro ro akasar kon iwäiakut akan ipiakap moin. Pailot nukas ko utonuk, manaun äiewon akas kon ämän rowau wa. Ak ko sumkäinein. <sup>14</sup> Kiro ro ko Anut nukas äsimornuk, kowon. Ko onok eposek orip. Utianik, akas ko sumkäinein. Ak Pailot urwemana, aurin, ‘Na kiro ro kos kar ro wenuk, meiewon utota, man.’ Pailot nukas ko äsimornuk, manowon. <sup>15</sup> Orip orip awau rawaun apu ätär mareäu ro akas wena, meiewon. Utianik, Anut nukas ko ätäi siräi mowon. Roat akas wena, meiewon ätäi siräiewon iwen amiokos aparmurin, okon, ak rusapai awarom. <sup>16</sup> Kiro Jisas nukan sakaus okoro ro isou aru jekur mowon. Ak rusapai apari, ko Jisas mesin wou epar mowon, okon, kiro ro sakau muruwon. Ak ko aparnai, äpu mowe. Iu äpu Jisas nukan sakau epar, kiro sakau pakaima okoro ro jekur momur. Ak erekapu kiro aparin.

<sup>17</sup> O Jaiat, ik äpu ak akan roat näunäu pak kamwareäin roat pak Jisas ko inok ak äpu wa, okon, ak ko keserin. <sup>18</sup> Anut nukas meter kiro onok mesin kon ämän roianik, areain roat akan oiaksaus äiein, 'Nukan Krais ko tätäi näwäu owai.' Kiro ämän äiein epar pewon. <sup>19</sup> Keseria, ak akan ronkat pak onok aru pak utoinai, akan woiaka Anut mesin pirirwe. Ak keserna, kos akan onok aru jākäi marai. <sup>20</sup> Ak kiro keserna, Anut nukas ak sakau awau arai. Kos Krais äsimornuk, ak rawa kowai. Kiro ro meter Anut nukas sare mowon kon enip Jisas. <sup>21</sup> Rusapai ko omar oik ätäi tonowon rau. Ko kiro ses Anut nukas osap erekapu ätäi awau sare maun kame rau. Kiro kon ämän meter kon ämän roianik, areain roat awaronuk, akas roasiret awaroin. <sup>22</sup> Moses nukas ko mesin keser äiewon, 'Anut Näwäu nukas is äsimoirowon senek tawa kon ämän roianik, areäu ro kar äsimorai. Kiro ro akan jaunaka senes. Ak kos ämän awarai roinai, kon ämän erekapu tainorwe. <sup>23</sup> Inok roasir kiro Anut nukan ämän roianik, areäu ron ämän wa tainornuk rai, ko Anut nukan roasiret pak wa rawai. Ko Anut nukas aru murai.' *Lo 18:15, 18-19*

<sup>24-25</sup> Anut nukas meter Apraham pak paip keser mianik, äiewon, 'Nan askanai pakas okoro omnokou pakan roasiret jekur rawaun sakau aram.' *Stat 22:18*  
Kos kon ämän roianik, areain roat pak kiro paip mowon. Kon ämän roianik, areain roat meter pein Samuel pakas pote rusapai pein, akas nais kiro onok rusapai peu mesin äiein. Keseria, rusapai kiro paip epar pewon, akasar

aparin. <sup>26</sup> Keserianik, Anut nukas kon sarau ro ak karar karar jekur rawaun pak onok aru pakan pirirwe rai, awaraun sare momara, amke ak Israel roasiret rawa äsimornuk, kowon.”

## 4

*Pita Jon ori roat näunäu akan amiakap tai matoin.*

<sup>1</sup> Pita Jon ori roasiret ämän awarona awarona, Karauk Anut nukan kamuk raiäin roat pak Anut osap nuriäi ou kameäi roat akan näwäu pak karauk Sadusi\* roat nais erek au rawa koin. <sup>2</sup> Pita Jon ories Anut nukas Jisas meiewon pakan ätäi siräi mowon awau rau rai, roasiret awaroirin. Ak kiro ämän roumana, kasiaka pein. <sup>3</sup> Keseria, kiro roat akas Pita Jon orien ämän aparau sakau atwatoin. Utianik, ak iukärir senes sarenuk, aparianik, karapus owa kurwatoin. <sup>4</sup> Utianik, roasiret sosop kiro opok rain awan ämän roianik, akan woiaka epar moin. Roasiret akan woiaka epar moin 5,000 orip sarein.

<sup>5</sup> Tapera, Juda roasiret akan roat näunäu pak kamwareäin roat näunäu pak sintore ämän tamareäi roat\* pak ak Jerusalem näu mena koi tururin. <sup>6</sup> Kiro roat potomana, Anut kamuk raiäu ro näwäu senes, enip Annas, pak Kaiapas pak Jon pak Aleksanda pak karauk Annas nukan tupsiu pak tururin. <sup>7</sup> Jon Pita ori akan amiakap pe tai matea, totwatoirin, “Kiro ro isou aru ro owose jekursa, om tai manou? Au owo sakaus kiro onok keseririn? Au inon enip pakas keseririn?”

8-9 Pita ko Anut nukan Osou Näus sakau murunuk, kiro roat awarowon, “Ak roasiret kamwareäin roat näunäu, ak rusapai iu ro isou aru jekur momurin mesin totoitoi. Ak owose okoro ro eposek sarewon rai totoitoi. <sup>10</sup> Keserianik, ak erekapu Israel roasiret pak äpu maiei, Jisas Krais Nasaret menan kon sakaus kiro ro nukan isou sakau mowon. Kesernuk, ko rurisa ak amiakap tai rau. Akas ko am äpäs opok wein. Ko meienuk, Anut nukas ko ätäi up uruan siräi mowon. <sup>11</sup> Kiro Jisas karar mesin meter Anut nukan ämänis äiein,

‘Kiro ou tutu ou miäin roat akas aru äiein,  
rusapai kiro ou tutu eposek senes sarewon.’

*Buk Song 118:22*

<sup>12</sup> Kos karar ak imwaraun itok. Kon enip karar sakau orip. Roasiret kon enip pakas urwena, imwarai. Kar ros okoro omnokou pakan imäikaun senek itok wa.”

<sup>13</sup> Kiro roat näunäu ak Pita Jon ories sakau ämän momasa, iminäu wa, apwatianik, ronkat sosop oin. Ak äpu kiro roat ori skul sosop manau wa, au erar roat ori. Keseria, ak äpu au meter Jisas tainori ariairin. <sup>14</sup> Kiro ro kon isou eposek sarewon ko au pak tai rawon aparin, okon, ak kar ämän aräu senek wa. <sup>15-16</sup> Kesermana, akas kiro owan äsimwatona, kasik nosa, aka aka ämän keser atoin, “Ik kiro roat ori owosewatau? Okoro Jerusalem menan roasiret ak erekapu kiro kurur awas keseririn äpu moin, ik ämäi mau senek wa. <sup>17</sup> Utianik, kiro onok omsaukan roasiret awarona, rowaiei, okon, ik kiro roat ori Jisas nukan enip pakas karauk roasiret wa tamarau rai tämatau.”

<sup>18</sup> Kesermana, roat näunäu akas Jon Pita ori ätäi urwatona, owa tonosa, sakau awatoin, “Au ätäi ätäi Jisas nukan enip pakas karauk roasiret ämän wa awarau.” <sup>19</sup> Pita Jon ories ätäi awaroin, “Ak akasar akan ämän wasarewe. Anut nukan ronkat owo senek, ik akan ämän tainorau ra Anut nukan ämän tainorau? Kiro akasar ronkatewe. <sup>20</sup> Ik kiro onok iken amiokos erekapu aparmoi, roumun, okon, kon ämän wa utam. Roasiret erekapu awaram.”

<sup>21-22</sup> Keseria, roat näunäu akas ätäiar Jisas nukan ämän roasiret awarona, akwataiei rai, sakau ämän awateanik, utwatona, manoirin. Kiro ro kon isou aru jekur moirin kon woisan 40 orip itimorwon. Roasiret erekapu aparianik, Anut nukan enip jou murianik, Anut nukas kiro kurur keserwon mesin akan woiaka epar moin. Keseria, roat näunäu ak roasiret iminewareanik, ak kiro roat ori tämataun apu wäpik.

*Roasiret akan woiaka Jisas mesin epar moin  
Anut nukan sakau owaun aurin.*

<sup>23</sup> Roat näunäu akas Pita Jon ori utwatona, manosa, au ätäi akan jaunakat akan owa turur rain opok potoirin. Au roat näunäu akas ämän erekapu awatoin awas pote, jaunakat awaroin. <sup>24</sup> Ak kiro ämän roumana, ak erekapu woiaka karar mianik, tururmana, Anut keser aurin, “O Anut Näwäu, okoro omnokou omar pak mas an pak osap erekapu nakasar ate momon. <sup>25</sup> Meter nan Osou Näu iken askanai, nan sarau ro Devit nukan oksau pakas keser äiewon,

‘Karauk omsau pakan roasiret owon kasiaka perai?



Kiro roasiret owon akan ronkat atap atap morai?

<sup>26</sup> Okoro omnokou pakan roat näunäu ak akan weräiäun osap jekur momana,

Anut Näwäu pak kon mokoi ik imäikaun sare mowon

Krais pak weräiäun keserin.’ *Buk Song 2:1-2*

<sup>27</sup> Epar senes, Herot pak Pontias-Pailot pak kaurauk omsau pakan roasiret pak Israel roasiret aka pak erek okoro Jerusalem näu mena tururmana, Jisas nakan sarau ron enip tonoi muraun keserin. Nakasar ko sare momon. <sup>28</sup> Ak sarau erekapu meter nakasar nan sakau ronkat orip pak sare momon epar päun tainorin. <sup>29</sup> O Näwäu, na rusapai kiro roat akas ämän aru ik opok morai rou! Ik nan sarau roasiret mesin ronkateikoinam, sareikota, ik nan ämän roasiret sakau mareanik, wa iminäm. <sup>30</sup> Na nan ipon sip roasiret opok mota, ak ätäi eposek saräiei. Na nan sarau mokoi eposek Jisas nukan enip pakas kurur atap atap mö.”

<sup>31</sup> Ak Anut auri kurena, kiro owa rain opok mim senek pewon. Kesermara, kiro roasiret ak erekapu Anut nukan Osou Näus sakau kamwaronuk, Anut nukan ämän aremana, iminäu wa.

*Roasiret akan woiaka epar moin erekapu woiaka karar moin.*

<sup>32</sup> Kiro roat akan woiaka Jisas mesin epar moin ak erekapu woiaka karar momoi, ronkat karar moin. Kar ron osap kon karar rai äiäu wa. Owo osap karan erekapu atpanianik, erek oiäi. <sup>33</sup> Jisas nukan ämän oi ariai roat ak Jisas Krais meieanik,

ätäi siräiewon mesin sakau areanik, iminäu wa. Keserna, Anut nukas kon wou nău oripas ak sarwarnuk, ak rapor rain. <sup>34</sup> Kiro ses opok, kar ro ko kar osapun wasarău wa. Karauk roasiret akas akan omnokou ra, ou orip ra karauk roat aromana, kiro pakan aiauk oin. <sup>35</sup> Kiro aiauk oi koianik, akas Jisas nukan ămăn oi ariai roat koi arona, akas nais kiro aiauk inăianik, akan jaunakat osap wăpik roat ariai.

<sup>36</sup> Kiro ses opok, kar ro kon enip Josep ko Liwai\* nukan tupsiu pakan ko Saiprus omsau pakan ro rawon. Jisas nukan ămăn oi ariai roat akas ko Barnabas ariai. Kiro enip onoktapau, roat akan woiaka păurar rawaun ămăn mareău ro. <sup>37</sup> Ko nais kon kar omnokou eteinak kar ro nurunuk, kau mowon. Kiro omnokou pakan aiauk oumara, Jisas nukan ămăn oi ariain roat koi arowon.

## 5

### *Ananaias Safaira orien onok aru.*

<sup>1</sup> Utianik, kar ro kon enip Ananaias, kon waun enip Safaira ori raiăir. Au awan omnokou karauk roat arianik, aiauk oirin. <sup>2</sup> Kon wau ori au a ateanik, karauk aiauk awakan owa ămăi moirin. Au sătăumasa, awan aiauk erekapu oi koumur ăiăun rai, karauk aiauk oi pote Jisas nukan ămăn oi ariai roat aroin.

<sup>3</sup> Keseria, Pita ko kiro onok keseririn ăpu momara, Ananaias auruwon, “Na Satan owon utota, nan ronkat erekapu kamenuk, Anut nukan Osou Nău atonormata kiro omnokou pakan karauk aiauk ămăi momata, karauk oi koum? <sup>4</sup> Kiro

omnokou meter karauk roat akas kau mau wa opok kiro omnokou nan. Rusapai karauk roat kiro omnokou aromon kau mianik, aiauk isoin kiro nakan aiauk. Na owo ronkat oumata, kiro onok aru keserum? Na ro atonorau wa, na Anut atonorum.”

<sup>5</sup> Ananaias ko kiro ämän roumara, omnokou opok ourmara, meiewon. Roasiret ak kiro opok rain kiro ämän roumana, karkairianik, sakau iminein. <sup>6</sup> Kesernuk, karauk mokoit awau akas pemana, kiro meiewon ro omjos kururur mianik, ämäi maneanik, up kurein.

<sup>7</sup> Rai rai, Ananaias nukan wau Safaira ko kiro onok keserwon äpu wa, owa pewon. <sup>8</sup> Pita nukas kiro asir aiauk ätär muromara, totorwon, “Na is air, au komut ori awan omnokou pakan aiauk oirin okoro karar ra?”

Kiro asires auruwon, “Io, aiauk omnokou pakan omurin kiro karar.”

<sup>9</sup> Keseria, Pita nukas ätäi auruwon, “Na owon komut ori a ateanik, Anut nukan Osou Näu ate aparir? Kiro roat nan komut ämäi pote up kurein senek, rusapai na meieta, nais imäisi pote, up kureisaun rorokpai tai rai.”

<sup>10</sup> Pita nukas keser äienuk, kurte kiro asir kon isou siakupai kurir momara, meiewon. Kiro roat owa peanik, asir meiewon aparmoi, kon enipsau oi ämäianik, pote kon komu up kurein siakup pote up kurein. <sup>11</sup> Keserianik, roasiret woiaka epar moin pak kiro menan roasiret pak erekapu kiro onok keserin roumana, karkairianik, sakau näu iminein.

*Kurur atap atap pewon.*

<sup>12</sup> Jisas nukan ämän oi ariai roat akas roasiret akan amiakap kurur atap atap keserin. Roasiret akan woiaka Jisas mesin epar moin woiaka karar mia, koi meter Solomon nukan tane raiäwon ou kasikaima tururin. <sup>13</sup> Roasiret akas akan sarau aparianik, akan enmaka jou mareäin, sinuk, akas ak pak tururaun iminein. <sup>14</sup> Utianik, roasiret sosop senes akan woiaka Näwäü mesin epar moin, ak pak erek koi tururin. <sup>15</sup> Keserna, roasiret akas karauk roasiret sip orip patan opokas imware koi apu opok nine maroin. Akan ronkat, san penuk, Pita potonuk kon totokus karauk sip roasiret opok nonuk, ak eposek saräun rai keserin. <sup>16</sup> Keseria, roasiret sosop Jerusalem näu mena siakupan akan jaunakat sip orip pak roasiret osou aru orip imware pena, ak eposek sarein.

*Juda roasiret akan roat näunäü akas Anut nukan ämän oi ariai roat aru maroin.*

<sup>17</sup> Keseria, Anut kamuk raiäü ro näwäü senes kon sarau jaukut pak erek rain, ak erekapu Sadusi roat. Ak Jisas nukan ämän oi ariain roat mesin kasiaka penuk, aru maraun keserin. <sup>18</sup> Kesermana, akan marai roat akas Jisas nukan ämän oi ariai roat sakau atwareanik, karapus owa karauk roat maroin opok erek pote kurwaroin. <sup>19-20</sup> Utianik, kiro pututu kar Anut nukan sarau eitekus\* pemara, kiro karapus ou imtue-mara, Anut nukan ämän oi ariai roat imware kasik nomara, awarowon, “Ak tup näwäü owa potoinai, kiro pakan roasiret awau orip orip rawaun ämän awarowe.”

<sup>21</sup> Jisas nukan ämän oi ariai roat kiro ämän tainormana, om teinenuk, tup nāwāu owa toneanik, kiro pakan roasiret Anut nukan ämän mare rain.

Anut kamuk raiāu ro nāwāu senes nukas kon sarau jaukut pak Juda akan roat nāunāu urwarna, koi erek tururin. Ämän karar atea, akan marai roat akas Jisas nukan ämän oi ariai roat karapus owan ak siarakap imware kowaun äsimwaroin. <sup>22-23</sup> Keseria, marai roat ak kiro roat karapus owan imwarau potoin. Ak owa tone apwaroin warnuk, ätäi potea, roat nāunāu awaroin, “Ik karapus owa poteanik, im sakau pene moin aparmun. Kiro karapus ou kamein roat ak kiro ou sakau kame rain apwaromun. Utianik, ik im tue owa toneanik, kiro roat apwarau wa.” <sup>24</sup> Anut kamuk raiāi roat nāunāu pak kiro tup ou kamwareäi roat akan ro nāwāu ak kiro ämän roumana, Anut nukan ämän oi ariai roat owoswarou rai ronkat sosop oin.

<sup>25</sup> Keserna keserna, kar ros pemara, awarowon, “Ak rowe, kiro roat akas karapus owa kurwaroin, ak potomana, iken tup ou nāwāu owa Anut nukan ämän roasiret marorai.”

<sup>26</sup> Keser awarona, tup ou kameāwon ro nāwāus kon marai roat pak akas Jisas nukan ämän oi ariai roat pote imware koin. Utianik, roasiret akas ak aiaukus akwaraiei rai iminewareanik, ak akwarau wa.

*Jisas nukan ämän oi ariai roat ak roat nāunāu amiakap ämän maun imināu wa.*

<sup>27</sup> Akas imware pemana, roat nāunāu akan amiakap tai maromana, Anut kamuk raiāi roat

akan năwăus totwarowon. <sup>28</sup> “Ik ak kiro ron enip roasiret ătăi wa awarau rai sakau awaromun, utianik, ak iken ămăn tainorau wa. Akan ămănis Jerusalem nău mena erekapu iwaurewon. Kesermana, akas ăiein, ikes kiro ro weta, meiaun ăiemun rai akas kiro ămăn săt aikoin.”

<sup>29</sup> Pita pak karauk Jisas nukan ămăn oi ariai roat akas ătăi ăiein, “Ik Anut nukan ămăn karar tainoram. Ik roat akan ămăn wa tainoram. <sup>30</sup> Akas Jisas am ăpăs opok ăsăi mona, meiewon. Iken askanai akan Anut nukas meiewon pakan ătăi sirăi mowon. <sup>31</sup> Anut nukas ko imăi kămioik toneanik, kon ipou nău kaimas mowon. Kiro Jisas rurisa iken kamoikaun ro ko iken onok aru pakan imăikaun ătăi sirăi mowon. Keseria, ik Israel roasiret iken woioik pirirta, iken onok aru pakan jăkăi mukaun keserwon. <sup>32</sup> Kiro onok keserin ik iken amiokosar aparmun, okon, okoro ămăn areram. Anut nukan Osou Năus nais okoro ămăn ăiaŭ. Inok roasir Anut nukan ămăn jekur tainoriău Anut nukas kon Osou Nău nuriău.”

<sup>33</sup> Roat năunău ak kiro ămăn roumana, ak kasiaka năwău penuk, kiro roat akwarona, meiaun kesewaroin. <sup>34-35</sup> Keserna, kar Parisi ro năwău kon enip Gameliel, ko nais sintore ămăn tamareăwon ro năwău kiro opok raiău, karauk roasiret ak kon ămăn jekur tainoriăi. Kos roat năunău amiakap sirăumara, kiro Jisas nukan ămăn oi ariai roat kasik imware naun awarowon. Kasik imware nona, kos awarowon, “O jaiat, Israel roat, ak owo onok okoro roat opok keseraun, ak rapor ronkateinai, keserwe. <sup>36</sup> Ak ăpu, woisan rumukău wa opok, kar ro kon enip Teudas nukas pemara, isaka ro năwău

rai äumara, nukasar kon enip jou oik me ariäu. Kesernuk, roat 400 orip ko tainorin. Karauk roat akas ko we rauna, meienuk, kon tainoriäi roat ak erekapu imine manoutoin. Kon onok ätäi päu wa. <sup>37</sup> Rai rai, roat näunäu akas roasiret akan enmaka buk näwäu opok wäun ses, kar ro kon enip Judas, ko Galili provins pakan pemara, roasiret sosop ko aparmana, tainorin. Ko nais roat akas we kurena, meienuk, kon tainoriäi roat ak nais erekapu imine manoutoin. <sup>38</sup> Keseria, is kiro onokun ak awarom, ak kiro roat mesin kurte kasiaka wa päu. Akan owo onok keseriäi kiro roat akan ronkatis raroi, kiro ekep wa rawai, rai rai, wasaräi, okon, utwarona, rawe. Utwaroinai, apware rawe. <sup>39</sup> Utianik, kiro ronkat Anut pakas kowon ronkat roi ik tämarau senek itok wa. Ik kiro onok keseram, kiro ik Anut pak weräiäu senek weräiäm.”

<sup>40</sup> Kiro roat näunäu ak Gameliel nukan ronkat eposek arowon roianik, tainorin. Keseria, akas kon ämän tainoria, Jisas nukan ämän oi ariäi roat urwarna, pena, mur katuau oripas mänkäsi owaromoi, ak Jisas nukan enip ätäi roasiret wa awarau rai tämarea, utwarona, manoin.

<sup>41</sup> Keserna, Jisas nukan ämän oi ariai roat, ak roat näunäu utwaromoi, kasik nea, woiaka näwäu ererin. Owon, Anut ko ronkatewon ak itok Jisas nukan enip pakas tätäi oin. <sup>42</sup> Omre orip orip, ak Anut osap nuriäi tup ou näwäu owa pak roasiret akan owa atap atap potomoi, akas Jisas Krais nukan ämän eposek roasiret tamareäin.

## 6

*Jisas nukan ämän oi ariain roat sarwaraun roat 7 orip sare maroin.*

<sup>1</sup> Kiro ses opok, roat sosop Jisas mesin akan woiaka epar mianik, karauk Juda roat Grik ämän miäi akas Juda roat ak Ibru ämän miäi keware-anik, awaroin, “Omre orip orip ak akan wäimäs asiret sarwareäi. Utianik, ak iken wäimäs asiret wa sarwareäi.” <sup>2</sup> Keseria, Jisas nukan ämän oi ariai roat akas kiro roat akan woiaka Jisas mesin epar moin erekapu urwarna, koi tururna, awaroin, “Ik Anut nukan ämän roasiret awaraun sarau utomoi, roasiret orip orip o araun kiro onok itok wa. <sup>3</sup> Kesek okon, akasar iken jaunokot 7 orip ak kamuk sare marowe. Kiro roat ak Anut nukan Osou Näu pak ronkat eposek orip sare marowe. Kiro sarau kiro roat opok marota, kiro sarau akas maiei. <sup>4</sup> Ika omre orip orip Anut auria, kon ämän roasiret aware ariäm.”

<sup>5</sup> Roasiret akan woiaka epar moin ak akan ämän roumoi, nepipirmana, akas roat kesek sare maroin: Stiven, kon wou epar senes mowon, Anut nukan Osou Näus kon ronkat erekapu kameäwon, Filip, Prokorus, Nikanor, Timon, Parmenas, Nikolas. Kiro Nikolas ko kar omsau pakan ro, Antiok menan, meter kon wou piriria, Anut nukan ämän tainorianik, koi Juda roasiret pak enip owon. <sup>6</sup> Kiro roat 7 orip sare maroin ak Jisas nukan ämän oi ariäi roat akan amiakap pe tai maroin. Keserna, akas Anut auria, sarau sakau maun akan ipiaka kiro roat akan tapiakap maroin.



<sup>7</sup> Keseria, Anut nukan ämän Jerusalem mena erekapu oi potoin. Roasiret sosop kiro mena rain akan woiaka Jisas mesin epar mianik, ko tainorin. Karauk Anut kamuk raiäi roat sosop ak nais akan woiaka Jisas mesin epar moin.

*Juda roat näunäu akas Stiven sakau atoin.*

<sup>8</sup> Kiro ro Stiven Anut nukas kon wou näu ori-pas ko isanarianik, sakau nurunuk, kos roasiret akan amiakap kurur atap atap kesernuk, aparin.

<sup>9</sup> Utianik, karauk Juda roat akas kiro onok aparianik, kasiaka penuk, ko pak ketäiein. Kiro roat ak akan owa atapur tururiäi. Akan tururiäi ou enip Sarau Roat Wa akan ou äiäi. (Enip onoktapau, kiro roat meter sarau roat slev raiäi, rusapai kiro sarau utoin.) Karauk ak Sairini menan, karauk Aleksandria menan, karauk Silisia omnokou pakan, karauk Esia provins pakan roasiret kiro opok tururiäi. <sup>10</sup> Anut nukan Osou Näus Stiven ronkat eposek nurunuk, kar ros kon ämän itimorau senek wa.

<sup>11</sup> Keseria, akas kon enip opok ämän sätäumoi, karauk roat aiauk areanik, akan woiaka siräi momana, awaroin, “Epar senes, kos Moses Anut ori jeje ämän roasiret awarowon roumun.”

<sup>12</sup> Keseria, ak kiro sät ämän roumana, roasiret pak menan roat näunäu pak sintore ämän tamareäin roat ak kasiaka penuk, Stiven pote sakau ateanik, roat näunäu amiakap reur potoin.

<sup>13</sup> Keseria, karauk roat ko enkup sät äiäun erek tainware potomoi, äiein, “Okoro ro ko orip orip Anut osap nuriäi tup ou näwäu pak, Moses nukan sintore ämän aru wa tainorau rai roasiret awareäu.” <sup>14</sup> Kos äiewon, “Kiro Nasaret menan

Jisas nukas iken okoro tup ou năwău urăi kurăi. Kos iken onok Moses nukas ătăr mukowon utonai, awau onok tainorwe awarowon.” Kos keser äienuk, roumun.

<sup>15</sup> Roat năunău kiro opok rain akas Stiven sakau aparin, kon neputapau Anut nukan sarau eitek nukan neputapau san jereău senek jerewon aparin.

## 7

*Stiven nukas roat năunău awarowon.*

<sup>1</sup> Keseria, Anut kamuk raiău ro năwău senes nukas akan ămăn roumara, Stiven totorwon, “Kiro ămăn äiăi epar ra?” <sup>2-3</sup> Stiven nukas ătăi äiewon, “O jaiat, moniat, ak rowe! Me-ter iken amkinip jaunok Apraham ko Haran omsau potau wa opok, Anut ko arou sakau oripas Mesopotemia omsau ko siakup pemara, auruwon, ‘Na nan omnokou pak nan jaunat pak utwaroinam, kar omnokou na ătăr musaurim opok pot.’” *Stat 12:1*

<sup>4</sup> Kesernuk, Apraham ko Mesopotemia omsau utia, Haran omsau opok pote rawon. Kiro omsau pote rawa rawa, kon momok meienuk, Anut nukas äsimornuk, okoro omnokou ik rusapai raum opok koi rawon. <sup>5</sup> Anut nukas Apraham kar omnokou nukan senes sarăun nurau wa. Wa senes wa. Ko kar om eteinanak nais nurau wa. Utianik, Anut nukas ko okoro omnokou mesin paip muromara, auruwon, ‘Tawa naka meieta, nan asanat okoro omnokou aram.’ Kiro ses opok Apraham ko mokoi wăpik raunuk, Anut nukas kiro paip muruwon. <sup>6</sup> Anut nukas keser auruwon, ‘Nan asanat ak karauk omsau

opok pote rawaiei. Kiro omnokou opok pote rawaiei kiro akan omnokou senes wa. Keserna, kiro omsau pakan roat akas nan tupsiu woisan 400 orip sarau roat senek sare marea, aru maraiei. <sup>7</sup> Utianik, tawa isas kiro omsau pakan roasiret aru maroita, ak ätäi okoro omnokou opok koumana, isan enim jou muraiei.' *Stat 7:6-7*

<sup>8</sup> Keseria, Anut nukas paip awau enip 'en-maka kerau päтираun' Apraham auruwon. Anut nukas keser aurnuk, Apraham nukan mokoi Aisak penuk, omre <sup>8</sup> opok mokoin enip kerau pätirwon. Rai rai, Aisak nukan mokoi Jekop pewon. Kiro mokoi ko iken askanai 12 orip akan momonaka.

<sup>9-10</sup> Jekop nukan mokoit, iken amkinip jaunokot akas akan amunaka Josep mesin kasiaka penuk, karauk omsau pakan roat aiaukun arona, akas kau mona, aiauk oin. Kiro roat akas ko Ijip omsau imäi potoin. Utianik, Anut ko Josep utau wa. Ko pak erek raumara, ko sareanik, kon usu erekapu jäkäi muruwon. Josep ko Ijip akan kamwareäwon ro näwäü ori raiäü ses opok, Anut nukas ronkat eposek nuruwon. Kamwareäwon ro nukas Josep ro eposek aparmara, kos Josep kiro omsau pak kon owan osap pak kamäun sarau nuruwon.

<sup>11</sup> Keseria, kiro ses opok Ijip omsau pak Kenan omsau pak om nau wa, okon, sou näwäü penuk, roasiret ak usu näwäü oin. Iken askanai o owau senek itok wa. <sup>12</sup> Jekop nukas o Ijip omsau rau ämän roumara, kon mokoit onok-toroi äsimwaronuk, Ijip omsau o kau maun potoin. <sup>13</sup> Kiro o patarianik, ak ätäi o owaun

Ijip omsau potona, Josep nukas kon awakut keser awarowon, 'Is Josep, akan amunaka.' Kesernuk, Ijip kamwareäwon ro ko Josep nukan tupsiu äpu marowon. <sup>14</sup> Keseria, Josep kon awakut äsimwaronuk, pote kon momok Jekop pak kon tupsiu 75 orip koi ko pak Ijip omsau rawaun ämän surmarowon. <sup>15</sup> Keserna, Jekop kon tupsiu pak Ijip omsau pote raumara, nuka pak iken asanokot 12 orip pak erekapu meiein. <sup>16</sup> Keseria, karauk roat akan enmaksau ätäi imware koi, Sekem mena meter kiro omnokou Apraham nukas Amo nukan tupsiu pakan kau mowon opok koi up kurwaroin.

<sup>17</sup> Meter Anut nukas Apraham pak ak kiro omsau ute manaun paip muruwon, kiro paip epar päun siakup penuk penuk, iken askanai ak Ijip omsau opok rain akan tupsiu sosop sarein. <sup>18</sup> Keseria, kiro ses opok kar ro Ijip akan kamwareäwon ro pewon. Kiro ro ko Josep nukan enip äpu wa. <sup>19</sup> Kiro ro näwäus iken amkinip jaunokot sätwaromara, onok aru mare-anik, akan mokoinakut kasik oi känkurwarona, meiaurai rai, sakau ämän maroin.

<sup>20</sup> Kiro ses opok, Moses pewon. Kiro mokoi aparin kon nepu eposek senes. Keseria, momok anak ories kiro mokoinak awan owa ämäi mosa, keir 3 orip rawon. <sup>21</sup> Rai rai, ko kasik imäi ne mona, kamwareäwon ro nukan asinakus imäumara, kon mokoi senek kamewon. <sup>22</sup> Roat akas Moses Ijip akan onok eposek erekapu ätär murin. Ko enip näwäu orip sarewon. Owo sarau maun pak ämän aräun pak ko itok.

<sup>23</sup> Moses ko woisan 40 orip sarenu, kon jaukut

Israel roasiret owose sarau morai rai apwarau potaun ronkatewon. <sup>24</sup> Kar omre opok, ko kar Ijip ros kar Israel ro wemara, aru muruwon, aparianik, kos Israel ro saremara, kiro Ijip ro wenuk, meiewon. <sup>25</sup> Moses nukan ronkat kiro kon jaukut keser ronkatäiei, 'Anut ko Moses nukan ipou pakas ik sareikauru.' Utianik, ak keser ronkatäu wa. <sup>26</sup> Ätäi kar omre opok, Moses kar Israel ro kon jauk ori awaka awaka weräi rairin opok pewon. Ko au weräi rairin pote patwatomara, awatowon, 'Ei, au owon jaun ori awaka awaka weraurair?'

<sup>27</sup> Jauk aru muri rawon ros Moses suor kuremara, auruwon, 'Na inokos ik kamoikeanik, wasareikaun ro sare musowon? <sup>28</sup> Kukam nas kar Ijip ro we kureta, meiewon senek, rusapai nais is iworaurum ra?' *Kisim Bek 2:14*

<sup>29</sup> Moses ko kiro ämän roumara, kon ronkat Ijip akan ro näwäu kiro ämän roianik, sakau atoiria, iworonuk, meiäm raumara, ko imine Midian omsau potowon. Kiro opok pote, ko mokoï oirori orip sarewon.

<sup>30</sup> Woisan 40 orip manonuk, Anut nukan sarau eitek karas Sainai omtapau siakup ro wa raiäi mena Moses siakup pewon. Kiro eitek am eteinak pakas ep arou uru rawon aparwon.

<sup>31</sup> Moses ko kiro onok pewon aparmara, ronkat sosop oianik, jekur aparaun siakup potonuk, Anut nukas keser auruwon rowon. <sup>32</sup> Anut nukas äiewon, 'Is Anut nan askanai akan eit. Apraham, Aisak, Jakob is akan eit.' *Kisim Bek 3:6*

Moses ko karkairianik, aparaun sakau iminewon.

<sup>33</sup> Kesernuk, Năwăus auruwon. ‘Na nan ison pakan su oi mo. Owon, kiro omoi na tai raum kiro omnokou asu. <sup>34</sup> Ijip omsau pakan roat akas isan roasiret opok onok aru maroin is aparianik, ak sarwaraun waiein roimin. Is rusapai kiro usu pakan imwaraun nem. Keseria, rusapai is na Ijip omsau ätäi äsimoisoita, potam.’ *Kisim Bek 3:5-10*

<sup>35</sup> Kiro Moses karar meter roat kon ämän rowau utomana, aurin, ‘Na inokos ik kamoikeanik, wasareikaun ro sare musowon?’ Ko Anut nukasar kiro roat kamwaraun äsimoronuk, pote ätäi imware kowaun ro sare muruwon. Anut ko kiro sarau eitek am eteinak opokas pewon nukan ipou pakas Moses sakau nuruwon. <sup>36</sup> Keseria, Moses nukas Israel roasiret imware koumara, kurur atap atap Ijip omsau opok kesermara, pote mas an enip Osou opok kesermara, pote ro wăpik mena keserwon. Woisan 40 orip ko keserwon. <sup>37</sup> Kiro Moses kararasar Israel roasiret awarowon, ‘Anut Năwău nukas is äsimoirowon senek tawa kon ämän roianik, areäun ro kar äsimorai. Kiro ro akan jaunaka senes.’ *Lo 18:15*

<sup>38</sup> Kiro ro Moses kararasar roasiret pak erek ro wăpik mena turur rawon. Ko Sainai omtapau opok Anut nukan sarau eitekus eposek rawaun ämän aurnuk, Moses nukas iken askanai kiro ämän awarowon.

<sup>39</sup> Utianik, iken askanai ak kon ämän rowau utoin. Akan woiaka pirirmana, Ijip omsau rawaun ätäi ronkatein. <sup>40</sup> Keseria, roasiret akas Eron aurin, ‘Nas ik karauk eitek totok ate mukota, amke ik pak potaiei. Kiro Moses

ko ik Ijip omsau pakan imäiki kowon, ko eras manowon rä ik äpu wa.’ *Kisim Bek 32:1*

<sup>41</sup> Kiro omre opokar, ak kar bulmakau nak nukan totok ate mianik, ak kiro sät eitek opok opur amkea, kon enip jou murin. Ak kiro osap akan ipiakasar ate momana, akan woiaka ererin. <sup>42</sup> Keserna, Anut nukas ak mekesirak arowon. Ak san keir pak pai pak akan enmak opokas tup apariäi. Anut nukan ämän roianik, areawon ro Emos nukas keseriar jer wewon, ‘Ak Israel roasiret ak meter woisan 40 orip ro wäpik mena rain, ak bulmakau pak sipsip pak wemana, amkeanik, tup aparmana, ak isan enim jou murau wa. <sup>43</sup> Ak Molok nukan tup ou ser pak akan eitek Repan nukan pai totok pak ak ämäi potoin. Kiro osap totok meter akas ate mianik, akan enmak jou murin. Keseri, okon, is ak utwareanik, äsimwaroita, Babilon\* omsau opok pote rawaiei.’ *Amos 5:25-27*

<sup>44</sup> Meter iken askanai ak ro wäpik mena rain, akan tup ou seris moin. Anut nukas Moses kiro ser ou nukan totok ätär murunuk, aparwon. Anut nukas ko ou kesekur mo räi auruwon. <sup>45</sup> Rai rai, kiro Anut nukan ser ou mokoit akas oumoi, ämäimana, Josua karauk roasiret pak Anut nukas sarwareanik, kiro omnokou pakan roasiret emwaronuk, ak kiro omnokou oianik, kiro ser ou moin. Iken askanai akas kiro omnokou opok akan tup ou ser ou oi koi mona, rawon pote Devit pewon ses opok. <sup>46</sup> Anut nukas Devit nukan onok eposek aparianik, ko wou näu sarewon. Devit nukas Anut auruwon, ‘Meter Jekop nukas na jou musiäwon. Rusapai is kar

tup ou sakau musaun rai aisom.’ <sup>47</sup> Utianik, Anut nukas wa mam aurnuk, kon mokoi Solomon nukas kiro tup ou muruwon.

<sup>48-49</sup> Utianik, Anut Nāwāu ko roat akas ou miāi owa wa raiāu. Anut nukan āmān roianik, areāu ro Aisaia nukas jer wewon senek, ‘Nāwāu nukas keser āiewon, “Omar oik kiro isan tanāun pasar senek. Omnokou kiro isan isi me rawaun omoi. Isan ou owo senek muraiei? Isan sumaun mena erapok rau? <sup>50</sup> Isan ipiasar kiro osap erekapu ate momin.” ’ *Aisaia 66:1-2*

<sup>51</sup> O, rusapaian roasiret, ak akan asanakat raiāin senek. Akan woiaka kiro roat ak Anut nukan āmān eparar wa roiāin senek, ak nais āmān wa roiāi. Ak akan asanakat senek. Ak Anut nukan Osou Nāu nukan āmān wa tainoriāi. <sup>52</sup> Akan askanai akas Anut nukan āmān roianik, areain roat erekapu akwarona, meiein. Ak kiro roat Anut nukan sarau ro eposek kowai āiein nais akwarona, meiein. Rusapai nais akas kiro sarau ro eposek kon iwāi jaukut ipiakap marona, ko wena, meiewon. <sup>53</sup> Meter Anut nukan sarau eitek akas ak Juda roasiret Anut nukan sintore āmān aroin, utianik, ak kiro tainorau wa.”

*Roat akas Stiven aiaukus wena, meiewon.*

<sup>54</sup> Ak kiro āmān roumana, aiakpanak kartitirmana, Stiven mesin kasiaka pewon. <sup>55</sup> Utianik, Anut nukan Osou Nāus Stiven ko sakau nurunuk, ko omar oik sakau aparmara, Anut nukan arou sakau nāwāu pak Jisas ko Anut nukan ipou nāu kaima tai rawon aparwon. <sup>56</sup> Kiro aparmara, āiewon, “Rowe, omar oik is Ro Nukan Mokoi nukas Anut nukan ipou nāu kaima tai rau aparim.”



<sup>57</sup> Keser äienuk, akan ipiakas raiaka pene momana, ak ätäi sakau urweanik, erekapu siräianik, kurte pote Stiven sakau atoin. <sup>58</sup> Ak kiro omoian ate reur ne mena kasakup oi känkurena, nonuk, ko aiaukus wein. Stiven wäun roat akas akan omjo rumukäu oi mianik, kar ro enip Sol siakup turur mona, kame rawon.

<sup>59</sup> Ak Stiven aiaukus wena wena, kos keser auruwon, “Jisas Nāwäu, na isan osou ou!” <sup>60</sup> Ko uou sur wemara, ätäi sakau urwemoi, äiewon, “Nāwäu, na kiro roat akan onok aru jākäi mar.” Ko keser äianik, meiewon.

## 8

<sup>1</sup> Sol ko ak Stiven wena, meiewon aparianik, kon wou ererwon.

*Sol nukas roasiret akan woiaka epar moin aru marowon.*

Kiro omre karar opokar, kiro Juda roat Jerusalem menan roasiret akan woiaka epar moin onoktoroi aru mare rauna, ak erekapu Judia provins opok pak Samaria provins opok imine mane kurein. Jisas nukan ämän oi ariai roat karar ak Jerusalem mena rain. <sup>2</sup> Karauk roat akan woiaka epar moin akas Stiven mesin woiakati maronuk, sakau waianik, up kurein. <sup>3</sup> Utianik, Sol ko roasiret woiaka epar miäi aru mareanik, akan owa karar karar tonomara, roasiret akan woiaka epar moin rewareanik, imware karapus owa koi kurwareäwon.

*Filip nukas Anut nukan ämän Samaria provins pakan roasiret marowon.*

<sup>4</sup> Kiro roasiret ak imine manoin ak karauk mena poteanik, Anut nukan ämän karauk roasiret maroin. <sup>5</sup> Filip ko kar näu mena Samaria provins opok potomara, Krais nuka mesin roasiret ämän marowon. <sup>6</sup> Roasiret ak Filip nukan ämän roumana, kos Jisas nukan enip pakas kurur atap atop keserwon aparianik, ak kon ämän jekur roi rain. <sup>7</sup> Karauk roasiret sosop ak osou aru akan woiaka uru rawon, kos Jisas nukan enip opakas oi kurwaronuk, piorianik, manoin. Roasiret sosop akan enmaksau meiewon ariäu senek wa pak, karauk roasiret isiaka aru pak kos jekwarowon. <sup>8</sup> Keseria, kiro Samaria provins pakan roasiret akan woiaka uru näwäu nepipirin.

<sup>9</sup> Kar ro ko kiro mena raiäu, kon enip Saimon. Ko orip orip os ämänis kurur atap atop kesernuk, Samaria menan roasiret aparianik, ak epar rai akan woiaka epar moin. Kos äiäu, “is ro näwäu”.

<sup>10</sup> Roasiret erekapu, roat näunäu pak karauk roat enmaka näwäu wa, ak kon ämän jekur roi raiäi. Akas kiro eitek enip ‘Sakau Näwäu’ omnokou opok pemara, kos Saimon äräräwon äiäi. <sup>11</sup> Ko kon os ämänis omre orip orip kurur atap atop miäu, okon, ak ko tainoriäin. <sup>12</sup> Utianik, Filip nukas Anut koi kamwaraun ämän pak Jisas Krais nukan ämän roasiret awarowon. Kiro ses opok roasiret ak akan woiaka pirirna, an jomaroin.

<sup>13</sup> Saimon nais kon wou epar mowon. Ko an joi kuremara, Filip pak ari raumara, Filip nukas kiro kurur atap atop keserwon aparmara, ronkat sosop owon.

<sup>14</sup> Karauk Jisas nukan ämän oi ariai roat ak

Jerusalem mena raiäi, Samaria provins pakan roasiret ak Anut nukan ämän roianik, akan woiaka epar moin roumana, akas Pita Jon ori kiro provins äsimwatona, potoirin. <sup>15</sup> Kiro ro ori au Samaria provins neanik, kiro roat akan woiaka epar moin Anut nukan Osou Näu owaurai rai Anut auririn. <sup>16</sup> Ak Jisas nukan enip pakas karar an join, okon, Anut nukan Osou Näu akan woiaka uru nau wa. <sup>17</sup> Keseria, Pita Jon ories awan ipiaka, kiro roasiret akan woiaka epar moin akan tapiaka opok marona, Anut nukan Osou Näu ak opok nowon.

<sup>18-19</sup> Saimon ko kiro Jisas nukan ämän oi ariai roat ories roasiret akan tapiaka atona, Anut nukan Osou Näu oin aparmara, aiauk ataun oi koumara, awatowon, “Au kiro sakau is erek irower. Keseria, inok ro isan ipi kon tapau opok moita, ko nais Anut nukan Osou Näu owai.”

<sup>20</sup> Pita nukas ätäi auruwon, “Anut nukas kiro sakau erar ikiäu, nan ronkat Anut nukan osou kiro aiaukus kau miäi rai ronkatäm ra? Wa senes wa. Na keser ronkatem, nan aiauk orip ep näwäu opok nam. <sup>21</sup> Okoro sarau iu momur kiro nan sarau wa. Anut nukan amuk opok nan won uru eposek wa. <sup>22</sup> Keseria, nan won ätäi pirirnam, kiro onok aru sumkäineinam, Anut aurta, kiro nan ronkat aru jäkäi musai. <sup>23</sup> Na osap sosop owaun wonas weäum. Nan won uru onok aru nukas na sakatoisi rau apaisom.” <sup>24</sup> Saimon nukas ätäi Pita keser auruwon, “Awas Anut Näwäu is sareiräun aurwer. Keserna, kiro onok awas airoir is opok wa päi.”

<sup>25</sup> Jisas nukan ämän oi ariain roat ori au Jisas

nukan ämän roasiret mare kuremasa, au ätäi Jerusalem näu mena poteanik, apu opok mena mena Samaria provins opok awas Jisas nukan Ämän Eposek mare mare potoirin.

*Filip nukas Itiopia menan ro năwău an jo-muwon.*

<sup>26</sup> Kar Anut nukan sarau eitekus peanik, Filip auruwon, “Na siräinam, apu Jerusalem menas Gasa mena poteäi opok pot. Kiro apu ro wăpik menas potowon.” <sup>27</sup> Keseria, Filip ko sirăumara, potowon. Kiro apu opok ko kar ro aparwon. Kiro ro ko Itiopia omsau kameăwon asir enip Kandasi nukan aiauk kameău. Ko Jerusalem mena Anut jou muromara, karis pakas ätäi kon mena potaun pote rawon. <sup>28</sup> Ätäi kon mena pote pote rai, kon karis opok tanemara, kar buk meter kar Anut nukan ämän roianik, areawon ros jer wewon, ninare ninare potowon. <sup>29</sup> Anut nukan Osou Năus Filip auruwon, “Na kiro karis siakup tone tararnam, erek potower.” <sup>30</sup> Keseria, Filip ko kurte siakup tonomara, kiro ämän Anut nukan ämän roianik, areawon ro Aisaia nukas jer wewon ninare potowon rowon. Keseria, Filip nukas kiro ro totorwon, “Na kiro ämän ninareram onoktapau na äpu ra?” <sup>31</sup> Kiro ros ätäi Filip auruwon, “Kar ros kiro ämän onoktapau ätăr murunuk, kiro epar is onoktapau äpu mam. Is owose kiro ämän onoktapau äpu mam?” Keseria, kos Filip auruwon, “Na karis oik peinam, is siarap tane.” <sup>32</sup> Kiro jer ko ninarewon kiro Anut nukan ämän areawon ro nukas keser jer wewon,

‘Akas ko sipsip senek wena, meiäun sakau ate koin. Ko sipsip nak senek kon urik patirna, ko piorau wa. Kiro ro ko kar ämän aräu wa. <sup>33</sup> Roat akas kon enip tonoi muria, ak kon ämän jekur wasare murau wa. Kar ros kon tupsiu amop mau senek wa. Ak ko wena, meiewon. Ko okoro omnokou opok rawau wa.’ *Aisaia 53:7-8*

<sup>34</sup> Kiro ro näwäus Filip auruwon, “Na is air Anut nukan ämän roianik, areawon ro kiro inok mesin äieu? Nuka mesin äieu ra, kar ro mesin äieu ra?” <sup>35</sup> Kesernuk, Filip nukas kiro ämän onoktapau pakas Jisas nukan ämän eposek auruwon. <sup>36</sup> Au apu opok potea, kar an unik rawon, opok peirin. Ko an unik aparmara, äiewon, “An okoro rau, na is an jomuraun itok ra?” <sup>37</sup> [Filip nukas auruwon, “Nan won epar senes momon roi, is na an jomusaun itok.” Kos ätäi Filip auruwon, “Isan woi epar mom, Jisas ko Krai, Anut nukan mokoi senes.”] <sup>38</sup> Keseria, kos kon sarau roat awaronuk, akas karis atona, sume raunuk, Filip kiro ro ori an opok noirin. Kiro opok Filip nukas kiro ro näwäu an jomurowon. <sup>39</sup> Au keseria, an utia, apu opok peanik, kurte Anut nukan Osou Näus Filip imäi manowon. Kiro ro näwäu ko ätäi Filip aparau wa. Kiro ro ko wou uru nepipirmara, kon mena ätäi potowon. <sup>40</sup> Filip ko Asdot mena pote tue momara, karauk mena mena Anut nukan ämän roasiret aware aware potomara, ko Sisaria mena potowon.

## 9

*Sol kon wou pirirwon.*

1-2 Sol nukas Jisas nukan tamareäü roat akware kuräün ämän sakau mowon. Keseria, kos Anut kamuk raiäi roat akan näwäü siakup potonuk, jer we nurunuk, Damaskus mena pote Juda roasiret akan tururiäi owa potea, inok roasir akan woiaka Jisas mesin epar moin tarwaromara, sakau atwareanik, Jerusalem mena imware kowaun auruwon.

3 Keseria, Sol ko Damaskus mena pote pote, ko kiro näu mena siakup tononuk, kurte kar arou näwäü ermän senek omar oikas ko opok kurewon. 4 Kesernuk, Sol ko omnokou opok ouri nonuk, kar ron pätu senekus keser auruwon rowon, “Sol, Sol, na is owon onok aru muroram?” 5 Kos ätäi äiewon, “Näwäü, na inokos?” Kiro pätus ätäi äiewon, “Is Jisas nukas na is onok aru muroram. 6 Na siräinam, kiro näu mena ton. Tawa, kar ros koumara, na owo onok keseraun aisai.” 7 Kiro roat ak Sol pak potoin ak karkairianik, apik tai rain. Ak kiro pätu roin, kar ro aparau wa. 8 Keseria, Sol ko siräia, kon amuk amarewon, ko amuk utup sareanik, apu aparau senek wa. Kesernuk, kon ipou atea Damaskus näu mena imäi tonoin. 9 Ko omre 3 orip amuk utup rawon. Kiro ses opok ko wou aru monuk, o pak an pak jau wa.

10 Kar Jisas nukan tamareäwon ro ko Damaskus mena rawon kon enip Ananias, ko Näwäü nukas nine epir pakaima, auruwon, “Ananias.” Kos ätäi äiewon, “Näwäü, is okoro raim.” 11 Näwäü nukas auruwon, “Na siräinam, kiro apu enip Tuku opok potoinam, Judas nukan owa kar ro kon enip Sol, ko Tarsas näu menan

pote totwar. Kiro ro ko Anut auri rau. <sup>12</sup> Sol nukas nine epir pakaima, kar ro kon enip Ananias nukas pemara, kon amuk atonuk, ätäi apu aparaun ätär muruwon.” <sup>13</sup> Ananias nukas ätäi auruwon, “Näwäu, is kiro ro Jerusalem mena nan roasiret aru mareäu ämän sosop airona, roimin. <sup>14</sup> Anut nukan kamuk raiäi roat näunäu akas ko kiro onok aru maun sakau nurin. Okoro menan roasiret na jou musiäi kos Jerusalem mena imware potea, karapus owa kuräun pewon.” <sup>15</sup> Utianik, Näwäu nukas ätäi auruwon, “Na isas aisom pot. Kiro ro ko isan ämän oi ariaun sarau ro sare momin. Kos karauk omsau pakan roasiret pak akan kamwaraun roat näunäu pak Israel roasiret pak isan ämän awarai. <sup>16</sup> Isakasar ko is mesin usu näwäu owaun ko ätär muram.”

<sup>17</sup> Keseria, Ananias ko Sol rawon owa potomara, kon ipou Sol opok momara, auruwon, “Jai Sol, Jisas näwäu nukasar na apu koumon opok pewon. Kosar is na rawa äsimoirnuk, koim. Na ätäi om aparnam, Anut nukan Osou Näu na opok ok päura.” <sup>18</sup> Kesernuk, kurte osap kes senek Sol nukan amuk opok rawon jäkäi nonuk, ko ätäi om aparwon. Keseria, ko siräinuk, karauk roat akas ko an jomurin. <sup>19</sup> Keseria, Sol ko o jemara, ko ätäi kon iris sarewon.

*Sol nukas Damaskus näu mena Anut nukan ämän mowon.*

Sol ko karauk omre Jisas nukan tamareäwon roat pak Damaskus mena rawon. <sup>20</sup> Ko siräumara, pote Juda roasiret akan tururiäi owa

potomara, roasiret Anut nukan ämän maromara, äiewon, “Jisas Krai ko Anut nukan mokoï senes.” <sup>21</sup> Roasiret erekapu ak kon ämän roumana, karkairin, akas äiein, “Okoro ro kos Jerusalem menan roasiret akas Jisas nukan enip ate jou mona, kos aru mareäu. Ko okoro mena inok roasiret akan woiaka Jisas mesin epar moin imwareanik, Jerusalem mena pote aru maraun kowon.” <sup>22</sup> Utianik, Sol nukan ämän marowon sakau näwäu senes sarenuk, Juda roasiret Damaskus mena rain ak kon ämän roianik, karkairin, kos sakau awareanik, äiewon, “Jisas ko Krai, kiro ro Anut nukas ik ätäi imäikaun äsimornuk, kowon.” Kesernuk, roasiret ak kon ämän sätäu rai aurau senek wa.

<sup>23</sup> Omre sosop manonuk, Juda roat näunäu ak tururianik, Sol wena, meiäun a atoin. <sup>24</sup> Karauk roat akas Sol wena, meiäun ämän roumana, Sol aurna, rowon. Roat ak kiro mena porim rorok erekapu kameanik, Sol kasik nonuk, wena, meiäun rai pututu sanpeu orip orip kame rain. <sup>25</sup> Kar pututu kon tainoriäi roat akas imäianik, pote ou amarer opokas kar kopser näwäu uru nonuk, menan porim kasikaima imäi mona, neanik, manowon.

*Sol ko ätäi Jerusalem mena tonowon.*

<sup>26</sup> Sol Jerusalem mena potomara, karauk Jisas nukan tamareäwon roat pak tururaun potowon. Utianik, kiro roat ak erekapu ko aparmana, iminein. Akan ronkat ko sätäura äiein. Iminemoi, kon ämän akan woiakas epar mau wa. <sup>27</sup> Keseria, Barnabas nukas Sol saremara, Jisas nukan ämän oi ariai roat siarakap



imäi tonowon. Kos karauk roat, Sol nukas Jisas apu opok aparnuk, Nāwäus auruwon erekapu awarowon. Barnabas nukas karauk roat Sol nukas Damaskus mena Anut nukan ämän sakau marowon nais erekapu awarowon. <sup>28</sup> Keseria, Sol kiro roasiret pak Jerusalem mena raia, karauk mena Jerusalem mena siakup erekapu potomara, Jisas nukan ämän sakau mare ari rawon. Ko iminäu wa. <sup>29</sup> Karauk Juda roat ak Grik ämän miäi akas Pol pak ämänis ketäianik, kiro roat akas kasiaka penuk, Sol wena, meiäun ronkatein. <sup>30</sup> Karauk roat akan woiaka epar moin roat akas kiro roat akan ronkat äpu momoi, Sol Sisaria mena imäi poteanik, kon mena Tarsas äsimorin.

<sup>31</sup> Keseria, Judia provins pak Galili provins pak Samaria provins pakan roasiret woiaka epar moin ak päurar rain. Ak weräiäu wa, kiro pakan roasiret akan woiaka epar mianik, Anut Nāwäu pak kon Osou Näu pak awas ak sakau marosa, päurar raia, sosop sarein.

*Pita nukas kar ro enip Inias jekur mowon.*

<sup>32</sup> Pita ko mena erekapu Anut nukan ämän mare ari rawon. Kar omre opok, ko kar mena enip Lida kiro menan roasiret akan woiaka epar moin apwarau potowon. <sup>33</sup> Kiro mena kar ro kon enip Inias aparwon. Kiro ro kon enipsau erekapu meiewon, ko woisan 8 orip pasar sau opok karar nine rawon manau senek wa. <sup>34</sup> Pita nukas kiro ro aparmara, auruwon, “Inias, rusapai, Jisas nukas na jekusi mai. Na siräinam, nan pasar jekur mo.” Kesernuk, kiro ro ko kurte siräiewon. <sup>35</sup> Kiro Lida menan

roasiret pak, Saron menan roasiret pak ak kiro onok aparia, Nāwāu mesin akan woiaka piririn.

*Pita nukas Tabita ātāi sirāi mowon.*

<sup>36</sup> Kar Jisas nukan tamareāwon asir ko Jopa mena raiāwon, kon enip Tabita. Grik āmānis Dorkas äiäi. Ko orip orip onok eposek karauk roasiret osap wāpik kos sarwareāu. <sup>37</sup> Kiro ses opok, ko sip nāwāu oumara, meiewon. Kon enipsau an jomuri momana, ou waru kāmioik mona, rawon. <sup>38</sup> Lida mena kiro Jopa mena siakup rau. Keseria, Jisas tainoriāi roat ak Pita ko Lida mena rau āmān roumana, akas ro oirori āsimwatona, pote Pita keser auririn, “Na ik siarokop kurte koi.” <sup>39</sup> Keseria, Pita nukas sirāumara, kiro roat ori pak potowon. Ko kiro mena potonuk, akas imāianik, kiro ou waru opok imāi tonoin. Wāimās asiret ak erekapu Pita siakup koi tururia, ate waiein. Akas kiro omjo pak karauk osap Dorkas nukas ate mianik, arowon Pita ātār murin. <sup>40</sup> Pita nukas roasiret erekapu kasik āsimwaronuk, nona, ko kon uou sur wemara, Anut auruwon. Keser kurea, kos pirirmara, kiro asir nine moin opok amuk kure aparmara, äiewon, “Tabita, na sirāu.” Kesernuk, kiro asir ko ātāi amuk pitainemara, Pita apari-anik, sirāumoi, kon patan opok tanewon. <sup>41</sup> Pita nukas ko siakup potea, kon ipou atomara, sirāi murunuk, kiro meiewon asir sirāiewon. Pita nukas roasiret Anut nukanun woiaka epar moin pak wāimās asiret pak urwarnuk, pena, kos Dorkas ātār marowon. <sup>42</sup> Kiro āmān Jopa menan roasiret akas oi erekapu pote awarona, roasiret sosop akan woiaka Nāwāu mesin epar moin.

<sup>43</sup> Pita ko Jopa mena omre sosop rawon. Ko kar ro bulmakau nukan keraus osap ate miäwon ro enip Saimon pak rawon.

## 10

### *Pita Konilias ori.*

<sup>1</sup> Kar ro ko Sisaria mena raiäü, kon enip Konilias. Konilias ko Rom akan marai roat 100 orip kamwareäü ro näwäü. Kiro marai roat ak Itali omsau pakan. <sup>2</sup> Ko Anut nukan ämän tainoriäü. Ko kon tupsiu pak Anut jou muriäi. Kos Juda saruku roasiret sarwareäü. Ko omre orip orip Anut auriäü. <sup>3</sup> Kar omre opok iukärir, Anut nukan sarau eitek karas nine epir pakaima ko siakup pemara, auruwon, “Konilias.” <sup>4</sup> Kos kiro Anut nukan sarau eitek sakau aparmara, imine orip äiewon, “Näwäü, is air.” Anut nukan sarau eitekus ätäi auruwon, “Anut nan auriäum pak sarau eposek miäum pak aparmara, ko nanun wou ereru. <sup>5</sup> Keseria, na rusapai nan karauk roat Jopa mena äsimwarota, pote kar ro kon enip Saimon-Pita imäi kowaiei. <sup>6</sup> Ko kar ro kon enip Saimon ko bulmakau nukan keraus osap ate miäu owa mas an kasakup raiäü.” <sup>7-8</sup> Kiro Anut nukan sarau eitek manonuk, Konilias nukas kon sarau roat ori pak kar marai ro ko Anut nukan ämän tainoriäü ro pak urwaronuk, ko siakup kouna, kos Anut nukan sarau eitekus owo ämän auruwon, erekapu awaromara, Jopa mena äsimwaronuk, manoin.

<sup>9-10</sup> Pote ninoinus, kar omre opok, kiro roat Jopa mena apu opok potona potona, san kamuk opok, Pita ko Anut auraun ou oik tonowon. Ko

sou wenuk, o jaun ronkatewon. Ko o mis moin jekur mona mona, ko nine epir pakas senek kar osap aparwon. <sup>11</sup> Ko omar im tuewon aparwon, kiro opakas kar osap nineäin omjo näwäu senek newon. Kar osapus karaim karaim atonuk, äiäur äiäur omnokou opok nowon aparwon. <sup>12</sup> Kiro osap nineäin omjo senek uru opur atap atap sosop, män, jamai, ai raut pak apwarowon. <sup>13</sup> Keseria, kar ron pätu senekus auruwon, “Pita, na siräinam, kiro opur akwaroinam, je.” <sup>14</sup> Pita nukas ätäi äiewon, “Näwäu, is kiro wa keseram. Is opur ukun orip aru wa jeäim.” <sup>15</sup> Keseria, kiro ron pätus ätäi auruwon, “Owo osap Anut nukas eposek sare mowon, nas ukun orip rai wa äiäu.” <sup>16</sup> Kiro ron pätus kiro ämän 3 orip keser aurnuk, kiro osap nineäin omjo senek ätäi omar oik tonowon.

<sup>17</sup> Pita ko kiro epir aparwon onoktapau owo senek rai ronkat sosop me rawon. Kiro ses opokar, Konilias nukas kon roat äsimwaronuk, pote, Pita imäiäun ko owo owa rawon äpu momana, pote, kon ou porim rorokpai tai rain. <sup>18</sup> Akas pemana, kiro pakan roat totwaroin, “Okoro opok kar ron enip Saimon-Pita rau ra?” <sup>19</sup> Pita ko kiro nini epir pakaima senek aparwon onoktapau äpu maun ronkate raunuk raunuk, Anut nukan Osou Näus auruwon, “Pita, roat 3 orip na apaisaun kasik pe tai rai. <sup>20</sup> Keseria, na ronkat sosop wa owau, nan osap jekur moinam, ak tainware man, kiro roat isas na imäisaun äsimwaroita, koin.” <sup>21</sup> Keseria, Pita nukas kasik nomara, kiro roat tarwaromara, awarowon, “Kiro ro ak itane koi kiro is karar. Ak owon

koi?” <sup>22</sup> Akas ätäi Pita aurin, “Konilias ko Rom akan marai roat kamwareäu ro näwäu nukas ik äsimoikonuk, kounun. Ko Anut nukan ämän tainoriäu, ko Anut orip orip jou muriäu. Juda roasiret akas ko mesin woiakas meiäi. Kar Anut nukan sarau eitekus na kon owa imäisi potaun äiewon. Keseria, nan ämän mota, rowai.” <sup>23</sup> Keseria, Pita nukas kiro roat owa imware tonomara, o aronuk, jena, ninoinus, tapera, siräianik, ko karauk Jopa menan roat woiaka epar moin imwareanik, kiro Sisaria menan roat koin tainware potowon.

*Pita Konilias nukan owa tonowon.*

<sup>24</sup> Ak pote, kamuk ninoinus, tapera, Sisaria mena tonoin. Konilias ko kon tupsiu pak roat ko siakup rai kon owa koi kame rain. <sup>25</sup> Kame rauna rauna, Pita ko Konilias nukan owa penuk penuk, Konilias nukas potomara, Pita siakup jou muraun uou sur wewon. <sup>26</sup> Kesernuk, Pita nukas ipou ate siräi mianik, auruwon, “Na siräu! Is Anut wa, is erar ro.” <sup>27</sup> Pita ko Konilias pak are are kon owa tonea, roasiret sosop turur rain apwarowon. <sup>28</sup> Keseria, Pita nukas awarowon, “Ak äpu, Juda akan sintore ämän äieu, ‘Juda roasiret ak karauk omsau pakan roasiret akan owa wa tonau, ak ukun orip,’ äiäi. Utianik, Anut nukas is rusapai amop ätär murianik, äiewon, ‘karauk omsau pakan roasiret ukun orip wa awarau, ak eposek, ukun wäpik.’” <sup>29</sup> Keseria, is imäirau potoin is siräumoi, kar ämän totwarau wa, tainware koimin. Is ak rusapai totwaraurim. Ak is owon roat äsimwarona, pote imäiri koin?”

<sup>30-31</sup> Konilias nukas ätäi auruwon, “Omre 3 orip manowon opok, is iukärir isan owa Anut auri raimin opok, kurte kar ro ko omjo ärneu orip isan ami opok pe tai raumara, airowon, ‘Konilias, Anut ko nan aurumon ämän rowon. Nan sarau karauk roasiret sarwareäum kos naka mesin wou ereru. <sup>32</sup> Na karauk roat Jopa mena äsimwarota, pote kar ro enip Saimon-Pita imäi kowaiei. Ko kar ro kon enip Saimon ko bulmakau nukan keraus osap ate miäu ro nukan owa, mas an kasakup rau.’ <sup>33</sup> Keseria, is kiro ses opokar na imäisaun roat äsimwaroita, pote na imäisi koi. Na onok eposek mianik, ak pak koum. Ik rusapai Anut nukan amuk opok Anut nukas owo ämän aikaun äiewon rowaun tururianik, na kamoisi raum.”

### *Pita nukan ämän*

<sup>34</sup> Pita nukas ätäi äiewon, “Is rusapai epar äpu mom, Anut ko karar ron wous wa meiäu, ko roasiret erekapun mesin wous meiäu. <sup>35</sup> Inok ro ko Juda ro ra, kar omsau pakan ro ra, ko Anut iminemoi, onok eposek mai, Anut nukas ko mesin wou ereai.

<sup>36</sup> Ak kiro ämän äpu, Anut nukas Jisas Krais nukan ämän eposek amke ik Israel roasiret ikowon. Ik Anut pak päurar turur rawaun Jisas mukowon, Jisas ko omnokou pakan roasiret erekapu akan Näwäu. <sup>37</sup> Ak äpu, meter Jon nukas an jowaun mesin awarowon, kiro ämänis kiro ses opok Galili provins opok onoktoroi pemara, Judia provins erekapu potowon. <sup>38</sup> Ak äpu kiro Jisas Krais Nasaret menan, Anut nukas ko sakau pak Osou Näu pak nuruwon. Ko

omsau erekapu ari ari potomara, Anut nukan ämän mareanik, roasiret sip aru orip jekur maromoi, osou aru roasiret akan woiaka uru rain kos oi kurewon. Anut nukan sakau ko pak rawon, okon, ko keseriäwon. <sup>39</sup> Ik iken amiokos kos okoro Israel omnokou pak Jerusalem mena keserwon aparmun, okon, awarom. Roat akas ko am äpäs opok äsäi mona, meiewon. <sup>40</sup> Utianik, omre 3 opok, Anut nukas ko ätäi awau siräi murunuk, roasiret akas aparin. <sup>41</sup> Ko roasiret erekapu akan amiakap päu wa. Kiro roat nukasar kon sakau aparaun sare marowon akan amiakap pewon, kiro ik. Ko siräianik, ik pak pe erek o jemoi, an jewon. <sup>42</sup> Kos ik roasiret opok Anut nukan ämän eposek awaroinai, amop marowe räi sakau ämän ikomara, keser aikowon. Ko Anut nukas roasiret meiein pak awau rai pak wasarewaraun sare muruwon. <sup>43</sup> Anut nukan ämän roianik, areain roat akas nais meter ko mesin areanik, äiein. Roasiret ak erekapu konun woiaka epar maiei, Anut nukas Jisas nukan enip pakas akan onok aru jäkäi marai.”

*Kar omsau pakan roasiret Anut nukan Osou Näu oin.*

<sup>44</sup> Pita ko kiro Anut nukan ämän maronuk maronuk, Anut nukan Osou Näu kiro roasiret kon ämän roi rain opok nowon. <sup>45</sup> Juda roat akan woiaka epar möin, ak Pita pak Jopa menas erek koin, ak Anut nukan Osou Näu karauk omsau pakan roat opok nais nonuk, aparmana, karkairianik, ronkat sosop oin. <sup>46-47</sup> Juda roat ak kiro roat ämän atap atapus Anut jou muroin

roin. Keseria, Pita nukas äiewon, “Okoro roasiret ak Anut nukan Osou Näu ik oumun senek ak nais kesekur rusapai oi, okon, kar ros ak an jowaun wa tämarai.” <sup>48</sup> Keseria, kos Jisas nukan enip opokas an jomarowon. Keseria, akas Pita karauk omre ak pak rawaun rai aurin.

## 11

*Pita Jerusalem näu mena potomara, karauk jaukut awarowon.*

<sup>1</sup> Jisas nukan ämän oi ariai roat pak karauk roat akan woiaka epar moin ak karauk omsau pakan roasiret Anut nukan ämän roumoi, woiaka piririn roin. <sup>2-3</sup> Keseria, Pita ko Jerusalem mena ätäi potonuk, kiro Juda roat woiaka epar moin ak Juda akan onok tainoria, akan enmak kerau patirin akas Pita kermana, aurin, “Na karauk omsaukan roat akan enmak kerau patirau wa, akan mena potomata, ak pak o jemon.” <sup>4</sup> Keser aurna, Pita nukas owo onok erekapu ko opok pewon awaromara, äiewon,

<sup>5</sup> “Kar omre, is Jopa mena raia, Anut auri raita raita, kurte kar osap nineäin omjo näwäu senek epir pakaima, omar oikas kar osapus karaim karaim atonuk, is siarap nowon aparmin. <sup>6-7</sup> Kiro osap nineäin omjo senek uru opur sosop rain, karauk opur sei, karauk aim, karauk ai atap atap apwaromin, Keseria, is kar ron pätu senekus airowon roimin, ‘Pita, na siräinam, kiro opur apwarom akwaroinam, je.’ <sup>8</sup> Kesernuk, isas ätäi aurmin, ‘Näwäu is kiro opur ukun orip is jaun itok wa.’ <sup>9</sup> Kiro ron pätu senekus omar oikas



ätäi airowon, ‘Owo osap Anut nukas eposek sare mowon nas ukun orip rai wa äiäu.’ <sup>10-11</sup> Kiro onok 3 orip kesernuk, kiro osap ätäi omar oik tonowon, Kiro ses opokar roat 3 orip ak Sisaria menas, is kiro owa raimin opok äsimwarona, tonoin. <sup>12</sup> Anut nukan Osou Näu nukas na ronkat sosop wa owau rai aironuk, okoro jaiat 6 orip ak Jopa menas is pak erek Sisaria mena potomoi, Konilias nukan owa erek tonomun. <sup>13</sup> Konilias nukan owa tonota, kos Anut nukan sarau eitek kon owa pe tai raumara, auruwon, na karauk roat Jopa mena äsimwarota, pote kar ro kon enip Saimon-Pita imäi kowaiei räi auruwon. <sup>14</sup> Kos na pak nan tupsiu pak kiro owa rai, koi Anut nukan ämän awaronuk, Anut nukas ak imwarai.

<sup>15</sup> Kesernuk, is pote Anut nukan ämän awaroita awaroita, Anut nukan Osou Näu amke ik opok nowon senek ak opok nais keseriar nowon. <sup>16</sup> Keseria, is kiro opok Näuäw nukan ämän äiewon epar äpu momin. Jon nukas roasiret anas an jomareäwon, utianik, akas Anut nukan Osou Näu oripas an jomaraiei rai äiewon ronkatemin. <sup>17</sup> Kiro onok amop, Anut nukas kiro karauk omsau pakan roat akan enmak kerau patirau wa, kiro sakau iken woiok epar mowon sakau oumun senek ak nais keseriar oin. Is owo sakau oripas Anut nukan sarau tämurau?”

<sup>18</sup> Ak Pita nukan ämän roumana, akan woiaka erermoi, Anut nukan enip jomuria, äiein. Keseria, karauk omsau pakan roat nais ak Juda roasiret senek Anut nukas orip orip rawaun woiaka piriraun itok äiewon.

*Antiok menan roasiret.*

<sup>19</sup> Stiven wena, meiewon ses opok, woiaka epar moin roat ak omsau erekapu imine manoin. Karauk roat Fonisia provins opok manoin. Karauk roat Saiprus omsau pak Antiok mena pak manoin. Ak poteanik, Juda roasiret karar Jisas nukan ämän mare ariein. <sup>20</sup> Utianik, karauk Saiprus pak Sairini menan roat akas Antiok mena potomoi, roasiret Grik omsau pakan nais akan enmak keraw patirau wa Jisas nukan ämän maroin. <sup>21</sup> Anut nukan sakau ak pak raunuk, roasiret sosop akan woiaka pirirmoi, Jisas mesin woiaka epar moin.

<sup>22</sup> Jerusalem menan woiaka epar moin roat ak kiro ämän roumana, akas Barnabas Antiok mena äsimorna potowon. <sup>23</sup> Ko potomara, Anut nukas kon wou näu oripas ak sarwarowon apwaromara, kon wou uru nepipirwon. Keseria, kos roasiret akan woiaka epar moin sakau maun ronkat siräi marowon. <sup>24</sup> Barnabas ko ro eposek, ko Anut nukan Osou Näu orip kon wou sakau epar mowon. Keseria, roasiret sosop akan woiaka piririanik, Näwäu mesin woiaka epar moin.

<sup>25</sup> Keseria, Barnabas ko Sol Tarsas mena rawon tararaun manowon. <sup>26</sup> Ko pote tararmara, ätäi Antiok mena imäi kowon. Kiro woisan opok, au kiro opok raia, woiaka epar moin roasiret sosop Anut nukan ämän mare rairin. Kiro mena roasiret akas amke roasiret akan woiaka epar moin enip Kristen aroin. Kiro enip onoktapau 'Krais tainoriäi roasiret.'

<sup>27</sup> Kiro ses opok, karauk Anut nukan ämän roianik, areai roat ak Jerusalem menas Antiok mena noin. <sup>28</sup> Ro karan enip Agabus, Anut nukan sakau orip siräumara, äiewon, tawa okoro omnokou opok sou năwău senes păi răi awarowon. Kiro sou năwău Rom nukan kameăwon omsau erekapu păi. (Sisa-Klodias omsau kameăwon ro rawon opok kiro epar pewon.) <sup>29</sup> Keseria, Jisas nukan tamareăwon roat akas roasiret akan woiaka epar moin Judia provins rai sarwarau aiauk surmaraun a atoin. Erekapu akan aiauk atap atap aparianik, karauk surmaroin. <sup>30</sup> Keseria, ak aiauk seper momara, Barnabas Sol ori awan ipiakap mona, kiro woiaka epar moin roasiret kamwareăi roat năunău araun oi potoirin.

## 12

*Herot-Agripa nukas roasiret woiaka epar moin aru marowon.*

<sup>1</sup> Kiro ses opok roat ak Jisas tainorin, Herot-Agripa nukas aru mareanik, karauk sakau atwaroin. <sup>2</sup> Kos kon marai roat awaronuk, akas Jon nukan amak Jems sirăp rumukăus wena, meiewon. <sup>3</sup> Herot ko kiro onok keserwon, Juda roasiret ak nepipirin aparia, karauk roat äsimwaronuk, pote Pita nais sakau ataun keserin. <sup>4</sup> Kiro omre Pasowa opok Pita pote sakau atea karapus owa mianik, marai roat 16 orip ko kamăun sare maroin. Amke roat 4 orip kame rain, pote sumona, karauk roat 4 orip koin, keser keser pote 16 orip. Herot nukan ronkat

kiro Pasowa omre manonuk, roasiret akan ami-  
akap imäi potea, wena, meiäun rai ronkatewon.  
<sup>5</sup> Keseria, Pita ko karapus owa kureanik, marai  
roat akas ko jekur kame rain. Roasiret akan  
woiaka epar moin Jerusalem menas Pita saräun  
mesin pututu Anut orip orip auri rain.

*Pita ko karapus owas ute manowon.*

<sup>6</sup> Ariwa senek Herot nukas Pita kasik imäi  
naurnuk, Pita kon ipou muris rakir moin, marai  
ro oirori au Pita kamuk mianik, kame rausa  
rausa, Pita ninowon. Kar marai ro oirories  
ororokpai kame tai rairin. <sup>7</sup> Kurte senes, Anut  
nukan sarau eitek pe owa kamuk tai raunuk,  
arou näwäus kiro owa erekapu merek kure-  
won. Anut nukan sarau eitekus Pita nukan sau  
onoktapau atomara, siräi mianik, auruwon, “Na  
kurte siräu.” Keser äienuk, kiro mur kon ipou  
opok rakir moin nukarar uräwon. <sup>8</sup> Keseria,  
Anut nukan sarau eitekus auruwon, “Nan omjo  
katu takeinam, nan ison opok su mo. Na omjo  
rumukäu kurururnam, is tainoir.” <sup>9</sup> Keser aur-  
nuk, Pita nukas Anut nukan sarau eitek tainori  
kasik nowon. Pita nukan ronkat, kiro onok Anut  
nukan sarau eitekus kesera, kiro nine epirem  
rai äiewon. <sup>10</sup> Au marai roat oirori ororokpai  
tai rairin pak karauk kasik tai rain erekapu  
itimware ne kasik näu mena manaun porim  
siakup pesa, kiro rorok im nukarar tue matonuk,  
au kasik noirin. Au ne, apu tainori manea, kiro  
Anut nukan sarau eitek Pita ute manowon.

<sup>11</sup> Keseria, Pita ko kiro onok keserwon äpu  
momara, äiewon, “Is rusapai äpu mom, kiro  
onok epar senes. Anut nukas kon sarau eitek

äsimornuk, Herot nukan sakau pakan pak kiro onok Juda roasiret akas is aru muraürin pakan ätäi imäirou.”

<sup>12</sup> Ko kiro onok äpu momara, ko Jon-Mak nukan anak, Maria nukan owa potowon. Roasiret sosop ak kiro owa turur raumana, Anut auri rain. <sup>13</sup> Pita ko potomara, oun porim rorok wewon. Kesernuk, kar sarau asir kon enip Roda nukas inokos kiro rorok wera räi aparaun kowon. <sup>14</sup> Ko Pita nukan pätu roumara, nepipirianik, ko im tuäu wa, ko ätäi kurte potomara, karauk roasiret Pita kasik tai rau räi awarowon. <sup>15</sup> Akas ko ätäi aurin, “Na sätäiem.” Kos awarowon, “Is epar awarom, Pita kasik tai rau.” Kesernuk, akas ätäi äiein, “Kiro Anut nukan sarau eitek.” <sup>16</sup> Ak arena arena, Pita ko orip orip ou rorok we rawa, owan roat akas pote im tueanik, Pita aparin. Ak ko aparianik, karkairin. <sup>17</sup> Pita kon ipous asoraun awaronuk, ak a sorna, ko Anut nukas owose kasik imäi ne mowon kiro ämän jekur awarowon. Ko keser awareanik, ko ak ätäiar awarowon, “Kiro ämän Jisas nukan amak Jems pak karauk roat akan woiaka epar moin pak awarowe.” Ko keser aware kuremara, ko kar mena ute manowon.

<sup>18</sup> Kiro marai roat ak Pita kame ninoin tapera Pita aparau warnuk, aka aka näwäu iminemoi, ronkat sosop oin. Aka aka äiein, “Pita esewon?” <sup>19</sup> Keseria, Herot nukas Pita manowon ämän roumara, ko kasak penuk, marai roat Pita itanäun äsimwarowon. Ak Pita itanein, itanein aparau warnuk, kos Pita kamein marai roat jekur totwaromara, karauk marai roat akas kiro

marai roat akwarona, meiäiei awaronuk, ak kon ämän tainorin.

Rai rai, Herot ko Judia provins pakas Sisaria mena nopte rawon.

### *Herot meiewon.*

<sup>20</sup> Herot ko Taia mena pak Saidon menan roasiret akanun kasak näwäu pewon. Kesernuk, ak tururianik, ko pak aräu koin. Kar ro enip Blastas, ko Herot nukan ou kameäwon ro, ak ko pak woiaka karar maun arein. Akan o Herot nukan omsau pakan oiäi, okon, ak Herot siakup poteanik, kon kasak peäwon ämän utaun räi aurin.

<sup>21</sup> Herot nukasar kar omre sare miäu opok, kon omjo eposek momara, kon patan opok tanemara, roasiret ämän marowon. <sup>22</sup> Roasiret akas ätäi ätäi urwemana, äiein, “Kiro ros aräu wa, eitek näwäus arera.” <sup>23</sup> Herot ko kiro sät ämän rai awarau wa, ko Anut nukan enip jou murau wa, okon, Anut nukan sarau eitekus kurte nomara, aru mowon. Ko sip näwäu oumara, rumuris kon wou uru raianik, tuke jena, meiewon.

<sup>24</sup> Roasiret sosop Anut nukan ämän roumana, akan woiaka piririn.

<sup>25</sup> Barnabas Sol ori awan sarau patarmasa, ätäi Jerusalem mena ute potoirin. Jon-Mak erek imäi manoirin.

## 13

*Roat akas Barnabas Sol ori sare mateanik, äsimwatoin.*

<sup>1</sup> Kiro Antiok mena roat woiaka epar moin ak kamuk opok karauk Anut nukan ämän roianik, areai roat pak karauk Anut nukan ämän

tamareäi roat pak rain. Kiro opok Barnabas, Simeon (ko ro mokup äiäi), Lusius (ko Sairini menan), Manain, (ko Herot nukas penewon mokoi) pak Sol erek rain. <sup>2</sup> Kar omre opok, Anut nukan enip jou mianik, o utomoi, rauna rauna, Anut nukan Osou Näus akan ronkat opok pemara, awarowon, “Barnabas Sol ori au isan sarau maun sare matom.” <sup>3</sup> Keser awaronuk, ak o an pak utomoi, Anut aurianik, akan ipiaka kiro roat orien tapiakap mia, äsimwatona, manoirin.

*Pol Barnabas ori Saiprus omsau Anut nukan ämän marau potoirin.*

<sup>4</sup> Barnabas Sol ori Anut nukan osous äsimwatia, Selusia menas ous pakaima Saiprus omsau mas an kamuk opok potoirin. <sup>5</sup> Au Salamis mena poteanik, Juda roasiret akan tururiäi owa toneanik, Anut nukan ämän maroirin. Jon-Mak nukas au sarau sarwateäu.

<sup>6</sup> Ak Saiprus omsau erekapu pote, kar mena enip Papos poteanik, kiro mena kar Juda ro ko os ämän sosop orip kon enip Bar-Jisas pote tararin. Kos is Anut nukan ämän roianik, areäimin ro rai sätäiäu. <sup>7</sup> Kiro ro ko kiro om kameäwon ro Sergius-Paulus nukan sarau ro. Sergius-Paulus ko ro ronkat eposek orip ro. Kiro ro näwäus Barnabas Sol ori Anut nukan ämän mona, rowaun urwatonuk, kon owa potoirin. <sup>8</sup> Utianik, kiro os ämän areäu ro, kon kar enip Elimas (Grik ämänis Elimas äiäi, ‘os ämän areäu ro’) kos awan ämän tonoi matowon. Kiro ros kon ro näwäu nukan wou epar mowon, tämuraun keserwon. <sup>9-10</sup> Keseria, Sol kon kar enip Pol, ko Anut nukan Osou Näu orip kos kiro os

ämän areäu ro kakap sakamarmara, auruwon, “Na Satan nukan mokoi. Na roat onok eposek miäin akan iwäi jaunaka, roat sätwaraun onok nan ronkat opok ok pe rau. Nas Anut nukan ämän epar orip orip kiro sät ämän räi äiäum.

<sup>11</sup> Anut nukan sakaus rusapai na opok nonuk, nan amun utup saräi. Na merek wa aparam, pote Anut nukasar nan amun oraienuk, epar ätäi om aparam.”

Kiro ses opokar, Elimas amuk putut kariewon. Kesernuk, ko karauk roat akas ipou atea, apu ätär muraurai rai ipiaka ataun ari rawon.

<sup>12</sup> Kiro ro näwäu nukas kiro kurur aparmara, näwäu karkairianik, Anut Näwäu nukan ämän roumara, kon wou epar mowon.

*Pol ko Antiok näu mena Pisidia provins opok potowon.*

<sup>13</sup> Pol kon jaukut ori Papos mena utia, ous opokas Perga mena Pampilia provins opok peirin. Jon-Mak ko kiro mena utwatianik, ätäi Jerusalem mena potowon. <sup>14</sup> Au Perga mena utia, kar näu mena enip Antiok Pisidia provins opok peirin. Kiro omre opok sumaun ses, okon, au potea, Juda roasiret akan tururiäi owa pote taneirin. <sup>15</sup> Kiro tururiäi ou kameäi roat näunäu Moses nukas sintore ämän jer wewon pak Anut nukan ämän roianik, areain roat akan jer wein pak ninare kuremana, akas Pol Barnabas ori awatoin, “Jaunokot, ak iken roasiret karauk ämän tuku saräun rau raroi, iken roasiret awarowe.”

<sup>16</sup> Keseria, Pol nukas siräumara, roasiret a soraun awaronuk, a sorna, awarowon,



“Israel roasiret pak karauk omsau pakan roasiret ak okoro opok rai Anut jou muriäi, ak isan ämän rowe. <sup>17</sup> Okoro Israel roasiret akan Anut Năwău nukas iken askanai sare mareanik, sarwarnuk, Ijip omsau opok sosop senes sarein. Anut nukan sakau năwăus iken kinjaunokot Ijip omsau opok sarau aru wopur orip me rain opokan imware kowon. <sup>18</sup> Woisan 40 orip ro wăpik mena om puru opok akas onok aru sosop miäin, utianik, kos ak jekur kamwarowon. <sup>19</sup> Kos Kenan omsau pakan mena năunău 7 orip akan roasiret erekapu aru maromara, kiro omnokou kon roasiret akan senek sarăun arowon. <sup>20</sup> Kiro ses Jekop kon tupsiu pak Ijip omsau tone rainus, pote Kenan omsau opok koin kiro erekapu woisan 450 orip. Kenan omsau opok Anut nukas roasiret kamwaraun roat sare mareău.

Kiro pakas pote Anut nukas kon ämän roianik, areau ro Samuel sare mowon. <sup>21</sup> Roasiret akas omsau kamwaraun ro năwău king sare maraun Samuel aurna, Anut nukas Sol, Kis nukan mokoi, Benjamin nukan askanai pakan sare muruwon. Ko woisan 40 orip roasiret kamware rawon. <sup>22</sup> Utianik, Anut nukas king Sol utomara, Devit ak kamwaraun sare monuk, ko kamwareău ro năwău rawon. Okoro ro Anut nukas ko mesin äiewon.

‘Devit ko Jesi nukan mokoi, aparianik, isan woi ko mesin meiem. Owo onok ko keseraun auriăim ko kiro ämän erekapu tainoriău.’ <sup>23</sup> Jisas ko Devit nukan tupsiu pakan, Israel roasiret onok aru pakan imwaraun kon paip mowon siar kowon. <sup>24</sup> Jisas ko sarau mau wa opok, amke Jon nukas roasiret akan onok aru pakan piririanik, kouna,

kos an jomarowon. <sup>25</sup> Jon ko äpu kon sarau pataraun ses penuk, roasiret keser awarowon, 'Akan ronkat is inok? Is kiro ro ak ätäi akan onok aru pakan imwaraun kame rai ra? Is kiro ro wa, ko ruris pera. Is ro erar, is ko siakup poteanik, kon su mur uraiäu senek itok wa.'

<sup>26</sup> O jaiat, ak Apraham nukan tupsiu pakan pak karauk omsau pakan roat ak Anut jou muriäi, Anut nukas imäikaun ämän kiro Anut nukas ik opok äsimornuk, kowon. <sup>27</sup> Jerusalem mena rain roasiret pak akan kamwareäi roat näunäu pak ak Jisas ko ätäi imäikaun ro äpu wa. Akas Jisas wena, meiewon. Keseria, ak Anut nukan ämän roianik, areain roat akan ämän sumaun omre opok orip orip ninareäi erekapu iporwon. <sup>28</sup> Akas ko kar onok aru keserwon meiaun senek aparau wa, utianik, ak ko erar wena, meiaun Pailot sakau aurna, wena, meiewon. <sup>29</sup> Ak kiro onok meter Anut nukan ämän areain roat akas äiein erekapu tainorin. Akas ko am äpäs opakan oi neanik, kar aireu uru moin. <sup>30</sup> Utianik, Anut nukas meiewon pakan ätäi awau siräi mowon. <sup>31</sup> Omre sosop ko pemara, kon sarau roat meter Galili provins pakas Jerusalem mena poteäi opok, ak pak ari rawon. Akan amiakas aparianik, ak iken roasiret awareäi.

<sup>32</sup> Ik rusapai kiro Anut nukan ämän eposek Anut nukas iken askanai paip marowon awarom.

<sup>33</sup> Kiro paip rusapai Anut kos Jisas siräi murunuk, ik akan mokoit pak epar senes ätär mukou. Kiro ämän Buk Song opok jer wein epar pewon. 'Na isan mokoi, rusapai is nan momon sarem.'

*Buk Song 2:7*

<sup>34</sup> Kiro epar Anut nukas ko meiewon pakan siräi mowon, ko wa pomoräi. Kiro Anut nukas meter äiewon,

Is ak jekur rawaun ämän Devit nuraun paip murumîn, kiro ämän mesin akan woiaka epar maiei.’ *Aisaia 55:3*

<sup>35</sup> Keseria, Buk Song opok jer keser rau,

‘Na nan sarau ro eposek utota, up uru wa pomoräi.’ *Buk Song 16:10*

<sup>36</sup> Ik äpu, Devit ko roasiret amiakap Anut mesin wous meiemara, kon ämän erekapu tain-ori rawon. Rai rai ko meienuk, kon asakut akan up siakup up kurena, ko poomrewon. <sup>37</sup> Utianik, kiro ro Anut nukas siräi mowon ko pomoräi wa.

<sup>38</sup> Isan jaiat, ak rowe, ak kiro ämän epar äpu maun awarom. Jisas nukas epar akan onok aru jäkäi marai. <sup>39</sup> Moses nukan sintore ämän karar tainoraiei, Anut nukas akan onok aru wa jäkäi marai. Inok ro Jisas mesin wou epar mowon kon onok aru erekapu jäkäi murianik, ko ro tuku sare murai. <sup>40</sup> O jaiat, ak jekur tai rawaiei. Ak keserna, okoro onok akas äiein ak opok wa päi.

<sup>41</sup> Karauk Anut nukan ämän roianik, areai roat akas äiein, ‘Rowe, ak aru ämän miäi roat, ak Anut nukan ämän rowau utomoi, ak ronkat sosop oianik, sepuk sepuk meiäiei. Okoro sarau rusapai aka rauna, is keseram kiro akan woiaka epar wa maiei. Karauk roat akas ak jekur awaraiei nais ak woiaka epar wa maiei.’ ”

*Habakuk 1:5*

<sup>42</sup> Kiro ämän roasiret mare kuremana, Pol Barnabas ori kasik manaursa, roasiret akas kar sumaun ses opok ämän kesek ätäi maraun awatoin. <sup>43</sup> Keseria, Juda roasiret pak karauk

omsau pakan roasiret pak erekapu ak Anut jou muria, Pol Barnabas ori apu opok tainwate nona, kiro ro ories Anut nukas kon wou näu oripas ak sarwarnuk, kon onok eposek tainoraun awaroin.

*Pol Barnabas ori karauk omsau pakan roasiret Anut nukan ämän maroirin.*

<sup>44</sup> Kar sumaun omre opok, kiro menan roat sosop Anut nukan ämän rowaun koi tururin.

<sup>45</sup> Karauk Juda roasiret ak roasiret sosop Anut nukan ämän rowaun koi tururna, apwarea, woiaka aru mareanik, kasiaka pewon. Ak Pol nukan enkup ämän momana, äiein, ‘Pol kiro ämän sätäura.’

<sup>46</sup> Keserna, Pol Barnabas ories sakau ämän awaroin, “Anut nukan ämän ak Juda roasiret amke marona, rowaun itok, utianik, ak kon ämän rowau utona, kiro onokun akasar äiäi, ‘Ik awau orip orip rawaun sakau owau senek wa.’ Ik rusapai ak utwarea, karauk omsau pakan roasiret opok pote maram. <sup>47</sup> Owon, Näwäu nukas meter sakau ämän keser aikowon,

‘Is ak karauk omsau pakan roasiret akan arou senek marom. Erekapu omsau pakan roasiret akas sarwarna, Anut nukas ätäi imwarai.’ ” *Aisaia 49:6*

<sup>48</sup> Karauk omsau pakan roasiret ak kiro ämän roumana, ak nepipirianik, Anut nukan ämän oik jou murin. Kiro roasiret Anut nukas orip orip awau rawaun sare marowon ak akan woiaka piririanik, epar moin.

<sup>49</sup> Anut nukan ämän kiro omsau erekapu oi manoin. <sup>50</sup> Keseria, Juda roasiret akas kiro menan asiret osap sosop orip Anut jou muriäi

pak karauk roat näunäu pak akan woiaka siräi marona, ak Pol Barnabas ori akan menan emwatonna, manoirin. <sup>51</sup> Ak kiro onok keserna, Pol Barnabas ori akan onok aru ätär maraun awan su oianik, maimai isorawa opakan utarianik, Aikonium mena manoirin. <sup>52</sup> Au ute manosa, Jisas nukan tamareäwon roat ak Antiok mena rai Anut nukan Osou Näus kamwaronuk, ak nepipir rain.

## 14

*Pol Barnabas ori Aikonium mena Anut nukan ämän roasiret maroirin.*

<sup>1</sup> Pol Barnabas ori Aikonium mena Juda roasiret akan tururiäi owa toneanik, Antiok näu mena keserin senek, roasiret Anut nukan ämän sakau arona, roasiret sosop Juda roasiret pak karauk omsau pakan roasiret pak ak akan woiaka Jisas mesin epar moin. <sup>2</sup> Utianik, karauk Juda roasiret akan woiaka epar mau wa, akas karauk omsau pakan roasiret akan woiaka siräi marona, ak Kristen roasiret mesin kasiaka pein. <sup>3</sup> Utianik, Pol Barnabas ori au Aikonium mena om rumuk raianik, Anut nukan ämän roasiret sakau maroin. Keseria, Anut nukas kon wou näu oripas au sarwateanik, sakau atonuk, kurur atap atap moirin. Kiro keserna, Anut nukas roasiret kon ämän epar senes tamarowon. <sup>4</sup> Kiro menan roasiret erekapu ak inäianik, karauk Jisas nukan ämän oi ariai roat tainwaroin, karauk roasiret ak Juda roasiret akan onok tainorin. <sup>5</sup> Keseria, karauk Juda roasiret pak karauk omsau pakan roasiret pak akan roat näunäu erek tururia, akas Jisas nukan ämän oi ariai roat aru marea,

aiaukus akwarona, meiäun keserin. <sup>6</sup> Jisas nukan ämän oi ariai roat ak kiro ämän roumana, Laikonia provins akan näu mena oirori enmaka Listra Derbi ori pak karauk omnokou kiro mena siakup imine manoirin. <sup>7</sup> Kiro opok ak Jisas nukan Ämän Eposek roasiret maroin.

*Listra mena kar ro isou meiewon jekur moin.*

<sup>8</sup> Kiro Listra mena kar ro ko kon isou meiewon orip rawon. Ko anakus isou meiewon oripar an jowon, okon, ko ariäu senek wa. <sup>9-10</sup> Ko tane raumara, Pol nukas Anut nukan ämän arewon roi rawon. Pol ko kiro ron wou epar mowon äpu momara, ko eposek saräun itok, sakau aparianik, roasiret amiakap auruwon, “Na siräinam, isonas omtau.” Kurte, kiro ro kon isou meiewon pokirianik, om taiewon. <sup>11</sup> Roasiret ak kiro kurur Pol nukas keserwon aparmana, akan ämänis urwemana, äiein, “Iken eitek oraut ro senek äräräumoi, ik opok koi.” <sup>12</sup> Keseria, akas Barnabas ko enip Sus moin. Pol ko ämän areawon ro, okon, kon enip Ermis moin. <sup>13</sup> Kiro sät eitek Sus nukan kamuk raiäwon ro, kon tup ou kiro mena kasik rau, ko kiro ämän roumara, karauk bulmakau sawai pak am musip mer eposek pak oumoi, mena porim siakup pewon. Kon roasiret pak kiro Jisas nukan ämän oi ariain roat akan enmaka opok amkea, jou maraun pein. <sup>14-15</sup> Jisas nukan ämän oi ariai roat Barnabas Pol ori, au kiro onok keseraurin raumasa, au awan woiawa aru mianik, awan omjo kiräianik, kurte kiro roasiret kamuk poteanik, awaroin, “Iken jaunokot, ak kiro onok owon keserauri? Ik roat aka senek, ik eitek wa. Ik okoro opok

Anut nukan ämän eposek awarau koumun. Ik ak kiro sät eitek sumkäineinai, Anut ko awau raiäü, kos omar pak omnokou pak mas an pak osap erekapu ate mowon, ko mesin karar akan woiaka epar mowe. <sup>16</sup> Meter kos roasiret owo onok keseraun tämarau wa. <sup>17</sup> Utianik, Anut ko ämäiäü wa, kos ik onok eposek ätär mukiäü. Kos om äsimornuk, kounuk, akan woia o uku eposek tu penuk, o jemana, aka nepipiriäi.” <sup>18</sup> Jisas nukan ämän oi ariain roat ories kiro roasiret ak opur patan opok amkea, iu wa jou mutau rai awaroirin. Utianik, ak kiro onok keserna, awas ak tämaraun sarau sakau senes mosa, ak kiro onok utoin. <sup>19</sup> Keserna keserna, karauk Juda roat Antiok näu mena Pisidia provins pakan pak Aikonium menas pema, kiro pakan roasiret akan woiaka karar maun ämän maromoi, akan ronkat ätäi pirir mareanik, keser awaroin, “Ak kiro roat aiaukus akwarowe.” Keser awarona, akas Pol aiaukus wein. Keserianik, akan ronkat ko meieu aumana, ak ko mena kasik ate reur ne känkurein. <sup>20</sup> Utianik, roasiret akan woiaka epar moin ak Pol siakup pema, karirim kator rauna rauna, Pol ko siräianik, kiro mena ätäi tonowon. Ninoirinus, tapera, Barnabas Pol ori au Derbi mena manoirin.

*Pol Barnabas ori ätäi Antiok näu mena Siria provins opok potoirin.*

<sup>21</sup> Pol Barnabas ori au Derbi mena raia, Anut nukan Ämän Eposek marona, roasiret sosop akan woiaka piriria, Jisas tainorin. Keseria, Pol Barnabas ori au ätäi Listra mena potea, kiro pakas ätäi Aikonium mena potea, kiro

pakas Antiok nău mena Pisidia provins opok potoirin. <sup>22</sup> Keseria, au kiro roasiret akan woiaka sakau marea, akan woiaka epar moin wa utau rai ronkat sakau maroin. Awas awaroin, “Ik erekapu Anut nukan kamoikaun mena tonaun usu sosop oia tonau.” <sup>23</sup> Au mena karar karar opok potea, roasiret woiaka epar moin pak erek tururia, kiro pakan roasiret kamwaraun roat sare maroin. Ak karauk omre opok, o utomoi, Anut aurianik, au Anut nukan ipou opok maroirin. <sup>24</sup> Kiro Pisidia provins erekapu aria, ak ätäi Pampilia provins opok koin. <sup>25</sup> Anut nukan ämän Perga menan roasiret marea, Atalia mena noin. <sup>26</sup> Kiro menas ous opokas ätäi Antiok mena potoirin. Kiro mena meter roasiret akas Anut kon wou nău oripas ak sarwataun aurna, Jisas nukan ämän roasiret maraun äsimwatoin, kiro sarau au rusapai erekapu pataririn. <sup>27</sup> Ak Antiok nău mena pemana, kiro pakan roasiret woiaka epar moin au onok erekapu keseririn pak owose Anut nukas karauk omsau pakan roasiret woiaka epar maun apu ätär marowon mesin awaroin. <sup>28</sup> Ak omre rumuk, kiro roat akan woiaka epar moin pak rain.

## 15

*Jisas nukan ämän oi ariai roat pak Jerusalem menan roat năunău pak tururin.*

<sup>1</sup> Karauk roat akas Judia provins pakas Antiok nău mena koumana, woiaka epar moin roasiret awaroin. “Ak Moses nukas sintore ämän jer wewon akan enmak kerau patirna, kiro apu



pakas karar Anut nukas ak orip orip rawaun imwarai.” <sup>2</sup> Pol Barnabas ori au kiro ämän roumasa, woiawa aru matonuk, kiro roat pak ketäiein. Keseria, kiro pakan roat akas karauk roat näunäu pak Pol Barnabas ori pak kiro ämän Jisas nukan ämän oi ariai roat pak roat näunäu Jerusalem mena rai tone awaraun sare maroin. <sup>3</sup> Roasiret akas äsimwarona, ak Fonisia pak Samaria provins opokas potea, karauk omsau pakan roasiret akan woiaka piririn, kiro omsau pakan roasiret akan woiaka epar moin awaroin. Ak kiro ämän roianik, akan woiaka ererin. <sup>4</sup> Ak Jerusalem mena tonona, kiro roat woiaka epar moin pak Jisas nukan ämän oi ariai roat pak roat näunäu pak akas apwareanik, nepipirin. Pol Barnabas ories Anut nukas ak pak sarau mowon erekapu awaroin.

<sup>5</sup> Utianik, karauk Parisi\* roat woiaka epar moin akas siräumoi, äiein, “Kiro karauk omsau pakan roat ak Anut nukan ämän tainoraun, ak akan enmak patiria, Moses nukan sintore ämän erekapu tainoraiei.”

<sup>6</sup> Keserna, Jisas nukan ämän oi ariai roat pak roat näunäu pak ak tururianik, kiro ämän jekur wasare aparaun keserin. <sup>7</sup> Kiro ämän are kurena, Pita nukas siräumara, awarowon, “Isan jaiat, ak äpu, meter Anut nukas ak kamuk is karauk omsau pakan roasiret kon ämän araun sare murowon. Keseria, ak nais Anut nukan Ämän Eposek roia, akan woiaka piriraurai. <sup>8</sup> Anut ko roat akan woiaka uru äpu. Keseria, kos akan woiaka epar moin aparmara, ik Osou Näu ikowon senek ak keseriar arowon. <sup>9</sup> Kos ik

ak pak atap atap inäi mukau wa, akan woiaka epar moin, okon, kos akan woiaka uru onok aru jäkäi marowon. <sup>10</sup> Keseria, ak owon Anut ate aparaun usu näwäü roat akan woiaka epar moin akan enmaka opok maroi? Meter iken kinjaunokot pak ika pak kiro usu ämäiäun itok wa. <sup>11</sup> Ak rowe, Jisas nukas kon wou näu oripas ik sareikonuk, iken woiok epar mota, kos ik imäikaun kesermun senek, ak nais imwaraun keseriar keserai.”

<sup>12</sup> Roasiret erekapu asor rauna, Barnabas Pol ories, awan ipiawas Anut nukas kurur atap atap karauk omsau pakan roasiret opok marowon ämän awarona, roi rain. <sup>13</sup> Ak erekapu are patarna, Jems nukas ätäi äiewon, “Jaiat, ak isan ämän rowe. <sup>14</sup> Saimon nukas ak rusapai Anut nukas amke kos karauk omsau pakan roasiret akanun ronkateäu awarowon, kiro pakan karauk roasiret kon senes sare marowon. <sup>15-16</sup> Meter Anut nukan ämän roianik, areain roat akas keseriar äiäin. Keser äiein, ‘Anut nukas äiewon, “Tawa ätäi koita, kiro Devit nukan ou ätäi mam. Is kiro ou erekapu aru mowon ätäi jekur mam. <sup>17</sup> Keseria, karauk omsau pakan roasiret ak nais Näwäü tainoraiei, kiro roasiret isakasar sare maromin.” <sup>18</sup> Anut nukas keser äiewon.’ Ko meter roasiret kiro ämän awarowon, ak roin.” *Amos 9:11-12*

<sup>19</sup> Keseria, Jems nukas are potomara, äiewon, “Kiro isan ronkat, ik karauk omsau pakan roasiret akan woiaka Anut siakup kowaun usu wa arau. <sup>20</sup> Utianik, ik ak jer we marea, keser awarau, ak o sät eitek nukan enip pakas jou muria, araiei kiro o wa jau. Owon, kiro o ukun

orip. Ak karauk opur roat akas pou äsisiriäi kiro opur wa jau. Ak karian nais wa jau. Ak kar ron asik ra kar asiken ro pak wa ariäu rai awarau. <sup>21</sup> Ik äpu mena karar karar Moses nukan sintore ämän omre orip orip sumaun omre opok tururiäi owa ninare marona, roiäi. Keseria, karauk omsau pakan roasiret erekapu äpu kiro onok 4 orip Juda roasiret amukup aru senes. Okon, ik kiro ämän jer we marau.”

*Jisas nukan ämän oi ariai roat pak roat näunäu pak akas karauk omsau pakan roat jer we maroin.*

<sup>22</sup> Keseria, kiro pakan Jisas nukan ämän oi ariai roat pak roat näunäu pak kiro menan roasiret akan woiaka epar moin pak akas ämän atea, akan karauk roat sare marea, Barnabas Pol ori pak äsimwaurin. Akas Judas, kon kar enip Bar-Sabas, Sailas ori sare matoirin. Kiro roat ori au karauk roat akan amiakap onok eposek orip raiäirin. <sup>23</sup> Ak keser jer wemoi, äsimwaroin,

O iken jaunokot, ik Jisas nukan ämän oi ariäum roat pak okoro pakan roat näunäu pak iken woiok ak mesin nepipirianik, ak iken jaunokot karauk omsau pakan roat Antiok mena rai pak Siria provins rai pak Silisia provins rai jer we mareanik, ‘pere’ awarom. <sup>24</sup> Ik roumun, iken karauk roat akas poteanik, enmak kerau patiraun ämän awaroin roin kiro ämän mesin akan woiaka aru mowon. Utianik, ikes ak kiro ämän pote araun awarau wa. <sup>25</sup> Keseria, ik erekapu tururianik, ro oirori ak awaraun äsimwatomun. Au iken jaunokot Pol Barnabas ori pak potaieir. <sup>26</sup> Pol Barnabas ori au Jisas

nukan sarau mona, karauk roat akas akwaraurna, meiäurin. Utianik, au awan totomakan ekep ronkatäu wa. <sup>27</sup> Keseria, ikes Judas, Sailas ori ak opok äsimwatom. Awan oiaksau pakas okoro jer we marom senek keseriar awaraiei. <sup>28</sup> Anut nukan Osou Näu ik opok raunuk, ik karauk usu ak opok wa maram. Okoro onok karar keserwe. <sup>29</sup> Ak karauk sät eitek jou maraiei kiro pakan o wa jau. Ak karian wa jau. Ak opur roat akas pou äsisiriäi kiro opur wa jau. Ak kar ron asir ra kar asiren ro pak wa ariäu. Ak kiro ämän tainorna, ak eposek rawaiei. Pere.

<sup>30</sup> Kiro roat sare maroin äsimwarona, Antiok poteanik, roasiret akan woiaka Jisas mesin epar moin turur mareanik, kiro pas jer wein aroin. <sup>31</sup> Roasiret ak kiro jer wein akan woiaka päurar rawaun ninareanik, ak näwäu nepipirin. <sup>32</sup> Judas Sailas ori au Anut nukan ämän roianik, areairin roat ori, okon, au roasiret akan woiaka eparar moin ämän sosop aria, akan woiaka sakau maroin. <sup>33</sup> Kiro mena omre rumukur rainus, kiro menan roasiret jekur rawaun ämän awateanik, Jisas nukan ämän oi ariai roat rawa äsimwatoin. <sup>34</sup> [Utianik, Sailas ko Antiok mena rawaun ronkat owon.] <sup>35</sup> Pol Barnabas ori au om rumuk, Antiok raianik, au karauk roat pak roasiret Anut nukan ämän tamaroin.

*Pol Barnabas ori atap atap manoirin.*

<sup>36</sup> Om rumukurar rai rai, Pol nukas Barnabas auruwon, “Ik ätäi potomoi, kiro mena atap atap meter Anut nukan ämän tamaromun, iken Kristen jaunokot ak itok rai ra owose rai apwarau potoinamur.” <sup>37</sup> Ko keser äienuk,

Barnabas nukas Jon-Mak imäiar potaun äiewon. <sup>38</sup> Utianik, Pol nukan ronkat ko Jon-Mak pak manau utowon. Meter ko ak pak Pampilia provins raianik, sarau patarau wa, ko utwaro-mara, ätäi kon mena manowon. Keseria, Pol nukas Jon-Mak imäi potaun utowon. <sup>39</sup> Au sakau ketäumasa, atap atap manoirin. Barnabas ko Jon-Mak imäumara, ous atat Saiprus potoirin. <sup>40</sup> Pol ko Sailas imäumara, ute man-auruk, roasiret akan woiaka epar moin akas Nāwāu nukas au sarwataun kon ipokup matona, manoirin. <sup>41</sup> Ko Siria provins pak Silisia provins kiro pakan woiaka epar moin roat sakau mare mare potowon.

## 16

### *Timoti ko Pol Sailas ori pak manowon.*

<sup>1</sup> Pol ko Antiok mena utia, Derbi menas pote ätäi Listra mena potowon. Kar ro kon enip Timoti, kon wou Jisas mesin epar mowon kiro mena rawon. Kon anak nais kon wou epar mowon, ko Juda asir. Timoti nukan momok ko Grik ro. <sup>2</sup> Listra menan Kristen roasiret pak Aikonium menan Kristen roasiret pak akas Timoti nukan onok eposek äiäi. <sup>3</sup> Keseria, Pol nukas Timoti imäi erek manaurmara, kon enip kerau patir muruwon. Kiro pakan Juda roasiret ak äpu Timoti nukan momok ko Juda ro wa, okon, Pol nukas Juda roasiret ak woiaka aru wa maun rai kiro onok keserwon. <sup>4</sup> Ak erekapu nāu mena aria, meter Jisas nukan ämän oi ariai roat pak roat nāunāu pak Jerusalem mena a atea, jer wein kiro ämän roasiret woiaka epar

moin awareanik, awaroin. Ak kiro ämän karar tainoraun rai awaroin. <sup>5</sup> Keseria, kiro roasiret akan woiaka epar moin sakau mareanik, omre karar karar karauk roasiret woiaka piririanik, Kristen roasiret sosop sarein.

*Pol nukas osap epir pakaima senek aparwon.*

<sup>6</sup> Pol kon jaukut pak ak Prigia provins pak Gale-sia provins opok karar poteanik, Anut nukan ämän roasiret maroin. Ak karaima potau senek wa, owon, Anut nukan Osou Näu nukas Esia provins karaima Anut nukan ämän wa pote aräu rai tämarowon. <sup>7</sup> Ak pote Misia akan omnokou taku opok potea, ak Bitinia omnokou opok tonaun keserin. Utianik, Jisas nukan osous tämaronuk, kiro omnokou opok tonau wa. <sup>8</sup> Keseria, ak Misia omsau itimori potea, Troas mena noin. <sup>9</sup> Troas mena pututu, Pol kar nine epir senek pakaima aparwon, kar Masedonia provins pakan ros pe amuk opok täumara, auruwon, “Na mas an kureinam, Masedonia koinam, ik sareik.” <sup>10</sup> Pol ko kiro epir pakaima aparmara, aikonuk, iken osap jekur momoi, Masedonia provins potomun. Iken ronkat Anut nukas kiro provins pakan roasiret Anut nukan Ämän Eposek arau potaun urweikou.

*Kar asir enip Lidia kon wou epar mowon.*

<sup>11</sup> Ik kar ous pakas Troas mena utia, Samotres omnokou opok potomoi, kiro mena ninomunus, tapera, Niopolis mena potomun. <sup>12</sup> Kiro pakas Masedonia provins akan näu mena enip Filipai potomun. Kiro näu mena Rom akas kamwareäi. Ik kiro mena karauk omre raumun.

<sup>13</sup> Sumaun ses opok, kiro mena kasik an kasakup nomun. Iken ronkat kiro an kasakup roasiret akas Anut auraun omoi rau rai ronkate-mun. Ik tone tane rauta, karauk asiret tururaun kouna, ikes Anut nukan ämän maromun. <sup>14</sup> Kiro opok kar asir rau. Kon enip Lidia, ko Taiatira menan. Kiro asir nukan sarau kesek, ko omjo eposek senes aiwer aiaukun ariäu. Kiro asir ko Anut jomuriäu, keseria, Năwău nukas kon wou im tuenuk, Pol nukas Anut nukan ämän mowon jekur roi rawon. <sup>15</sup> Keseria, kiro asir nuka pak kon tupsiu pak kon sarau roasiret kon owa rain ak erekapu an join. Keseria, kos ik aikowon, “Utianik, akan ronkat is Năwău mesin woi epar mom ak is pak isan owa potea, o jau.” Keser aikomoi, sakau mukonuk, ik ko tainori potomun.

*Pol Sailas ori Filipai mena karapus owa rairin.*

<sup>16</sup> Kar omre opok, ik Juda roasiret tururianik, Anut auriai mena pote pote rai, apu opok kar sarau asir ko osou aru orip tararmun. Kiro asir osou aru orip owo onok tawa păi roasiret awaronuk, kon kameăi roat akas aiauk sosop karauk roat pakan oiăi. <sup>17</sup> Kiro asires Pol kon jaukut pak, erek tainware potomara, keser urwewon, “Okoro roat ak Anut Năwău omar oik rau nukan sarau roat. Ak Anut nukas owoseătăi imwaraun ämän mare arirai.” <sup>18</sup> Ko kiro ämän omre sosop tainware arirai kesernuk, Pol nukas kiro sarau asiren wouti monuk, pirirmara, kiro osou aru auruwon, “Is Jisas nukan enip pakaima, aisom, na kiro asir utoinam, man!” Kesernuk, osou aru kiro ses opokar kiro asir utomara, manowon.

<sup>19</sup> Kiro asir kameäi roat ak kiro asir ätäi sarau monuk, aiauk owau senek wa räi ronkatemoi, kasiaka penuk, Pol Sailas ori sakau atwatoin. Keseria, akas kiro roat ori, roat näunäu turur rain akan amiakap ate rewate potoin. <sup>20</sup> Ak roat näunäu amiakap imwate potea, äiein, “Okoro Juda roat akas iken menan roasiret ämän atap awareanik, akan woiaka siräi maroin. <sup>21</sup> Awas onok atap atap roasiret ätär maroirin. Kiro onok iken sintore ämän tainorau wa. Ik Rom omsau pakan roasiret, okon, ik kiro onok kiro roat ories keserir ik wa tainoram.”

<sup>22</sup> Keseria, roasiret akas onoktoroi Pol Sailas ori akwatoin. Keserna, wasarewareäi roat näunäu akas marai roat awarona, awan omjo oi kureanik, mänkäsiwataun awaroin. <sup>23</sup> Ak sakau mänkäsi owatomoi, karapus owa kurwateanik, kiro ou kameäwon ro ko kiro roat ori jekur kamwataun sakau ämän aurin. <sup>24</sup> Kiro ou kameäu ro ko akan sakau ämän roumara, kiro roat ori kar ou waru kamuk rau uru kurwatomo, awan isorawa sakau rakir matomara, im sakau pene moin.

<sup>25</sup> Pututu om näu kamuk Pol Sailas ori au Anut jou muri sir we rairin. Karauk karapus roat ak erek owa rain ak roi rain. <sup>26</sup> Kurte senes, mim näwäu pemara, kiro karapus ou erekapu rikorwon. Kesernuk, kiro owan ou ro-rok nukarar tuewon. Kiro mur nais roat ipiakap rakir moin nukarar urare kurewon. <sup>27</sup> Kiro ou kameäwon ro, ko siräumara, im erekapu tue kurewon aparmara, kon ronkat karapus roat erekapu imine manoin äiemara, ko kon siräp rumuk oumoi, nukasar nukan enip tutunaun



keserwon. <sup>28</sup> Kesernuk, Pol nukas urwemara, äiewon, “Ei! Ik imine manau wa, ik erekapu raum, na nakasar nan enmatsau wa aru mau.”

<sup>29</sup> Keseria, kiro ou kameäwon ros karauk roat awaronuk, arou oi pena, ko iminemara, pote Pol Sailas orien isorawa siakup uou sur wewon.

<sup>30</sup> Keseria, kos kasik imwate nea, awatowon, “Näwäu ori, is owoseita, Anut nukas is ätäi imäirai?”

<sup>31</sup> Awas ätäi auririn, “Nan won Jisas mesin karar epar mota, Anut nukas nan tupsiu pak ätäi imwarai.” <sup>32</sup> Keseria, awas Anut nukan ämän kon tupsiu pak matona, roin. <sup>33</sup> Kiro pututu, kiro ros imwatomara, awan ui erekapu jekur matowon. Keserianik, nuka pak kon tupsiu pak erek an join. <sup>34</sup> Kos Pol Sailas ori kon owa imwate potomara, o atonuk, jeirin. Ko kon tupsiu pak Anut mesin woiaka epar moin, okon, akan woiaka uru nepipirin.

<sup>35</sup> Tapera, Rom akan roat näunäu akas marai roat äsimwarona, pote karapus ou kameäwon ro aurin, kiro roat ori utwatona, manaieir.

<sup>36</sup> Keseria, kiro ou kameäwon ros Pol auruwon, roat näunäu akas au karapus owas utoinair, manower äiein awatom, “Au ute manower. Awan woiawa päurar maner!”

<sup>37</sup> Pol nukas marai roat awarowon, “Ik kar onok aru, keserau wa, utianik, ik roasiret ami-akap erar mänkäsi oi koin. Ik Rom omsau pakan roat. Ik karapus owa kureikoin rusapai ämäi ämäi äsimoikauri ra? Wa senes! Rom akan roat näunäu akasar koumoi, ik utoikona, manam.”

<sup>38</sup> Kiro marai roat akas poteanik, kiro ämän Rom akan roat näunäu awaroin. Ak Pol Sailas ori

Rom omsau pakan roat ämän roin äpu momana, ak iminein. <sup>39</sup> Keseria, akasar poteanik, wopurut ori rai awateanik, kiro roat ori kasik imwate neanik, awatoin au okoro mena wa rawau rai awateanik, äsimwatoin. <sup>40</sup> Pol Sailas ori au kiro owa utomoi, Lidia nukan owa potoirin, Kiro opok potea, roat woiaka epar moin sakau rawaun ämän awarea, utware manoin.

## 17

*Tesalonaika menan roasiret, ak Pol Sailas orien kasiaka pewon.*

<sup>1</sup> Pol Sailas ori Lidia nukan mena utia, Amfipolis mena tonoirin. Au Amfipolis menas pote Apolonia mena potoirin. Au kiro mena nais utia, Tesalonaika mena peirin. Kar Juda akan tururiäi ou rau opok tonoirin. <sup>2</sup> Pol ko kiro tururiäi owa tonomara, sumaun omre 3 orip kiro mena rau-mara, orip orip keseriäu senek Anut nukan ämän ninaremara, eparar senes tamaraun awarowon. <sup>3</sup> Kos Anut nukan ämän ninaremara, onoktapau awarowon, “Anut nukas Jisas ko tätäi näwäu oumara, meieanik, ätäi siräiaun sare mowon. Kiro Jisas is rusapai kon ämän awaroram, kiro Krai, kiro ro Anut nukasar ik imäikaun sare mianik, äsimorwon.” <sup>4</sup> Karauk Juda roasiret ak Pol nukan ämän epar äianik, Pol Sailas ori pak tururin. Karauk Grik roasiret ak Anut nukan ämän tainoriäi pak karauk asiret näunäu nais Jisas mesin woiaka epar moin.

<sup>5</sup> Karauk Juda roat ak kiro onok aparmana, ak akan woiaka ak mesin aru mareanik, näu apu opok poteanik, roat onok aru miäin imwarona,

kiro roat aru akas karauk roasiret akan woiaka siräi maroin. Keseria, ak Jason nukan owa poteanik, Pol Sailas ori roasiret akan amiakap imwate kowaun pote ou karirim katorin. <sup>6</sup> Ak kiro roat ori apwatau warnuk, akas Jason nukan ou rorok erekapu siräi kureanik, owa tonomoi, Jason pak karauk roat akan woiaka epar moin imwareanik, menan roat näunäu amiakap tai maromoi, äiein, “Kiro roat Pol Sailas ori au omsau erekapu onok aru me arirai. Au rusapai kiro onok keseraun iken mena peirin. <sup>7</sup> Keseria, Jason nukas kon owa matonuk, rairin. Au Sisa nukan ämän wa tainoriäir. Awas keser äiäir, okoro omsau opok kar kamoikaun ro rau, kon enip Jisas.” <sup>8</sup> Roasiret pak roat näunäu pak ak kiro ämän roumana, akan woiaka aru moin. <sup>9</sup> Menan roat näunäu akas, Jason pak roat woiaka epar moin pak ak aiauk sosop mona, epar utwarona, manaiei rai, awaroin. Kesermana, ak ätäi akan owa manoin.

*Pol Sailas ori Beria mena potoirin.*

<sup>10</sup> Kiro pututu, roat akan woiaka epar moin akas Pol Sailas ori ämäi ämäi äsimwatona, Beria mena potoirin. Au Beria mena tonea, Juda akan tururiäi owa tonoirin. <sup>11</sup> Beria menan Juda roasiret akan onok eposek, akan onokus Tesalonaika menan roasiret akan onok itimware rai. Ak Anut nukan ämän roianik, woiaka ererianik, Pol nukas Anut nukan ämän omre orip orip ninareäu, kon ämän epar äpu maun akasar jekur ninareäi. <sup>12</sup> Keseria, Juda roasiret sosop kiro mena rai akan woiaka epar moin. Karauk

Grik roat näunäu pak akan asiret näunäu ak nais akan woiaka Jisas mesin epar moin.

<sup>13</sup> Rai rai, Juda roasiret Tesalonaika mena rai ak Pol Beria mena Anut nukan ämän marora ämän roumana, ak kiro mena tonea, kiro pakan roasiret Pol Sailas ori emwataun woiaka siräi maroin. <sup>14</sup> Keseria, kiro pakan roat woiaka epar moin akas Pol äsimorna, kar mena mas an kasakup rau opok manowon. Sailas Timoti ori au karar Beria mena rairin. <sup>15</sup> Kiro roat ak Pol imäi Atens mena pote kuremana, ak ätäi Beria mena potaurna, Pol nukas Sailas Timoti ori kurte pote ko tararsa, sakau ämän awataun awaronuk, ämän oi potoin.

*Pol nukas Atens menan roasiret Anut nukan ämän marowon.*

<sup>16-17</sup> Pol ko Atens mena potomara, Sailas Timoti ori kamwate rai rai, kiro menan sät eitek akan totok sosop akan ipiakas ate moin aparmara, ko wouti näwäu senes mowon, Keseria, omre orip orip, Pol ko Juda roasiret akan tururiäi owa potomara, Juda roat pak karauk omsau pakan roasiret akan woiaka epar moin Anut nukan ämän tamarowon. Ko amket opok poteanik, inok roasiret koiäi Anut nukan ämän mareäu. <sup>18</sup> Ko arenuk arenuk, karauk tamareäi roat akan enmaka Epikurian roat pak Stowik roat pak ak pemana, Pol pak ämänis ketäiein. Ko Jisas meiewon ätäi siräiewon ämän mare rawon, karauk akas äiein, kiro a sakau ro owo ämän äi ari ra? Karauk roat akas äiein, “Ko karauk omsau pakan eitek enip äi arira.”

<sup>19</sup> Keseria, akas Pol imäianik, Ariopagas tururiäi

mena wasarewareäi roat näunäu amiakap imäi potea, äiein, “Ik kiro awau ämän nakas roasiret mareäum mota, ik rowam. <sup>20</sup> Nan karauk ämän ik roumun awau, okon, ik wou wem, ik kiro awau ämän onoktapau jekur aikota roianik, äpu mam.” <sup>21</sup> Okoro Atens menan roasiret pak karauk omsau pakan roasiret kiro opok raiäin ak erekapu orip orip ämän awau arena, roia, ak kar sarau wa miäi.

<sup>22</sup> Keseria, Pol nukas Ariopagas menan roat näunäu amiakap siräumara, äiewon, “Atens menan roasiret, is ak apwaromin, akan woiaka akan eitek jou maraun woiaka epar näwäu senes miäi. <sup>23</sup> Is akan tup apariai opok ariemin, is akan eitek jou mareäi patan opok keser jer we moin apwaromin. Kar patan opok ak keser jer we moin ‘Okoro eitek kiro ik kon enip äpu wa nukan patan.’ Ak kiro eitek äpu wa jou muriäi, okon, is kiro eitek kon ämän awauraim. Kon enip Anut.

<sup>24</sup> Anut nukas okoro omnokou opok osap erekapu rau kiro kos ate mowon. Ko omar omnokou pak awan Näwäu. Ko tup ou roat akas moin opok wa raiäu. <sup>25</sup> Ko kar osap wäpik sarenuk, roasiret akas ko nurau senek itok wa, owon, osap erekapu kon. Ko kosar totomaka osou orip pak, karauk osap erekapu roasiret nukasar ariäu. <sup>26</sup> Ik roasiret rusapai okoro raum, Anut nukas ro karar opokas atoike monuk, kiro tupsiu opokas käianik, omnokou erekapu iporaun mukowon Anut nukasar omre pak mena rawaun pak sare momara, ate marowon. <sup>27</sup> Anut nukasar kiro onok keserwon. Owon, roat akas ko

atapuk rau rai wa itanäiei, utianik, Anut ko atapuk rawau wa, ko ik siarokop rau. <sup>28</sup> Ik rusapai ko pak raumoi, kos sakau ikonuk, omnokou opok raiäüm. Meter akan äpu miäi roat akas keser jer wein, 'Ik nais ik kon mokoit.'

<sup>29</sup> Keseria, ik Anut nukan mokoit raum, okon, iken ronkat akas Anut ko gol\*, silva\* aitapau senek rai wa äiäu. Roat akas akan ronkat pakaima ipiakas ate moin rai wa ronkatäu.

<sup>30</sup> Meter roat ak kiro onok ak äpu wa, okon, ak osap sosop jou maun ate mona, Anut nukas ak aru marau wa. Rusapai Anut nukas omnokou pakan roasiret erekapu akan woiaka piriraun rai ämän sakau marou. <sup>31</sup> Ko kar omre roasiret erekapu wasarewaraun sare mowon rau. Kiro omre opok kos roasiret akan onok wasarewarai. Ko jekuriar wasarewarai. Kos kar ros wasarewaraun sare mowon. Kiro ro meienuk, Anut nukas ätäi siräi muruwon. Keseria, ik äpu kiro epar." <sup>32</sup> Roasiret ak Pol nukan ämän roat meiein siräiäiei ämän roumana, karauk roat akas ko apari ioin, karauk akas äiein, "Ik ätäi kiro ämän tamukota, rowam." <sup>33</sup> Ak akan woiaka epar mau warnuk, Pol kiro turur rain pakan utwaromara, manowon. <sup>34</sup> Karauk roat ak kamuk rai, ak Pol nukan ämän tainoria, akan woiaka epar moin. Kar ro kon enip Daionisias, ko Ariopagas menan näu ro, pak kar asir kon enip Damaris pak karauk roasiret pak erek akan woiaka epar moin.

## 18

*Pol nukas Korin menan roasiret Anut nukan*

*ämän marowon.*

<sup>1</sup> Pol ko Ariopagas menan roat näunäu amiakap are kuremara, Atens näu mena utia, Korin näu mena potowon. <sup>2-3</sup> Kiro opok ko kar Juda ro tararmara, ko pak rawon. Kiro ro kon enip Akwira, Pontus provins opok ureknewon. Kon wau enip Prisila ori, au Rom näu menas rusapai koirin, owon, Sisa-Klodias nukas kon omsau opok Juda roasiret wa rawau, manaei rai awaronuk, ak Rom näu mena ute manoin. Keseria, Pol ko kiro Juda ro asir ori apwatau poteanik, au pak rawon. Au ser ou ate mianik, karauk roat aromoi, aiauk oiäir. Kiro Pol nukan sarau miäu senek, okon, ko au pak kiro sarau me rawon. <sup>4</sup> Pol nukas sumaun ses opok tururiäi owa, Juda roasiret pak Grik roasiret akan woiaka piriraun ämän orip orip mareäwon.

<sup>5</sup> Sailas Timoti ori au Masedonia provins pakas Pol siakup potona, Pol ko kar sarau mau wa, ko Anut nukan ämän karar Juda roasiret Jisas ko Krai rai awarowon. <sup>6</sup> Karauk Juda roasiret ak kon ämän rowau utianik, jeimarna, kos akan onok aru ätär maraun kon omjo pakan maimai us putarianik, awarowon, “Anut nukas ak aru maronuk rai, kiro isan usu wa, kiro akan usu. Isan woi näu raunuk, rusapai is karauk omsau pakan roasiret Anut nukan ämän awaraun potam.”

<sup>7</sup> Keseria, ko utwaromara, pote kar ro enip Titius-Jastas nukan owa pote rawon. Ko Anut jou muriäu ro. Kon ou Juda roasiret akan tururiäi ou siakup raiäu. <sup>8</sup> Kiro tururiäi ou kameäu ro kon enip Krispas, ko kon tupsiu pak karauk

Korin roasiret pak ak Pol nukan ämän roumana, woiaka epar momoi, ak an join.

<sup>9</sup> Kar pututu, Nāwāu nukas Pol nine epir senek pakaima auruwon, “Na wa iminäu, isan ämän roasiret awaraun wa utau. <sup>10</sup> Is na pak raim. Kar ros na pak iwäi momara, wa aru musai, owon isan roasiret sosop ak okoro mena rai.”

<sup>11</sup> Keseria, Pol ko kiro mena woisan karar keir 6 orip raumara, roasiret Anut nukan ämän tamare rawon.

<sup>12-13</sup> Rom akan roat näunāu akas kar ro enip Galio, ko Grik omsau kamäun sare murin. Ko kiro omsau kameäwon ses opok Juda roasiret ätäi tururianik, Pol sakau atomana, wasarewareäi roat näunāu opok imäi potomana, äiein, “Okoro ro ko iken roasiret Anut jou muraun onok atap tamareäu. Ik kon ämän tainorta rai, ik Sisa nukan sintore ämän wa tainoram.” <sup>14</sup> Pol nukas ätäi awaram äienuk, Galio nukas Juda roasiret awarowon, “Ak Juda roasiret, rowe! Okoro ro ko kar iken omsau pakan sintore ämän utau wa. Ko kar onok aru senes mau wa. Ko kiro onok keserwon maro, is akan ämän epar awarowom. <sup>15</sup> Utianik, kiro akan sintore ämänin koi airoi, kiro akasar jekur mowe. Is kiro ämän wa aparam.” <sup>16</sup> Kos keser awareanik, äsimwaronuk, kasik noin. <sup>17</sup> Kasik nomana, ak kasiaka penuk, kar ro ko akan tururiäi ou kameäu ro enip Sostenes sakau ateanik, Galio nukan ou siakup erar wein. Galio ko kiro onok keserin ko ronkatäu wa.

*Pol nukas ätäi Antiok mena Siria provins opok potowon.*



<sup>18</sup> Pol ko Korin mena omre sosop roasiret akan woiaka epar moin pak rawonus, ous pakas utwaromara, Siria provins potaurwon. Prisila Akwira ori au Pol pak erek potoirin. Pol ko ous oik tonau wa opok Senkria mena Juda akan onok tainorianik, kon tapau kurum sarewon, owon, ko kar onok keseraun Anut paip muruwon. <sup>19</sup> Efesas mena pemana, kiro opok Prisila Akwira ori utwatomara, Pol nukarar Juda roasiret akan tururiäi owa Anut nukan ämän marau manowon. <sup>20</sup> Akas ko omre rumuk ak pak rawaun aurin, kos awarowon, “Is ak pak ekep wa rawam,” räi awarowon. <sup>21</sup> Ko manaurmara, keser awarowon, “Anut nukas ätäi okoro opok koi aironuk, is epar kowam.” Keseria, ko ous oumara, Efesas mena utomara Sisaria mena potowon. <sup>22</sup> Ko Sisaria mena potomara, Jerusalem näu mena toptomoi, roasiret woiaka epar moin ämän awaromara, Antiok mena ätäi manowon.

<sup>23</sup> Pol ko Antiok mena om rumukurar rawonus, manowon. Ko Galesia provins pak Prigia provins opok mena atap atap ariemara, roasiret akan woiaka epar moin sakau mare mare ari rawon.

*Apolos nukas Anut nukan ämän Efesas mena marowon.*

<sup>24</sup> Kar Juda ro ko kon enip Apolos, ko Aleksandria näu mena urek sarewon, ko Efesas mena pewon, Ko ämän eposek miäu, ko Anut nukan ämän erekapu eposek äpu mowon. <sup>25</sup> Karauk roat akas ko Jisas nukan onok jekur tamuruna, kos pak ätäi Jisas nukan ämän tuku karauk roasiret tamarowon. Utianik, ko Jon nukan

an jomareäwon onok karar ko äpu. <sup>26</sup> Ko Juda roasiret akan tururiäi owa tonomara, ko roasiret iminewarau wa, Anut nukan ämän sakau marowon. Kesernuk, Prisila Akwira ori au kon ämän roumoi, awan owa imäi poteanik, awas karauk Jisas nukan ämän ko äpu wa jekur tamuroirin. <sup>27</sup> Apolos ko Anut nukan ämän Akaia provins maraun manauruk, Efesas menan Kristen roasiret akas kon ronkat sakau muruna, Akaia provins pakan Kristen roasiret ko imäiäun rai, jer we nuruna, oiar potowon. Keseria, kiro omsau opok, Apolos nukas potomara, Anut nukas kon wou näu oripas roasiret sarwarnuk, akan woiaka epar moin, kiro roasiret jekur sarwarowon. <sup>28</sup> Ko karauk roasiret akan amiakap, Juda roat ämäni sakau kewareanik, kos Anut nukan ämän ninareanik, tamarowon, epar Jisas ko Krai, kiro ro ko Anut nukas äsimornuk, ak imwaraun kowon ro.

## 19

### *Pol ko Efesas mena potowon.*

<sup>1-2</sup> Apolos ko Korin näu mena Akaia provins opok raunuk raunuk, Pol ko Prigia provins utomara, ari ari pote, Efesas näu mena pewon. Kiro opok, karauk roat woiaka epar moin tarwaromara, totwarowon, “Ak akan woiaka epar momana, Anut nukan Osou Näu oin ra?” Akas ätäi aurin, “Osou Näu rau ik äpu wa.” <sup>3</sup> Keserna, Pol nukas ätäi totwarowon, “Ak owo onok pakaima an join?” Akas ätäi äiein, “Ik Jon nukan onok pakaimas tainorianik, an jomukoin.” <sup>4</sup> Pol nukas ätäi äiewon, “Meter Jon nukas roasiret

akan onok aru pakan pirirna, an jomarowon. Kos roasiret kiro ro rusapai koura, konun akan woiaka epar maun rai keser awarowon. Kiro ro ko Jisas.” <sup>5</sup> Ak kiro ämän roumana, ak Jisas mesin woiaka epar moin karauk roasiret ätär maraun an join. <sup>6</sup> Pol nukas kon ipou kiro roasiret akan tapiakap maronuk, Anut nukan Osou Näu ak opok penuk, akas karauk omsaukan ämän atap atap ak meter äpu wa momana, kis Anut nukan enip jou murin. <sup>7</sup> Kiro roasir erekapu ak 12 orip senek. <sup>8</sup> Pol keir 3 orip kiro mena raumara, ko Juda roasiret akan tururiäi owa tonomara, orip orip Anut nukan ämän epar äpu maun sakau ämän awarowon. Ko ak pak raumara, Anut okoro omnokou koi kamäun ämän erekapu mare rawon. <sup>9</sup> Karauk roasiret akan woiaka sakau monuk, ak kon ämän rowau utomoi, äiein, “Kiro Näwäu nukan Apu tainoraun ämän tamukiäu kiro ämän sätäiäu.” Keser äiena, Pol ak utwareanik, kos Jisas nukanun woiaka epar moin roasir imwaromara, Tiranus nukan ämän ateai owa potoin. Omre karar karar roasiret pak ämän wasareäi. <sup>10</sup> Pol ko kiro onok keserwon. Woisan oirori ko kesernuk, kiro Juda roasiret pak Grik roasiret Esia provins raiäi pak ak erekapu Anut nukan ämän roin.

*Skeva nukan mokoit.*

<sup>11</sup> Anut nukas Pol nukan ipokup kurur näwäu atap atap keserwon. <sup>12</sup> Roasiret kiro onok aparianik, akas pä m si pak karauk omjo eteinak pak oianik, Pol nukan enipsau kotomarianik, sip roat siarakap potomoi, akan opiakap mona, sip aru pak osou aru ak opok rakurein ute maneäi.

<sup>13</sup> Karauk Juda roat akas nais pote ariemana, osou aru oi kuraun, ak Jisas nuka enip ateanik, osou aru jākāi oi kuraun keserin. Karauk akas osou aru awareāi, “Is kiro Jisas, Pol nukas awareāu, kon enip pakas ak kurte manaun sakau awarom.” <sup>14</sup> Kar Juda akan Anut kamuk raiāwon ro nāwāu enip Skeva, kon mokoit 7 orip akas kiro onok keseriāi. <sup>15</sup> Utianik, kar omre opok kiro osou arus awarowon, “Is Jisas Pol ori āpu. Ak inokot?” <sup>16</sup> Kiro ro ko osou aru oripas kasak pemara, kiro roat 7 orip sakau akwaria, nāwāu senes aru marea, akan omjo erekapu kirāi maronuk, pām pirim kon owas imine manoin. <sup>17</sup> Juda roasiret pak Grik roasiret ak Efesas mena raiāi ak kiro āmān roumana, erekapu sakau iminein. Keseria, akas Jisas nukan enip nāwāu kāmioik jou murin. <sup>18</sup> Roasiret akan woīaka epar moin akas pemana, akan onok aru keseriāin erekapu amop moin. <sup>19</sup> Karauk roat meter otin amkeāin ak akan buk uru os āmān jer wein rau erekapu oi koianik, roasiret akan amiakap ep nāwāu uru amke kurein. Ak kiro buk karauk roat aroin maro, ak aiauk sosop 60,000 kina senek owaun itok. <sup>20</sup> Anut nukan āmān omsau erekapu iporomoi, sakau senes pewon.

*Karauk Efesas akas Pol mesin kasiak nāwāu pewon.*

<sup>21</sup> Kiro onok erekapu keserianik, Pol ko Masedonia provins pak Akaia provins pakas potea, Jerusalem nāu mena potaun ronkatewon. Kon ronkat pakaima āiewon, “Is kiro opok potoita, Rom nāu mena nais pote aparam,” āiewon.

<sup>22</sup> Keseria, kos Timoti Erastus ori kon sarau sareäirin roat ori äsimwatonuk, Masedonia provins potosa, nuka Esia provins om rumukur rawon.

<sup>23</sup> Kiro ses opok, karauk roat ak Anut nukan apu tainorau utomoi, ämänis auratein. <sup>24</sup> Kar ro ko kon enip Demitrias, ko kar aiauk enip silva pakas karauk osap ate miäu. Kos kiro aiauk silva pakas kiro sät eitek enip Atemis nukan tup ou totok eteinanak sosop ate monuk, karauk roat akas kau mona, ko kiro pakan aiauk sosop oiäu. Keseria, kos roat sosop silva sarau aronuk, mona, ko aiauk näwäu oiäu. <sup>25</sup> Kos kiro roat pak roat osap sosop ate miäi pak turur maromara, awarowon, “Jaiat, ak äpu iken aiauk eposek sosop kiro sarau pakas peäu. <sup>26</sup> Kiro ro enip Pol nukas owo ämän äiäu akasar roinai, aparwe. Kos äiäu, roat akas akan ipiakas eitek totok ate miäi, kiro sät eitek. Keseria, kos okoro Efesas mena pak Esia provins pakan roasiret sosop senes erekapu awaronuk, ko karar tainori. <sup>27</sup> Kiro Pol nukan ämänis iken aiauk sarau aru mukaun itok. Kiro karar wa, roasiret akas kiro asir Atemis iken eitek näwäu nukan tup ou ätäi wa jou maiei. Kiro asir roasiret erekapu Esia provins pak kiro omnokou erekapu jou muriäi, kon sakau wasaräi.”

<sup>28</sup> Roasiret ak kiro ämän roumana, kasiaka penuk, sakau urweanik, äiein, “Efesas menan eitek Atemis ko iken Näwäu.” <sup>29</sup> Kiro menan roasiret erekapu kasiaka penuk, karauk roat akas Gaias Aristarkas ori, Masedonia provins pakan roat ori Pol pak erek ariair, sakau atwateanik, akan tururiäi omoi näwäu opok

rewate potoin. <sup>30</sup> Pol ko nukasar roasiret amiakap potaurwon, utianik, roasiret akan woiaka epar moin akas utona, manau senek wa. <sup>31</sup> Karauk roat näunäu ak nais Pol nukan jaukut, akas ämän surmurianik, aurin, “Na kiro mena roasiret tururai opok wa potau.” <sup>32</sup> Roasiret erekapu pio piorianik, ak ämän atap atap urwena, karauk roasiret sosop akas owon tururai rai wou wein, ak äpu wa. <sup>33</sup> Juda roat akas Aleksanda roasiret amiaka opok suorna, tonowon, okon, karauk roat akas ko ämän onoktapau ro räumana, ronkatein. Keseria, Aleksanda nukas roasiret asorna, aräun rai kon ipous asorwe rai awarowon. <sup>34</sup> Ak ko Juda ro aparianik, äpu momana, ak woiaka karar momana, ätäi ätäi urweanik, äiein, “Iken Atemis ko Efesas menan näwäu.”

<sup>35</sup> Rai rai, kar kiro näu menan kamwareäu ro näwäu pemara, kos roasiret asoraun awarowon. Roasiret erekapu asorna, kos keser awarowon, “Efesas menan roasiret, okoro omnokou pakan roasiret erekapu äpu Efesas näu menan roasiret akas kiro Atemis näwäu nukan ou pak kon totok jou miäi omar oikas nowon pak kamwateäi, kiro ak äpu. <sup>36</sup> Keseria, kar ros ko kiro onok äpu wa rai wa äiäi. Keseria, ak asornai, woiaka päurar orip rawe. <sup>37</sup> Akas okoro roat ori imwate koi. Utianik, awas kiro tup owan osap kar päu owau wa. Iken eitek jeje ämän murau wa. <sup>38</sup> Utianik, Demitrias kon sarau jaukut pak ak ämän orip raroi, wasarewaraun omoi rau. Wasarewaraun roat rai. Ak kiro opok pote ämän maun itok. <sup>39</sup> Ak karauk ämän orip raroi, akan kamwareäi

roat näunäu ak tururaun ses opok, ak kiro ämän jekur maiei. <sup>40</sup> Ik rusapai usu owaun itok, owon, ik rusapai ämän onoktapau wäpik erar weräuram. Rom kamwareäi roat akas ik usu ikaiei. Owon, ik weräiäun ämän onoktapau ak awarau senek wa.” <sup>41</sup> Kiro ro nāwäus ämän aware kuremara, roasiret äsimwaronuk, akan mena manoin.

## 20

*Pol ko ätäi Masedonia provins pak Grik omsau potowon.*

<sup>1</sup> Kiro ämänis ketäiein erekapu meienuk, Pol nukas roasiret akan woiaka epar moin turur mareanik, sakau rawaun ämän awaromara, ‘pere’ awareanik, utware Masedonia provins manowon. <sup>2</sup> Ko kiro omsau pakaima potomara, kiro pakan roasiret sakau rawaun ämän marowon. Keseria, ko Grik omsau potowon. <sup>3</sup> Kiro opok keir 3 orip rawon. Kon osap jekur momara, Siria provins ous atat potaurwon. Juda roasiret akas nuka wena, meiäun ämän roumara, ätäi Masedonia provins potaun keserwon. <sup>4</sup> Karauk roat ak Pol pak manoin akan enmaka kiro kesek: Pirus nukan mokoi, Sopater ko Beria menan pak, Aristarkas Sekundus ori au Tesalonaika menan, Gaias ko Derbi menan, Tikikus Trofimus ori au Esia provins pakan pak, Timoti nais erek potoin. <sup>5</sup> Kiro roat ak amke potea, Troas mena ik kamoike rain. <sup>6</sup> Pasowa sumaun ses patarianik, ik Filipai menas ous opokas ute poteanik, ak omre 5 opok Troas

mena tarwaromun. Ik kiro opok pote, tup karar utomun.

*Pol nukas Troas mena kar ro meiewon siräi mowon.*

<sup>7</sup> Tup etei pututu, ik Anut nukan o jaun erekapu tururmun. Pol nukas roasiret ämän marowon. Ko ariwa tapera, kiro mena ute manaun, okon, ko ämän mare pote um kamuk sarewon. <sup>8</sup> Arou sosop aioianik, kiro tururiäi owa kar waru kämioik ik turur raumun opok, erekapu äsäi mo kurein rawon. <sup>9</sup> Kar mokoï tenemai kon enip Eutikus ko kämioik ou windo opok tane raumara, Pol ämän maronuk, roi rawon. Eutikus ko amosirnuk, erekapu ninowon. Erekapu nineanik, kiro ou oikas ouri omnokou opok noptowon. Roat akas ko ne kuor imäianik, aparin ko meiewon. <sup>10</sup> Pol ko nomara, kiro ro kon ipous atomara, äiewon, “Ak ronkat sosop wa owau, kon totok manau wa, ko rau.” Keser äienuk, kiro mokoï ätäi siräiewon. <sup>11</sup> Keseria, Pol ätäi tonomara, roasiret pak Anut nukan o jewon. Jemara, ak pak are pote, erekapu om teinenuk, Pol ko utware manowon. <sup>12</sup> Kiro ro meiäu wa, imäi kon owa koianik, ak näwäu nepipirin.

*Pol ko Troas mena utomara, Miletus mena potowon.*

<sup>13</sup> Ik kar ous oikas Asos mena amke potea, Pol kume rauta, Pol nuka isous kiro mena pote taraikaun aikowon. <sup>14-15</sup> Ko pote Asos mena taraikonuk, ikes ko ous opokas imäia, Mitilini mena potomun. Mitilini mena pote ninea, kiro



pakas Kios mena potomun. Kiro opok ninomunus, tapera, Kios menas pote Samos mena potomun. Ätäi ninomunus, Samos menas pote Miletus mena potomun. <sup>16</sup> Pol ko karauk omre Esia provins opok rawau utomara, ko Efesas mena itimori manaun ronkatewon. Ko kurte Jerusalem mena Pentikos\* omre opok potaun keserwon.

*Pol nukas Efesas menan roat näunäu jekur rawaun ämän awarowon.*

<sup>17</sup> Pol nukas Miletus menas Efesas menan Kristen roat näunäu ko koi tararaun rai ämän surmarowon. <sup>18</sup> Kiro roat näunäu ko siakup koi tururna, kos awarowon, “Ak äpu is amke ak pak okoro Esia provins opok ak kamuk owose raiäimin akan amiakas apairoin. <sup>19</sup> Is isan enim oik mau wa. Is Anut näwäu nukan sarau murita, Juda roasiret akas is aru muraun keserin. Kiro onokun is woi usu sarenuk, waiäuriäimin. <sup>20</sup> Ak äpu, is ak sarwaraun kar Anut nukan ämän isan woi uru wa ämäi miäimin. Kiro ämän erekapu akan tururiäi owa pak akan owa karar karar pote erekapu awareäimin. <sup>21</sup> Is Juda roasiret pak karauk omsau pakan roasiret ak akan onok aru utia, akan woiaka Anut opok karar pirirmana, iken Näwäu Jisas mesin akan woiaka epar mowe rai sakau ämän awareäimin.

<sup>22</sup> Rusapai, is Anut nukan Osou Näu nukan ronkat tainormoi, Jerusalem näu mena potaurim. Is äpu wa roasiret akas kiro opok is owoseiraiei rä. <sup>23</sup> Is äpu mena karar karar opok Anut nukan Osou Näus ronkat sakau iromoi, airowon, karapus owa musomana, onok

aru tätäi nāwāu orip musaun kamoisi rau rai airowon. <sup>24</sup> Utianik, is isan totoman mesin ronkat sosop wa oim. Isan ronkat kiro sarau Jisas Krai nukas maun irowon kiro Anut nukas kon wou nāu oripas ik sareikaun Ämän Eposek omsau erekapu awaraun ariram.

<sup>25</sup> Ak rowe, meter is ak pak koi raia, Anut nukas kamoikaun ämän ätäi awaromin, is äpu tawa ak isan nepi wa aparaiei. <sup>26</sup> Keseria, is Anut nukan ämän rusapai awarom, tawa kar ro ak kamuk okoro ämän we kureanik, wa tainornuk, Anut nukas ko aru monuk rai, kiro isan usu wa, kon usu. <sup>27</sup> Is Anut nukas owo onok keseraun erekapu awaraun iminäu wa. <sup>28</sup> Ak aka pak roasiret woiaka epar moin pak jekur kamwarowe. Anut nukan Osous ak kon roasiret kamwaraun sare marowon, Ak jekur sakau tai rainai, roasiret Nāwāu mesin woiaka epar moin kamwarowe. Jisas Krai nukas ak kon karianas kau marowon, okon, ak kon senes. <sup>29</sup> Is äpu, tawa is ak utware manoitā, karauk roat ak en sei aru senek akas pemana, roasiret woiaka epar moin aru maraiei. <sup>30</sup> Tawa, akan karauk roat akasar pemana, sät ämän mia, karauk roasiret akan woiaka epar moin kiro aru roat tainwaraiei. <sup>31</sup> Keseria, ak orip orip sakau tai rawe, ak ronkatewe, woisan 3 orip sankeu pututu is sarau nāwāu mianik, ak Anut nukan ämän mare ariemin.

<sup>32</sup> Rusapai is ak Anut nukan ipou opok marom. Kos kon wou nāu oripas ak sarwareanik, ak sakau marai. Kos ak osap nukasar kon roasiret sare marowon senek ak araun itok. Ak kon ämän

tainoraiei, kos ak keser sarwarai. <sup>33</sup> Is karauk roat akan aiauk silva ra gol ra osapun wa wous wareäimin. <sup>34</sup> Aka äpu, is isan ipiasar sarau sakau mianik, isaka pak isan jaiat sarwareäim. <sup>35</sup> Is kiro osap isan ipiasar kesermin, ik kiro sarau ikakan ipiakasar sarau momoi, karauk roasiret sakau wäpik kiro sarau sakau senek sarwaraun ätär maromin. Ik keser ronkatäu, iken Näwäu Jisas nukas kiro ämän äiewon, 'Inok ro karauk roat akas osap nuriäi, nepipirai kiro eteinak. Utianik, inok ro karauk roat osap areäu, kiro näwäu nepipirai.' ”

<sup>36</sup> Pol ko kiro ämän patar kuremara, kiro roat pak kon uou sur wemara, Anut auruwon. <sup>37</sup> Ak erekapu woiakati maronuk, waianik, pokäirin. <sup>38</sup> Roasiret ak woiakati näwäu moin, owon, Pol nukas ak ätäi kon nepu wa aparai ei rai awarowon. Keseria, ak ko tainori ous opok kuräu noin.

## 21

### *Pol Jerusalem näu mena potowon.*

<sup>1-2</sup> Ik Efesas roat näunäu 'pere' aware kurea, utware manomun. Ik potea, kar mena enip Kos potomun. Kiro opok ninomunus, tapera, Rodes mena potomun. Kiro pakas ätäi Patara mena potomun. Kiro mena kar ous Fonisia provins potaun rawon ik kiro ous oik tonea, manomun. <sup>3</sup> Ik pote rai, Saiprus akan omsau aparmun, kiro omsau tonau wa, itimorianik, Siria akan provins opok tonea, Taia mena poteanik, kiro menan osap oi kuräun ous sumowon. <sup>4</sup> Kiro mena karauk roasiret Anut mesin woiaka epar

moin tarwarea, ak pak tup karar raumun. Kiro roasiret Anut nukan Osou Năus ronkat aronuk, Pol ko Jerusalem nău mena wa tonau rai tămuraun. <sup>5</sup> Utianik, ik kiro mena ute manaun ses penuk, utware ous opok nomun. Kiro menan Kristen roat erekapu akan mokoit wariakat, pak ik ous opok tonaun mas an kasakup imăiki noin. Kiro opok ik iken uorok sur wemoi, erek ak pak Anut aurumun. <sup>6</sup> Keseria, ikes pere aware kurea, ik manaun ous oik tonota, ak akan mena manoutoin.

<sup>7</sup> Ik Taia mena utia, Tolomes mena potomun. Kiro opok karauk roasiret akan woiaka epar moin pote tarwarea, ak pak omre karar raumun. <sup>8</sup> Ninomunus, tapera, sirăianik, kiro mena utia, Sisaria mena potomun. Kiro opok, Anut nukanămăn mareău ro kar enip Filip nukan owa raumun. Meter karauk roat 7 orip Jerusalem mena roasiret sarwaraun sare maroin, kiro roat 7 orip pakan kar ro kon enip Filip rau. Okoro ro kiro Filip. <sup>9</sup> Kiro ro kon asinakut makun 4 orip ak Anut nukanămăn roianik, areain asiret. <sup>10-11</sup> Ik kiro opok omre rumukur rauta rauta, Anut nukanămăn roianik, areawon ro kar, kon enip Agabus ko Judia provins opakas kowon, Ko ik siarokop pemara, Pol nukan let oumara, nukan isou ipou opok rakir momara,ăiewon, “Anut nukan Osou Nău nukas keserăiewon, ‘Okoro let atak ro, ko Juda roasiret akas okoro let rakir mom apari senek tawa ko nais kesermana, karauk omsau pakan roat ipiaka opok maiei.’” <sup>12</sup> Ik kiroămăn roumoi, ik kiro menan roat pak Pol Jerusalem mena wa potau rai sakauămăn

aurumun. <sup>13</sup> Ikes ko keser aurtā, kos ätäi keser aikowon, “Ak owon waiemana, isan woi aru muroi? Utianik, Jerusalem menan roat akas is Jisas nukan sarau moita, kiro mesin sakau atoirāiei isan ronkat kiro itok. Ak is iworona, mejām kiro nais itokur.” <sup>14</sup> Ik kon ronkat ätäi pirāu senek wa. Keseria, ik aurmoi, äiemun, “Anut Nāwāu kon ronkat na opok päura.”

<sup>15</sup> Kiro Sisaria mena karauk omre manonuk, ik iken osap erekapu jekur mia, Jerusalem nāu mena tonomun. <sup>16</sup> Karauk Sisaria menan roasiret ak Jisas mesin woiaka epar moin ak erek ik tainoike potea, kar ro ko meter kon wou epar mowon ro kon enip Nason ik kiro ron owa ninaun imäiki potoin, kiro ro ko Saiprus omsau pakan.

*Pol nuka Jerusalem nāu mena tonowon.*

<sup>17</sup> Ik Jerusalem nāu mena tonota, iken jaunokot karauk akan woiaka epar moin ak ik apaikomanā, nepipirin. <sup>18</sup> Ninomunus, tapera, ik Pol pak Jems aparam rai potomun. Kiro menan woiaka epar moin roat nāunāu ak Jems pak rain pote tarwaromun. <sup>19</sup> Pol nukas pere aware kuremara, Anut nukas owo sarau karauk omsau pakan roasiret opok nukan ipous keserwon karauk sarau roat erekapu ämān jekur marowon. <sup>20</sup> Ak erekapu kiro ämān roumana, Anut nukan enip kāmioik jou murin. Keseria, akas aurin, “Jaunok Pol, okoro pakan Juda roasiret sosop ak akan woiaka piririn. Utianik, ak Juda akakan sintore ämān tainoraun sakau miäi. <sup>21</sup> Karauk roat akas na mesin keser aiäi, Pol nukas kiro Juda roasiret karauk omsau opok rai ak Moses

nukan sintore ämän wa tainorau rai awareäu. Kos äiäu, ak akan mokoit akan enmak kerau wa patirau. Ak meteran onok ätäi wa tainoraun awareäu rai äiäi. <sup>22</sup> Na okoro opok pem äpu musaiei. Okon, ik na owosei sam? <sup>23</sup> Ik na kiro onok keseraun aisaurum, roat 4 orip ik pak ak Anut nukan sarau maun paip moin rai. <sup>24</sup> Na kiro roat imwaroinam, ak pak ätäi Anut nukan amuk opok eposek saräun na akan opur Anut jou muraun kau mota, akan tapiaka kurum saräiei. Na keserta, kiro roasiret ak erekapu äpu maiei, kiro ämän meter roin kiro epar wa, na nakasar Moses nukan sintore ämän tainoriäum rai äiäiei. <sup>25</sup> Utianik, kiro karauk omsau pakan roasiret akan woiaka epar moin ikes jer we mareanik, awaromun ak sät eitek jou murianik, o patan opok amkeäi pak opur karian pak karauk opur pou äsisirna, meiein kiro ak wa jau. Ak kar ron asir ra, kar asiren ro pak wa ariäu räi awaromun.” <sup>26</sup> Keseria, ninoinus, tapera, Pol nukas kiro roat 4 orip imwareanik, ak pak ätäi eposek saräun manoin. Kiro keser kurea, ko Anut osap nuriäi ou näwäu owa tonomara, Anut kamuk raiäin roat omre esap esap utia, ak ukun wäpik saräun Anut opur patan opok amke muraun totwarowon.

*Roat akas Pol tup owan sakau atoin.*

<sup>27-28</sup> Kiro omre 7 orip sare moin pataraurnuk, karauk Juda roasiret ak Esia provins pakan akas Pol Anut osap nuriäi owa tone rawon aparianik, akas roasiret erekapu akan woiaka aru siräi marea, imware pei. Keseria, Pol sakau ateanik, akas urwemana, äiein, “Israel roasiret,

ak ik sareike. Okoro ros mena mena atap atap erekapu potomara, Moses nukan sintore ämän pak okoro tup ou năwău pak iken onok pak aru rai enmakap ämän mare mare ariău. Kos karauk omsau pakan roat imwareanik, okoro tup ou năwău owa Juda akan omoi opok imware pen. Kiro asu năwău senes, okon, ko iken tup ou aru mowon.” <sup>29</sup> Ak keser äiein, owon, meter Trofimius ko Efesas menan ko Pol pak kiro mena rawon aparin, okon, akan ronkat Pol nukas kiro ro tup owa imăi tonowon rai äiein. <sup>30-31</sup> Keseria, roat erekapu akan woiaka sirăi marona, ak kurte koianik, Pol sakau atea, tup owan ate reurmana, kasik noin. Kesermana, kiro tup ou im pene moin, Roasiret akas Pol we kurăurna, kar ros kurte potomara, Rom akan marai roat kamwareău ro năwău auruwon, “Jerusalem menan roasiret ak werău rai.” <sup>32</sup> Kurte kiro marai ro năwău nukas sirăumara, kon karauk marai roat imwaromara, kiro roasiret turur rain opok nowon. Roasiret ak kiro marai roat akan ro năwău pak nona, apwareanik, ak Pol we rain utoin. <sup>33</sup> Kiro marai roat akan năwăus Pol siakup potomara, sakau ateanik, muris ipou rakiraun rai kon marai roat awarowon. Keseria, kos roasiret totwarowon, “Okoro inok ro? Ko owosewon?” <sup>34</sup> Akas săt ämän atap atap kon enip opok moin. Marai roat akan năwău ko akan ämän sosop jekur rowau senek warnuk, kon marai roat awaronuk, Pol akan owa imăi tonaun rai awarowon. <sup>35</sup> Ak ko imăi ou äpăs siakup pena, roasiret ak kasiaka năwău senes penuk, ko wăurna, marai roat akas ko kuormana, ämäiein.

<sup>36</sup> Roasiret akas tainware pimana, sakau urwein, “Wena, meie!”

*Pol nukas kon wou epar mowon onoktapau Juda roasiret awarowon.*

<sup>37</sup> Marai roat akas Pol owa imäi tonaurna, Pol nukas marai roat akan ro năwău Grik ämănis auruwon, “Is roasiret ämăn araun itok ra?” Kiro ro năwăus Pol auruwon, “Ei, na Grik ämăn miăum ra?” <sup>38</sup> Isan ronkat na kiro Ijip ro. Meter ko ik pak marai amkeanik, roat 4,000 orip werăiăun marai orip imwareanik, ro wăpik mena pote tururwarewon rai äiemîn.” <sup>39</sup> Pol nukas äiewon, “Wa. Is Juda ro, isan mena Tarsas, Silisia provins opok, kiro isan om enip orip. Na is utoirota, roasiret ämăn maraurim.” <sup>40</sup> Kiro marai ro năwăus io rai aurnuk, Pol ko kiro âpăs opok tai raumara, roasiret asoraun rai kon ipous asorwe rai awaronuk, roasiret erekapu asorna, Pol nukas Ibru ämănis keser awarowon,

## 22

<sup>1</sup> “O moniat, jaiat, ak rowe. Is ätäi isakanun ak ämăn awaurim.” <sup>2-3</sup> Ak Pol nukas Ibru ämănis awaronuk, roianik, erekapu asorna, kos awarowon, “Is Juda ro Tarsas mena Silisia provins opok ami tawon, utianik, is okoro Jerusalem mena ureknemin. Gameliel ko isan tamuriăwon ro. Kos is iken asanokot akan sintore ämăn erekapu jekur tamuwon. Ak rusapai kiro sintore ämăn sakau tainorurai senek, is nais keseriar Anut jekur sakau tainoruram. <sup>4</sup> Is karauk roasiret Jisas mesin woiaka epar moin aru mareaimin. Isas isan jaiat akas



karauk roasiret muris akan isoraka ipiaka rakir mareanik, karauk roasiret akwarona, meiäun rai awaromin. Karauk karapus owa kurwaraun imware poteäimin. <sup>5</sup> Anut kamuk raiäi roat näunäu pak Juda roasiret akan kamwareäi roat näunäu ak erekapu kiro onok meter keseriäimin äpu, akas kiro ämän epar äiäiei. Is jer we irona, Damaskus mena, roasiret woiaka epar moin sakau atwareanik, tätäi näwäu aromoi, imware koi karapus owa kurwaraun potomin.

*Pol nuka kon wou epar mowon onoktapau awarowon.*

<sup>6</sup> Is kiro roat Damaskus mena sakatwarau potomin, Damaskus mena siakup tonoita, san näu kamuk senek opok, kurte kar arou näwäu omar oikas ermän senekus is opok kurewon. <sup>7</sup> Kesernuk, is omnokou opok oire nonuk, kar ron pätu senekus airowon, ‘Sol, Sol, na is owon aru muroram?’ <sup>8</sup> Keseria, isas ätäi äiemin, ‘Näu ro, na inok?’ Kos ätäi is airowon, ‘Is Jisas, Nasaret menan, na is aru muroram.’ <sup>9</sup> Karauk roat is pak erek potomon ak kiro arou näwäu aparmana, iminein. Kar ron pätu senekus is airowon ak rowau wa. <sup>10</sup> Isas ätäi aurmin, ‘Näwäu, is owosäu?’ Näwäu nukas ätäi airowon, ‘Na siräinam, Damaskus mena tonota, kiro opok na Anut nukas owosäun sare musowon kiro aisaiei.’ <sup>11</sup> Kiro arou näwäus is ami putut kariewon, om aparau senek wa. Keseria, is tainoire potoin roat akas isan ipi ateanik, Damaskus mena imäiri tonoin. <sup>12</sup> Kiro mena kar ro rawon, kon enip Ananias, ko is apairau kowon. Ko iken sintore ämän erekapu tainoriäu, okon, kiro pakan Juda

roasiret ak äpu kon onok eposek. <sup>13</sup> Ko is siarap koi tai raumara, airowon, ‘Jai Sol, na ätäi om apar rai aironuk, kiro opokar kurte is ami amareanik, ko aparmin.’ <sup>14</sup> Kos keser airowon, ‘Tken asanokot akan Anut nukas na kon sarau ro eposek Jisas aparaun pak kon oksaus arenuk, rowaun nukasar sare musowon, ko kon ronkat na isowon, okon, owo onok ko keserwon na äpu. <sup>15</sup> Keseria, na kiro osap nan amunas aparmon pak karauk ämän roumon kiro roasiret erekapu awaram. <sup>16</sup> Jai, na owon ekep raum? Na an jounam, kon enip pakaima ko aurtä, nan onok aru jäkäi musai.’

*Anut nukas Pol karauk omsau pakan roasiret kon ämän maraun äsimorwon.*

<sup>17</sup> Kesernuk, is ätäi Jerusalem mena potomin. Kiro opok Anut osap nuriäi owa Anut aurtä aurtä, is nine epir pakaima senek Näwäü aparmin. <sup>18</sup> Kiro opok, Näwäü aparta, kos airowon, ‘Na kurte siräinam, Jerusalem mena ute man, owon, okoro pakan roasiret ak nan ämän is mesin awarota, wa rowaiei.’ <sup>19</sup> Isas ätäi aurmin, ‘Näwäü, ak is äpu muroin. Is tururiäi owa karar karar potomoi, roasiret akan woiaka epar moin pote sakau atwareanik, karapus owa kurwaromoi, akwariäimin. <sup>20</sup> Meter Stiven, kiro ro nan enmat roasiret aware ariäü kiro onok keserin ses opok, is siakup tai raitar, we kurein aparmin. Kiro ses opok isan woi eposek sarewon. Is kiro roat Stiven wein akan omjo kame raimin.’ <sup>21</sup> Utianik, kos ätäi airowon, ‘Na man, is na omsau atapuk karauk omsau pakan roasiret opok äsimoisom.’ ”

*Pol nukas is Rom omsau pakan ro äiewon.*

<sup>22</sup> Roasiret ak Pol nukan ämän roi potea, kiro ämän roumana, kasiaka nāwāu penuk, ätäi nāwāu urweanik, äiein, “Wena, meie! Kesek ro ko okoro omnokou opok utona, wa rawau.”

<sup>23</sup> Ak sepuk sepuk sakau urweanik, akan omjo jākāi momana, maimai oianik, oik kākānkurein.

<sup>24</sup> Kiro marai roat akan ro nāwāu nukas kiro keserna apwarea, kon marai roat awaronuk, Pol akan owa imāi tonoin. Roasiret owon Pol pak kasiaka pera äienuk, rowaun kon marai roat ak Pol mänkäsir owaun awarowon.

<sup>25</sup> Utianik, ak Pol mänkäsir owaun kon ipou rakirna, Pol nukas kar marai ro siakup tai rawon auruwon, “Akan sintore ämän opok ak Rom omsau pakan ro kon ämän aparau wa opok mänkäsi owaun jer rau ra?”

<sup>26</sup> Kiro marai ro kon ämän roumara, akan ro nāwāu opok tonomara, auruwon, “Na owosäurum? Kiro ro ko Rom ro.”

<sup>27</sup> Keseria, kiro marai roat akan nāwāu nukas Pol siakup potomara, auruwon, “Na is air, na epar Rom omsau pakan ro ra?”

Pol nukas ätäi auruwon, “Io, is Rom omsau pakan ro.”

<sup>28</sup> Kiro marai roat akan ro nāwāus ätäi äiewon, “Is Rom omsau pakan ro saräun aiauk sosop kuremin.”

Pol nukas äiewon, “Isan moni ani ori au Rom omsau pakan, okon, is Rom omsau pakan ro urek saremin.”

<sup>29</sup> Keser awaronuk, roat ko totoraun rai ronkate rain imine manoin. Kiro marai roat akan nāwāu nukas Pol ko Rom omsau pakan ro roianik, kosar Pol muris sakau rakirwon äpu momara, ko iminewon,

*Pol nukas Juda roat näunāu ämän marowon.*

<sup>30</sup> Marai roat akan năwău nukas owo onokun Juda roasiret akas Pol nukan enkup ămăn moin ăpu maun rai keserwon. Keseria, ninowonus, tapera, ko Pol nukan mur ipou rakir moin urăi kurena, kos Anut kamuk raiăi roat năunău pak Juda roasiret akan kamwareăi roat năunău pak tururaun sakau ămăn surmarowon. Koi tururna, kos Pol imăianik, koi akan amiakap tai mowon.

## 23

<sup>1</sup> Pol nukas roat năunău sakamwaromara, awarowon, “O jaiat, Israel roat, is meter Anut nukan amuk opok eposek raianik, ariăimin kar onok aru mau wa koi rusapai raim. Keseria, isan woi nău sareu.” <sup>2</sup> Anut kamuk raiăi roat akan năwău enip Ananias nukas kiro ămăn roumara, karauk roat Pol siakup tai rain kon oksau puraun rai awarowon. <sup>3</sup> Ak keserna, Pol nukas auruwon, “Na porim aru senek roat akas es ărneus jomurna, eposek sareău wou uru aru senes rau. Anut nukas na iwosai. Na okoro opok tane raumata, sintore ămănis isan onok wasare muroram. Utianik, na nakasar kiro sintore ămăn jekur wa tainoriăum. Kesermata, nas karauk roat is iworaun awarom!”

<sup>4</sup> Kiro roat Pol siakup tai rain akas ătăi Pol aurin, “Na Anut kamuk raiăi roat akan năwău ămăn aru aurum.” <sup>5</sup> Pol nukas awarowon, “Jaiat, Israel roat, is ko Anut kamuk raiăi roat akan năwău ăpu wa. Anut nukan ămănis ăieu, ‘Na nan roasiret kamwareău ro năwău ămăn aru wa aurau.’ Kiro ămăn karar is ăpu.” *Kisim Bek*  
22:28

<sup>6</sup> Pol nukas karauk Sadusi roat pak karauk Parisi roat kiro opok rain apwaromara, kiro wasarewareäi roat näunäu awarowon, “Jaiat, Israel roat, is Parisi ro. Is kar Parisi ro nukan mokoï. Is roat meieäi ätäi siräiäi mesin woi epar mom. Keseria, is kiro ämän ak awarom. Kiro onokun ak rusapai isan ämän ate apairoi.” <sup>7</sup> Pol nukas keser äienuk, Parisi roat pak Sadusi roat pak inäianik, aka aka ketäiein. <sup>8</sup> Sadusi roat akas äiein roat meieanik, ätäi wa siräiai. Ak ätäiar äiein, Anut nukan sarau eitek pak karauk eitek pak rawau wa rai äiäi. Utianik, Parisi roat ak kiro osap erekapu mesin woiaka epar moin. <sup>9</sup> Kiro opok näwäu ketäianik, näunäkäu arein. Karauk Parisi sintore ämän mareäi roat akas siräumana, sakau arein, “Ik okoro ros kar onok aru kesernuk, aparau wa. Iken ronkat kar osous ra, kar Anut nukan sarau eitekus epar auruwon raroï ik ämän wäpik.” <sup>10</sup> Kiro ketäiein pote näwäu sarenuk, marai roat akan ro näwäu kiro roat akas Pol karaim karaim ate reurna, sau siräiei rai iminewon. Keseria, kos marai roat äsimwaronuk, ne Pol kiro roat kamukan imäianik, akan owa imäi tonaun awarowon.

<sup>11</sup> Kiro pututu, Näwäu nukas Pol siakup pe tai raumara, auruwon, “Pol, na wa iminäu, sakau tai rau. Na isan ämän okoro Jerusalem mena sarau maromon senek, Rom omsau opok nais keseriar pote keser.”

*Juda roat akas Pol wena, meiäun a atoin.*

<sup>12</sup> Tapera, karauk Juda roat ämäi ämäi tururi-anik, a atomoi, äiein, “Ik paip keser mau, o pak an pak wa jau, ik Pol weta, meienuk, epar o

an pak jau.” <sup>13</sup> Roat kiro onok keseraun a atoin akan namba 40 orip itimorin. <sup>14</sup> Keseria, ak Anut kamuk raiäi roat pak roat näunäu siarakap toneanik, awaroin, “Ik paip momoi, ik o pak an pak wa jam, ik Pol weta, meienuk, epar o an pak jam. <sup>15</sup> Keseria, rusapai ak marai roat akan ro näwäu Pol imäi naun ämän surmurwe. Ak roat näunäu pak sätäumana, kon onok aparaurum rai äsimorna, ik apu kamuk ämäi rawamus, weta, meiäi.” <sup>16</sup> Utianik, Pol nukan käus kiro ämän atoin roumara, marai roat akan owa pote Pol auruwon. <sup>17</sup> Keseria, Pol nukas kar marai ro urunuk, ko kounuk, auruwon, “Na okoro mokoi akan ro näwäu rawa imäi pot, ko kar ämän orip.” <sup>18</sup> Keseria, kiro marai ros kiro mokoi akan ro näwäu siakup imäi potomara, äiewon, “Kiro karapus ro Pol nukas okoro mokoi ko na kar ämän aisaun is äsimoironuk, na siatap imäi koim.” <sup>19</sup> Kiro marai roat akan kamwareäu ro nukas kiro mokoin ipou atomoi, kasakup imäi potomara, totorwon, “Na is owo ämän airaun imäisi koin?” <sup>20</sup> Kos auruwon, “Juda roat näunäu akas Pol ariwa nas ak siarakap imäi näun a atoin. Ak sätäumana, kon onok jekur aparaurun äiein. <sup>21</sup> Utianik, na akan ämän wa rowau, owon, roat ak Pol wena, meiäun apu kamuk ämäi rawaiei kiro roat ak 40 orip itimorin. Ak paip keser mianik, o an pak wa jam äiein, ‘Ik Pol weta, meienuk, epar o an pak jam rai, roat näunäu amiakap keser paip moin.’ Kiro roat ak kiro onok keseraun na akan ämän tainoram ra wa rai roirai.” <sup>22</sup> Kiro marai roat akan näwäus kiro mokoi auruwon, na karauk roat okoro ämän ko aurimin rai wa awarau. Keseria, kos kiro mokoi

äsimornuk, manowon.

*Marai roat akan ro năwăus Pol ko kar ro năwău enip Feliks siakup äsimorwon.*

<sup>23</sup> Keseria, kiro marai roat akan ro năwăus kon marai ro nău oirori urwatonuk, ko siakup potosa, awatowon, “Au potoinair, marai roat 200 orip pak roat 70 orip ak hos opokas tane potaun pak marai roat 200 orip akan muk ate potaun pututu okoro mena utia, Sisaria mena potaun sare marowe. <sup>24</sup> Pol tane potaun hos oi nuroinair. Ko jekur kameinai, pote Judia provins kameău ro năwău Feliks rawa imăi potaiei.” <sup>25</sup> Kiro marai kamwareău ro năwăus Feliks keser jer we muruwon. <sup>26</sup> O, ro năwău Feliks, is Klodias-Lisias, isas na ro năwău jer we musianik, pere aisom. <sup>27</sup> Juda roat akas kiro ro na siatap imăi potoi sakau ateanik, wăurna, meăauruwon. Is ko Rom omsau pakan ro äiewon roumoi, is isan marai roat pak kiro ro roat akas we rain unik uruan imăiemîn. <sup>28</sup> Is ko owo onokun ämăn opokup morai rai rowaun akan roat năunău rawa imăi nomin. <sup>29</sup> Keseria, is roimin ko kar onok aru mau wa, ko erar meăaun itok wa, ko erar karapus owa kurăun nais itok wa. Is totwaroita, airoin, kos Juda akan sintore ämăn jekur wa tainoriăi rai airoin. <sup>30</sup> Rusapai ko wena, meăaun a atorai rai ämăn roumoi, ko na siatap äsimorim. Is kon iwăi jaukut awaromin ak ko enip opok ämăn maun akasar ro năwău Feliks amukup potoinai, aurwe rai awaromin. Keserna, na nakasar roat owo ämăn ko enkup maun keseri nas rowam. Ko keser jer we muruwon.

<sup>31</sup> Keseria, marai roat ak kon ämän tainoria, pututu Pol imäia, Antipatris mena imäi potoin. <sup>32</sup> Tapera, marai roat hos wäpik orip ak akan mena ätäi manoin. Kiro roat hos orip karar ak Pol imäianik, Sisaria mena potoin. <sup>33</sup> Ak Sisaria mena toneanik, kiro jer ro nāwāu nurumoi, Pol imäianik, kon ipou opok moin. <sup>34</sup> Kiro ro nāwāus jer wewon ninaremara, Pol totorwon, “Na owo omnokou pakan?” Pol nukas ätäi auruwon, “Is Silisia omnokou pakan.” <sup>35</sup> Keseria, kos Pol auruwon, “Kiro roat nan enmat opok ämän mau kouna, isas nan ämän aparam.” Keseria, kos marai roat awaronuk, ko Herot nukan ou nāwāu owa imäi pote moinai, jekur kamäiei rai awarowon.

## 24

*Juda roat näunāu akas Pol enkup ämän moin.*

<sup>1</sup> Omre 5 orip manonuk, Anut kamuk raiāu ro nāwāu enip Ananaias pak karauk roat näunāu pak akan ämän sarwareāu ro enip Tertulus imäianik, omnokou kamwareāu ro nāwāu enip Feliks siakup Pol nukan enkup ämän mau koin. <sup>2</sup> Kiro ro nāwāus Pol imäi naun awaronuk, imäi nona, Tertulus nukas Pol enkup sät ämän momara, äiewon, “Ro nāwāu, ik okoro omsau opok rawaun jekur kamoikomom, ik ketäiāu wa. Nan ronkatis iken roasiret sarwareanik, okoro omsau osap meter eposek wa, nas jekur maromon. <sup>3</sup> Keseria, iken woiok eposek sarenuk, eposek raum, ik nan enmat jou mia, ‘pere’ aisom. <sup>4</sup> Keseria, is na ekep wa sakatoisam. Is kiro ron ämän maurim jekur roi rau. <sup>5</sup> Kiro ro ko onok



aru miäu. Ik okoro ro nukan onok aparumun. Kos ik Juda roasiret okoro omnokou erekapu woiaka siräi mukeäu. Ko kar tupsiu enip Nasaret akan ro năwău. <sup>6</sup> Ko tup ou năwău nais aru maurwon, okon, ikes sakau atomun. [Iken ronkat ko iken sintore âmăn pakas wasarăun kesermun. <sup>7</sup> Utianik, marai roat akan ro năwău, Lisias nukas koianik, sakau momara, iken ipiok pakan imăi manowon.] <sup>8</sup> Keseria, kos roat awarowon, ‘Ak na siatap koianik, kon âmăn wasare muraiei awarowon. Utianik, nakasar kiro roat totowar. Keseria, na âpu mam kiro âmăn ik kon enkup mom kiro epar.’ ”

<sup>9</sup> Juda roasiret akas kiro ro saremana, Pol nukan enkup âmăn mia, âiein, “Kiro âmăn âieu erekapu kiro epar.”

*Pol ko nukanun Feliks âmăn muruwon.*

<sup>10</sup> Keseria, kiro ro năwău Feliks nukas Pol arăun rai tapaus kuiernuk, Pol nukas sirăumara, âiewon, “Is âpu na okoro omsau pakan roasiret woisan sosop orip jekur wasarewareăumon. Kesek, okon, isan woi eposek sarenuk, isakanun na aisaurim. <sup>11</sup> Na jekur totwaram, na kesek âmăn rowam. Omre 12 opok, kiro omre rumukău wa, is Jerusalem mena Anut jomurau tonomin. <sup>12</sup> Is tup owa kar ro pak ketăiău wa. Is roasiret akan tururiăi owa potomoi, roasiret akan woiaka onok aru maun sirăi marau wa. Is nău menan roasiret nais aru marau wa. Keseria, isan iwăi jaiat akas is kar onok aru moita, apairau wa. <sup>13</sup> Okoro âmăn rusapai isan enim opok morai kiro âmăn epar wa. Ak kiro âmăn epar senes âtăr musaun kar onok keseraun itok wa. <sup>14</sup> Is okoro âmăn

na opok amop maurim. Kiro epar Juda roasiret akas sät apu äiäi, kiro apu is tainoriäim. Is kiro apu tainorianik, iken asanokot akan Anut jou muriäim. Is Juda roasiret akan sintore ämän pak Anut nukan ämän roianik, areai roat akan ämän jer wein erekapu kiro mesin woi epar miäim.

<sup>15</sup> Okoro roat akan woiaka Anut mesin epar miäi senek is nais keseriar isan woi epar mom. Anut ätäi roasiret onok eposek miäi pak onok aru miäi pak meiein siräi marai mesin is woi epar me rau.

<sup>16</sup> Keseria, is orip orip, Anut nukan amukup pak roasiret akan amiakap woi näu orip, sarau sakau moram.

<sup>17</sup> Is karauk woisan opok karauk omsau pote raiminus, ätäi koimin, is karauk saruku roat sarwaraun aiauk, pak Anut opur patan opok amkea, jomuraun osap erek oi koimin. <sup>18</sup> Is kiro onok tup owa keserita keserita, Juda roat akas is apairoin. Kiro ses opok, is Anut nukan amuk opok eposek saremin roasiret is pak tururau wa. Is karauk roat pak ketäiäu wa. <sup>19</sup> Utianik, karauk Juda roat ak Esia provins raiäi akas pemana, is onok aru mora rai, sakatoiroin. Utianik, kiro roat ak is onok aru momin aparin raroi, akas pemana, na aisaurai. <sup>20</sup> Warnuk, okoro roat is Jerusalem menan roat näunäu akan amiakap tai raimin opok owo ämän momin roin raroi akas na rusapai aisaurai. <sup>21</sup> Is meter kiro roat amiakap tai raia, äiemin Anut nukas roasiret meiein ätäi siräi marai, isan woi epar mou räi äiemin. Kiro ämän mesin karar is rusapai sakatoirianik, nan amunap imäiri koi.”

<sup>22</sup> Keseria, Feliks ko Pol nukan ämän roumara,

karauk roat akan woiaka Jisas mesin epar miäi äpu momara, awarowon, “Tawa marai roat akan näwäü, Liasias kounuk, epar akan ämän wasare maram.” <sup>23</sup> Keseria, kos kiro marai ro Pol kameäwon jekur kamäun auruwon. Utianik, karauk omre opok, kon jaukut apwaraun manauruk, wa tämarau rai auruwon. Kon jaukut akas owo osap nuraun pena, wa tämarau auruwon.

*Feliks nukas Pol karapus owa woisan oirori utoonuk, rawon.*

<sup>24</sup> Karauk omre manonuk, Feliks ko kon wau enip Drusila ori noirin. Drusila ko Juda asir. Pol nukan ämän rowaun Pol imäi kowe awaronuk, imäi nona, Pol nukas Jisas Kraias mesin woiaka epar maun rai ämän mowon. <sup>25</sup> Pol nukas onok eposek maun pak, ro ko nukasar kon onok jekur kamäun pak, tawa Anut nukas ik wasareikaun pak ämän muruwon. Pol ko kiro ämän monuk, Feliks ko iminemara, äiewon, “Is kar omre sarau warnuk, kiro epar nan ämän ätäi rowam, na rusa man.” <sup>26</sup> Kon ronkat Pol nukas aiauk karapus utaun isaka iraura rai, orip orip Pol urweanik, ko pak areäu.

<sup>27</sup> Woisan 2 orip manonuk, kar ro enip Porkius-Festus ko Feliks nukan omoi owon. Feliks nukas manaurianik, Juda roasiret akan woiaka näu saräun rai Pol karapus owa utoonuk, rawon.

## 25

*Pol nukas kon ämän Rom akan ro näwäü Sisa nukas wasare muraun äiewon.*

<sup>1</sup> Festus, kiro omnokou kamwareäu opok koi rawon, omre 3 orip manonuk, ko Sisaria mena

utomara, Jerusalem mena potowon. <sup>2</sup> Kiro opok, Anut kamuk raiäi roat näunäu pak Juda roat näunäu akas ko siakup potomana, akas sakau ämän aremana, Pol nukan enip opok ämän moin. <sup>3</sup> Ak Pol apu opok potonuk, wena, meiäun rai sätäumoi, äiein, “Na ik sareikoinam, kiro ro äsimorta, Jerusalem mena pot.” <sup>4</sup> Festus nukas ätäi awarowon, “Pol ko Sisaria mena karapus owa kurein rau, is kiro mena potaurim. <sup>5</sup> Keseria, akan karauk roat näunäu is pak erek Sisaria mena potea, kiro ros ak owo onok aru marowon roi potoinai, kon ämän wasarewe.”

<sup>6</sup> Festus ko omre 8 orip senek Jerusalem mena rawonus, ätäi Sisaria mena kiro roat pak erek potoin. Pote ninoinus, tapera, Pol nukan ämän aparaun awaronuk, nuka siakup imäi koin. <sup>7</sup> Pol imäi kouna, kiro Juda roat erek koin akas pe-mana, Pol nukan enkup ämän sosop momana, sakau moin. Kiro ämän onoktapau wäpik, okon, akan ämän kiro epar senes räi ro nāwāu ätar muraun senek wa.

<sup>8</sup> Utianik, Pol ko nukasar nukan ämän sakau momara, äiewon, “Is kar onok aru Juda akan sintore ämän opok keserau wa. Is akan tup ou nāwāu aru mau wa. Is kar onok aru Rom omsau akan ro nāwāu enip Sisa opok keserau wa.”

<sup>9</sup> Utianik, Festus nukas Juda roat akan woiaka nāu sarāun Pol totorwon, “Na Jerusalem mena potota, kiro opok nan ämän wasare musaun itok ra?”

<sup>10</sup> Pol nukas ätäi Festus auruwon, “Okoro owa is tai raim opok, kiro is Sisa nukan wasarewareäi roat akan amiakap tai raim. Okoro owar isan

ämän wasare muraiei. Naka äpu momon is kar onok aru roasiret opok mau wa. <sup>11</sup> Is kar onok aru keseram, kiro is iworona, meiäun itok, utianik, akan ämän epar wa, erar isan enimap ämän sätäiäi. Kar ros Juda roat akan ipiak opok ätäi wa murai. Is na sakau ämän aisom, Sisa nukas isan ämän aparai.” <sup>12</sup> Keseria, Festus kon roat näunäu pak aremara, ätäi auruwon, “Na nakasar Sisa nukas nan ämän aparaura rai äiemon, okon, na Sisa aparau Rom mena manam.”

*Festus nukas Agripa Pol nukan ämän auruwon.*

<sup>13</sup> Karauk omre manonuk, omsau kamwareäu ro king Agripa pak kon äpiauk Bernaisi au Sisaria mena Festus kiro omnokou kamäun sare murin pere aurau koirin. <sup>14</sup> Au kiro mena omre rumuk rairin. Keseria, Festus nukas Pol nukan ämän Agripa aurmara, äiewon, “Kar ro okoro opok Feliks nukas karapus owa kurewon rau. <sup>15</sup> Is Jerusalem mena potomin opok, Juda akan Anut kamuk raiäi roat pak roat näunäu akas pemana, kon enkup ämän mianik, ko aru muraun airoidin.”

<sup>16</sup> Keserna, isas awaromin, “Ik Rom iken onok kesek, ik kar ro erar aru murau senek wa, okon, inok roasir ko onok aru mowon, kiro inokot akas kon enkup ämän moin erek koi tai rauna, kos nukanun kaima saremara, äienuk, rowau.”

<sup>17</sup> Keseria, ak okoro opok is pak erek koin. Ninomunus, tapera, is wasarewareäi owa tane raumoi, kiro ro imäi kowe awaroita, imäi noin.

<sup>18</sup> Kon iwäi jaukut akas siräianik, kon onok aru mowon äiäiei rai ronkatemin. Utianik, akas kon

onok aru kar keserwon rai airau wa. <sup>19</sup> Ak akan Anut jou muraun onok pak kar ro meiewon enip Jisas mesin pak ketäiein. Pol nukas rusa kiro ro awau rau äiewon. <sup>20</sup> Is kiro ämän onoktapau rowaun äiemin, kon ämän aparmin itok warnuk, isas aurmin, ‘Na Jerusalem mena potota, kiro opok nan ämän wasare musaun itok ra?’ <sup>21</sup> Pol nukas ätäi äiewon, ko karapus owa raunuk, Sisa nukas kon ämän wasare murai. Keseria, isas ko karapus owa mota, raunuk raunuk, Sisa ämän surmurita, kos koi ämän wasare murai.

<sup>22</sup> Kos keser äienuk, Agripa nukas auruwon, “Is kiro ron ämän isakasar rowauram.”

Festus nukas ätäi auruwon, “Ariwa, na rowam.”

*Pol Agripa nukan amukup tai rawon.*

<sup>23</sup> Ninoinus, tapera, Agripa Bernaisi ori au awan omjo eposek mianik, marai roat akan kamwareäi roat näunäu pak menan roat näunäu pak erek wasarewareäi ou waru opok tonoirin. Festus nukas Pol imäi kowaun awaronuk, imäi koin. <sup>24-25</sup> Festus nukas äiewon, “King Agripa pak, ak roat erekapu ik pak rai, ak okoro ro aparwe. Juda roasiret Jerusalem mena rai pak okoro opok rai, ak ko isan amiap imäi koi tai mianik, äiein, ko okoro opok wa rawai weta, meiäura rai äiein. Utianik, is kos kar onok aru keserwon aparau wa, okon, ko erar weta, meiäun itok wa. Nukasar ko Sisa nukas kon ämän aparau äiewon, okon, is ko Sisa rawa äsimoraun ronkatemin. <sup>26</sup> Is kar ämän Sisa jer we muraun ko pakan ämän tuku owau wa, Keseria, ro näwäu, is okoro ro Pol roat amiakap

na siatap imäi koim. Ik kon ämän roumoi, karauk apu aparia, epar Sisa jer we muram. <sup>27</sup> Isan ronkat ik kar karapus ro ko ämän wäpik erar äsimorta, manai itok wa.”

## 26

<sup>1-2</sup> Festus nukas keser aurnuk, Agripa nukas Pol auruwon, “Nakasar nakanun areta, rowam.”

Kesernuk, Pol nukas siräumara, ipou kamiauk momara, nukan kaima äiewon, “O ro nāwāu, rusapai okoro roat akas isan enim opok ämän muraun räi nan amun opok koi tai muroin is mesin aisaurim. Isan ronkat kiro eposek. <sup>3</sup> Kiro epar, na ik Juda roasiret iken onok pak ämäni ketäiäun äpu momon. Keseria, is na isan ämän jekur roi rau.

<sup>4</sup> Juda roasiret erekapu, ak is mokoï awau raimin opok is owo senek raimin aka äpu. Meter mokoï eteinak opok, isakan mena Jerusalem owose raimin ak äpu. <sup>5</sup> Woisan sosop ak is äpu muroin. Ak is Juda akan onok Parisi roat senek sakau tainoriäimin awaraun kiro itok. Akasar. Parisi roat ak iken onok sakau tainoriäi, ak karauk roat erekapu itimwareäi. Is nais kesekur keseriäimin. <sup>6</sup> Rusapai is imäiri kouna, amiakap pe tai raim. Kon onoktapau kesek, meter Anut nukas iken askanai paip marowon. Ko roat meiäi ätäi siräiäiei. Kiro mesin isan woi epar monuk, kiro epar päun kame raim. Kiro onokun is rusapai nan amun opok tai muroi äiäm. <sup>7</sup> Kiro paip karar meter iken askanai 12 orip ak akan tupsiu pak aparaun, sankeu pututu Anut jou muriäin. O ro nāwāu, kiro onokun Juda

roasiret akas is nan amun opok tai muroi. <sup>8</sup> Juda roasiret, ak owon Anut nukas meiein roat ätäi siräi mareäu rai akan woiaka epar wa miäi?

<sup>9</sup> Is meter Jisas Nasaret menan enip aru muriäim, isan ronkat kiro eposek rai ke-seriäimin. <sup>10</sup> Is Jerusalem mena kiro onok ke-seriäimin, Anut nukan kamuk raiäi roat näunäu akas Jisas mesin woiaka epar moin roasiret imware koi, karapus owa kurwaraun is sakau iroin. Kiro roasiret akwarona, meiena, isas kiro eposek rai nepipiriäimin. <sup>11</sup> Omre sosop opok is akan tururiäi owa atap atap ak aru maraun potea, is akan woiaka epar moin utaun sakau awareäimin. Is kasi näwäu penuk, karauk mena atapuk poteanik, Kristen roasiret aru mareäimin.

*Pol nukas ko owose kon wou pirirwon awarowon.*

<sup>12</sup> Is kiro onok keseraun, Anut kamuk raiäi roat näunäus äsimoirna, Damaskus mena tonaun potomin. <sup>13</sup> Sankeu apu opok kar arou näwäu ermän senek omar oikas kowon aparmin. Kiro arou nukan merokus san itimorwon. Kiro arous koumara, isaka pak roat is pak erek potomun pak merek kurewon. <sup>14</sup> Ik erekapu omnokou opok oike nonuk, kar ron pätu senekus Ibru ämänis keser aironuk, roimin. Kiro ron pätus airowon, 'Sol, Sol, na is owon aru muroram? Isan sakau näwäu, okon, na is iwororam, nakasar na ätäi tätäi owam. Kiro kesek bulmakau kon momokun ämän tainorau utomoi, momokun amauk war senek ätäi ätäi isous kurenuk, isou tätäirai.'



<sup>15</sup> Keser aironuk, isas ätäi totoromin, ‘Näu ro, na inok?’

Näwäü nukas ätäi airowon, ‘Is Jisas na is aru muroram.’ <sup>16</sup> Na siräü, is na isan sarau ro sare musaun na siatap koim. Nas potoinam, onok rusapai aparum pak onok tawa ätär musam pak roasiret awaram. <sup>17</sup> Is na Israel roasiret pak karauk omsau pakan roasiret opok äsimoisam, is ak inikwaroita, na aru wa musaiei. <sup>18</sup> Nas potoinam, kiro roat akan amiaka urare marota, ak pututu Satan nukan sakau uru rai opakan utomoi, Anut nukan arou opok kowaiei. Keseria, ak is mesin woiaka epar mona, Anut nukas akan onok aru jäkäi maronuk, ak Anut nukan roasiret eposek pak erek rawaiei.

*Pol nukas kon sarau me ariewon Agripa auruwon.*

<sup>19</sup> Ro näwäü, is kiro ämän roimin, utau wa. <sup>20</sup> Kiro ämän amke Damaskus mena maromoi, koi Jerusalem mena awaromoi, pote Judia provins erekapu pak karauk omsau pakan roasiret erek ämän maromin. Is ak akan onok aru miäi pakan ätäi pirirnai, Anut mesin woiaka epar mowe awaromin. Ak onok eposek mona, karauk roat apwareanik, äpu maiei ak akan onok aru pakan piririn. <sup>21</sup> Kiro onokun, is Anut osap nuriäi ou näwäü owa raimin opok Juda roat akas sakau atoirianik, iworona, meiäurumin. <sup>22</sup> Kiro ses opok Anut nukas sareirnuk, kiro ämän epar ak roasiret erekapu enmaka orip pak enmaka wäpik pak rusapai awarom. Kiro ämän meter Anut nukan ämän roianik, areain roat akas tawa kiro onok päun äiein pak Moses nukas

äiewon pak, is kiro ämän karar awarom. <sup>23</sup> Ak äiein Krais ko tätäi nāwāu oumara, meieanik, ätäi ko amke siräiäi. Keseria, Juda roasiret pak karauk omsau pakan roasiret pak ätäi imwarai, Krais ko akan arou senek saräi.”

<sup>24</sup> Pol nukas keser äienuk, Festus ko sakau äiewon, “Pol, na ronkat sosop oumon, okon, raun käieu.”

<sup>25</sup> Pol nukas ätäi auruwon, “Ro nāwāu, is rai käiäu wa. Is rusapai okoro ämän arem kiro epar senes. Is ronkat orip arem.” <sup>26</sup> Pol nukas ätäi Agripa auruwon, “Ro nāwāu, kiro onok keserin na äpu, okon, is erekapu amop maurim. Kiro onok ak ämäi ämäi keserau wa. Kiro onok amop keserin naka äpu. <sup>27</sup> O ro nāwāu, kiro ämän Anut nukan roianik, areain roat akas jer wein mesin is äpu nan won epar momon.”

<sup>28</sup> Agripa nukas Pol auruwon, “Nan ronkat, is rusapai kiro ämän eteinakus woi piririanik, Jisas mesin woi epar maun itok ra?”

<sup>29</sup> Pol nukas äiewon, “Rusapai ra tawa, is naka pak roasiret amiakap tai raim ak is senek saräun Anut auriäim. Utianik, is ak karapus owa rawaun aurau wa.”

<sup>30</sup> Keseria, Agripa, Festus, Bernaisi ak siräi ute manoin. <sup>31</sup> Ak ute manea, aka aka äiein, “Kiro ro ko kar onok aru mau wa. Ko erar wena, meiäun itok wa. Ko erar karapus owa utona, rawaun itok wa.”

<sup>32</sup> Agripa nukas Festus auruwon, “Okoro ro Pol ko Sisa nukas kon ämän wasare muraun wa äiewon maro, ko rusapai utoita, manowo.”

## 27

*Pol ous opokas Rom mena potowon.*

<sup>1</sup> Ak Rom nău mena ous atat äsimoikaun sakau ronkatein. Pol karauk karapus roat pak erek kar marai kamwareău ro enip Julias nukan ipokup maroin. Julias ko Sisa nukan marai roat kamwareău ro. <sup>2</sup> Ik kar ous Adramitium menas Esia provins potaun rawon opok tonota, mas an pakas imăiki potowon. Aristarkas ko Tesalonaika menan, Masedonia provins pakan ro ko erek potomun.

<sup>3</sup> Tapera, ik pote Saidon mena sumomun. Julias ko onok eposek mianik, Pol utonuk, kon jaukut apwaraun potonuk, akas ko isanarin.

<sup>4</sup> Saidon mena utia, urir năwău penuk, ous jekur manau senek warnuk, Saiprus omsau kasakupaias ririr potomun. <sup>5</sup> Keseria, ik Silisia provins pak Pampilia provins itimwarea, Maira mena Lisia provins opok pemun. <sup>6</sup> Keseria, kiro opok kamoikowon ro năwăus kar ous Aleksandria menan Rom omsau potaun aparmara, ik kiro ous oik mukowon. <sup>7</sup> Kiro opok urir năwău, okon, ik äiăur äiăur om rumuk pea, Nidus mena siakup pemun. Ik potaun apu pakas urir năwău senes, okon, kiro pakas potaun itok wa. Keseria, ik Salmone Om Nepu kiro Krit omsau opok siakupas potomun. Kiro opok urir năwău wa, okon, kis potomun. <sup>8</sup> Kiro ous ik potomun kon roat sarau sakau mona, ous omnokou kasakupaias sakau me poteanik, ous sumiăwon mena enip Sumaun Omoi Eposek, Lasea mena siakup pemun. <sup>9-10</sup> Ik kiro opok om rumuk raumun, ik manau wa. Kiro ses opok Juda roasiret akan o

utiäi omre manonuk, mas an uriris aru miäu, okon, roat ak äpu kiro ses ak sumiäi. Keseria, Pol nukas roat sakau awarowon, “Jaiat, ik eririe potea rai, isan ronkat, ous pak osap ous uru rau aru marea, ika pak erek anas aru mukai.”

<sup>11</sup> Utianik, kiro marai roat akan năwău, ko Pol nukan ämän rowau wa, ko kiro ous atak ro pak ro ous ate maneäu pak awan ämän tainorwon.

<sup>12</sup> Kiro omoi roros ses urir năwău orip, okon, eposek rawaun senek wa. Keseria, roat sosop ik kiro mena ute manaun äiein. Akan ronkat ik Finiks mena pote kiro opok rawaun äiein. Kiro mena Krit omsau opok, ous sumiäi omoi mas an san neăwon kaima rawon. Kiro uru urir năwău pău senek wa.

*Mas an aru mowon.*

<sup>13</sup> Amke urir eteinak san peăwon nău kaima penuk, roat akan ronkat, kiro urir eteinak rai keserin. Keseria, ous oumana, Krit omnokou siakupas potomun. <sup>14</sup> Potota potota, mas an kamuk opok urir sakau năwău san peăwon kaimas pewon. <sup>15</sup> Kiro urir năwăus ous sakau pairnuk, kiro ous kameäi roat ak kiro ous ate manau senek wa. Keseria, ik ous utota, uriris paikonuk, manomun. <sup>16</sup> Ik kar om eteinak mas an kamuk rau enip Kauda siakup pemun. Kiro opok urir năwău senes, okon, ik potau senek wa. Utianik, an aru me raunuk, ik iken ous eteinak ous năwău opok muris sakau ataun sarau năwău momun. <sup>17</sup> Ak ous eteinak jekur mianik, ous năwău sakau maun muris pararar moin. Akan ronkat kiro ous Libia siakup us nokou opok aru mai rai imineanik, ak uriris pairnuk, potaun

omjo oik uräuna, nowon. Ous utona, uriris pairnuk, erar manowon. <sup>18</sup> Urir mas an pak sakau pewon keseriar raunuk, karauk roat akan osap ous uru rawon oianik, känkurena, an unik uru nowon. <sup>19</sup> Ninoinus, tapera, keseriar raunuk, ous pakan osap akan ipiakas oi käkänkurena, an unik uru nowon. <sup>20</sup> Ik omre rumuk pai san pak aparau wa, urir näwäü karar orip orip peäü. Keseria, iken ronkat ik kar mena wa pote sumam, iken ronkat ik an jemoi, meiäm rai ronkatemun. <sup>21</sup> Omre rumuk, kiro roat o jau wa. Keseria, Pol nukas siräumara, awarowon, “Ak roat, is meter Krit omsau wa ute kowau rai sakau ämän awaromin. Utianik, ak isan ämän tainorin maro, ik rusapai usu näwäü oianik, osap sosop känkurem senek wa keserwom. <sup>22</sup> Utianik, is ak rusapai awarom, ak woiaka aru wa mau, akan woiaka päurar mowe. Kar ro okoro ous opok rau wa meiäi. Ous karar epar aru mai. <sup>23-24</sup> Is Anut jou muriäim. Kukam pututu kar sarau eitek nukas pemara, äiewon, ‘Pol, na wa iminäu, na Sisa nukan amukup pote tai rau. Na rou kiro roat erekapu ous opok rai nas Anut aurumon ämän rowon, okon, ak wa meiäiei.’ <sup>25</sup> Keseria, ak roat, ak wa iminäu. Is isan woi uru Anut nukas kiro onok äiewon, epar päi mesin woi epar mom. <sup>26</sup> Utianik, ik uriris kar omnokou mas an kamuk rau opok pote kureikai.”

<sup>27</sup> Omre 14 opok, pututu ik Meriterenian mas an opok oririr potomun. Pututu näu kamuk kiro ous kameäi roat akas ous omnokou mas an kamuk peu rai ronkatein. <sup>28</sup> Ak osap usuäü mur opok rakir mia, an unik uru känkuremoi,

an unik nukan rumuk 40 mita aparin. Rai rai, ak ätäi keseriar keserin kon rumuk 30 mita. <sup>29</sup> Kiro roat akas ous uriris pair nopteanik, aiauk opok aru mai rai iminemoi, kar ain usuäu 4 orip ous mekesupas äsäi mona, mas an opok nonuk, om kurte teinäun rai, auri auri rain. <sup>30</sup> Karauk ous kameäi roat imine manaun ronkat oianik, sätäumana, kar ain ous neputapau pakas mona, an opok naun ous eteinak kiro ous kasak opok owaun mur reurna, nowon. <sup>31</sup> Keseria, Pol nukas akan ronkat aparmara, kiro marai roat akan ro năwău pak kon sarau roat pak awarowon, “Utianik, kiro ous kameäi roat ak ous opok wa rauna rai, ik erekapu wa rawam.” <sup>32</sup> Keseria, marai roat akas kiro ous eteinanak ous năwău opok rawon akan mur patirna, an opok oririr manowon. <sup>33</sup> Om teine kounuk kounuk, Pol nukas awarowon, “Ik omre 14 orip o jau wa, okon, rusapai o jeie. <sup>34</sup> Is sakau awarom, ak o jena, akan enmaka sakau saräi. Is epar senes awarom, kar ro wa meiäi, erekapu eposek rawaiei.” <sup>35</sup> Keser awaromara, Pol nukas karauk bret oianik, roat akan amiakap Anut ‘pere’ aurmoi, pärärmara, jewon. <sup>36</sup> Kesernuk, roat erekapu akan woiaka nău sarenuk, ak nais keseriar o atap atap oianik, jein. <sup>37</sup> Kiro ous opok rain roat 276 orip. <sup>38</sup> Ak o je kuremana, ous jawau sarăun kar o enip wît erekapu oi kăkănkurena, an unik opok nowon.

*Ous aru sarewon.*

<sup>39</sup> Om teine kurenuk, tapera om aparin, utianik, ak kiro omnokou äpu wa. Ak kar mena us nokou eposek aparmana, kiro opok ous

uriris pairunuk, tonaun eposek rai ronkatein.  
<sup>40</sup> Kesermana, kiro ain muris ous opok rakir moin erekapu patir kurena, an unik uru nowon. Keserna, ous manaun am sawau oik muris rakir moin uraiein. Keseria, omjo uriris pair potaun rai ous neputapau opok äsäi mona, us nokou opok potowon. <sup>41</sup> Utianik, ous neputapaus potomara, usnokou wemara, omnokou uru erekapu nonuk, siräiäu senek wa. Ous nukan mekesu anas erekapu pärärwon. <sup>42</sup> Kesernuk, marai roat akas akan ro näwäu kiro karapus roat kasakup potea, imine manaiei rai akware kuräun aurin. <sup>43</sup> Utianik, kiro ro näwäus Pol saräun ronkatemara, kos karapus roat wa akwarona, meiäu, awarowon. Kiro ro näwäus awarowon, “Inok roat ak sakau orip an äsäiäun itok raroi, ak amke manaiei. <sup>44</sup> Karauk ruris ous pakan am sawau ateanik, potaiei.” Ak erekapu kon ämän tainoria, roat erekapu ak eposek kasakup potoin.

## 28

### *Ik Molta mena pemun*

<sup>1</sup> Ik kiro mena mas an mena kamuk rau eposek peta, kiro menan roat akas okoro Molta mena rai aikona, ik roumun. <sup>2</sup> Kiro Molta menan roasiret akan onok eposek. Kiro opok om nenuk, roros näwäu peäu. Keseria, akas us nokou opok ep tukuri momoi, ep ukäun aikoin. <sup>3</sup> Pol nukas kiro roat isanwareanik, epkor oumara, ep jerewon opok tukuri monuk, kiro epkor uruas kar män aru ro tukwareäwon kos pemara, Pol nukan ipou tukemara, rakirwon. <sup>4</sup> Kiro pakan roasiret akas

kiro män Pol nukan ipou rakir rawon aparmana, aka aka arein, “Okoro ro epar senes ko kar ro wenuk, meiewon. Ko mas an opok an jeanik, meiäu wa. Utianik, roasiret wasarewareäu eitek kos kiro ro awau utonuk, wa rawai.” <sup>5</sup> Keser apar rauna rauna, Pol nukas kiro män putar kurenuk, ep unik uru nowon. <sup>6</sup> Kiro roasiret akas kon ipou norounuk, kurte meiäi rai apar rain rain warnuk, akas ätäi äiein, “Ko erar ro wa, ko eitek akan jaunaka.”

<sup>7</sup> Kiro mena raumun siakup, kar ron enip Publius nukan omnokou rawon. Kiro ro ko kiro mena kamwareäwon ro näwäu. Kos ik kon owa imäiki poteanik, omre 3 orip kos o ikonuk, ik ko pak raumun. <sup>8</sup> Publius nukan momok ko sip näwäu roros sip wenuk, kon pasar opok nine rawon. Pol nukas kiro äpu momoi, kon waru uru toneanik, Anut aurmara, kon ipou kiro ron tapau opok monuk, ko ätäi eposek sarewon. <sup>9</sup> Ko kiro kurur keserwon ämän kurte manonuk, menan roasiret sip orip roianik, ak erekapu ko siakup kouna, kos ak jekwarowon. <sup>10</sup> Ik kiro mena ute manaurta, akas ik osap sosop ikomana, karauk o apu opok jaun ous opok mukoin.

*Pol Rom näu mena potowon.*

<sup>11</sup> Ik kiro mena keir 3 orip raumunus, uto-moi, roros ses kar ous ko kiro mena rawon, pote aparmoi, tonomun. Kiro ous Aleksandria menan. Kon nepu opok eitek oirori amak awak ori awan totomaka atware moin. Kiro eitek awan enmawa Kastor Poluks ori. <sup>12</sup> Ik potea, Sirakius näu mena omre 3 orip pe raumun. <sup>13</sup> Kiro pakas potea, Regium näu mena potomun.



Ninomunus, tapera, urir san peäwon kaima pemara, ik sareikonuk, ätäi ninomonus, tapera, ik Puteoli mena pemun. <sup>14</sup> Kiro opok peta, karauk roasiret akan woiaka Jisas mesin epar moin akas ik ak pak omre 7 orip rawaun aikoin. Keseria, kiro pakas ik Rom näu mena ätäi ari potomun.

<sup>15</sup> Iken jaunokot akan woiaka epar moin akas ik Rom näu mena siakup koumun ämän roumana, ak atapukas ik taraikaun koin. Karauk roat ik taraikaun Apius nukan Amket opok koin. Karauk apu opok nineäin ou 3 orip rawon opok koi taraikoin. Pol nukas kiro roat koi taraikoin apwaromara, Anut nukan enip jou mianik, kon wou näu sarewon.

*Pol Rom näu mena rawon.*

<sup>16</sup> Ik Rom akan näu mena peta, Rom akan ro Näwäus Pol ko kar owa nukarar raunuk, marai roat akas ko kame rawaiei räi awarowon.

<sup>17</sup> Omre 3 orip manonuk, Pol nukas Juda roat näunäu koi ko pak tururaun ämän surmarowon. Keseria, ak erekapu koi tururna, kos awarowon, “O, jaiat, is kar onok aru iken roasiret opok ra, kiro onok iken asanokot akas ätär mukoin pak aru mau wa. Ak is erar sakau atoirianik, Rom akan ipiakap muraun imäiri koin. <sup>18</sup> Rom akan roat näunäu akas isan ämän aparmana, utoirona, manaurimin, owon, is kar onok aru mau wa, is erar meiäun itok wa. <sup>19</sup> Juda roasiret akas is wa utoirona, manam rai ämän sakau moin. Is isan roasiret akan enmakap ämän wäpik, utianik, isakasar is Rom potoita, Sisa nukas isan ämän aparaura rai sakau äiemin.

<sup>20</sup> Kiro onokun, is ak pak tururianik, aräun ämän surmaromin. Juda roasiret ak kiro ro Anut nukas ak äsimornuk, ätäi imwaraun kame rain kon ämän mesin akas is muris rakir muroin raim. <sup>21</sup> Keseria, roat näunäu akas ätäi äiein, “Ik kar Judia provins pakan ros na mesin jer we mukianik, aikau wa. Ik kar ro okoro opok koumara, na aru musorai rai koi aikau wa. <sup>22</sup> Utianik, rusapai ik nan onsau pakas nan ronkat äieta, rowam. Ik äpu omsau erekapu roasiret akas roasiret Jisas mesin woiaka epar miäin akan enmakap ämän aru mareäi.” <sup>23</sup> Keseria, akas kar omre sare mianik, roasiret sosop Pol rawon owa kon ämän maronuk, rowaun koi tururin. Tapera pote pututu ko Anut nukas roasiret koi kamwaraun ämän jekur awarowon. Moses nukan sintore ämän pak Anut nukan ämän roianik, areain roat akan ämän ninareanik, kos Jisas mesin woiaka epar maun rai ronkat sakau orip tamarowon. <sup>24</sup> Karauk roat ak kon ämän roumana, epar äiein, karauk ak kiro ämän sätäieü äiein. <sup>25</sup> Ak ronkat atap atap oianik, manaurin. Amke Pol nukas kar ämän keser marowon, “Anut nukan Osou Näus, kon ämän roianik, areawon ro Aisaia nukan oksau pakas iken asanokot opok epar senes awarowon.

<sup>26</sup> ‘Ak kiro roasiret rawa potoinai, keser awarowe, Ak kiro ämän orip orip roiäi roiäi, sinuk, ak jekur roianik, onoktapau wa äpu maiei. Ak owo osap apariäi apariäi, sinuk, ak jekur wa apariäi. <sup>27</sup> Owon, kiro roasiret akan woiaka sakau sarewon. Akan ämän rowaun utomana, raiaka iturweäi. Ak osap aparaun amsiniäi. Ak

kiro onok wa keserna raro, ak osap aparaiei, ak ämän rowaiei, akan woiaka uru kiro ämän onoktapau äpu maiei. Akan woiaka pirirmoi, is siarap kouna, isakasar ak jekwaram.’” *Aisaia 6:9-10*

<sup>28</sup> Keserianik, ak äpu maiei kiro sakau epar Anut nukas ik ätäi imäikaun keserwon, kiro ämän karauk omsau pakan roasiret opok äsimornuk, ak kiro ämän roianik, tainoraiei.”

<sup>29</sup> [Pol nukas keser awaronuk, Juda roasiret kiro owan ute maneanik, aka aka ketäiein.]

<sup>30</sup> Pol ko woisan oirori kiro opok ou kau mianik, raunuk, roasiret ak ko aparam rai kouna, kos onok eposek mareäu. <sup>31</sup> Kos Anut nukas kamwaraun kowai ämän pak Jisas Krai nukan ämän pak roasiret sakau maronuk, kar ros ko tämurau wa.

**Anut nukan Ämän Eposek**  
**New Testament in Girawa**

copyright © 2013 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Girawa

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-11

---

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source  
files dated 29 Jan 2022

79f715b0-a1c7-58ec-85a5-b96f2ba338fd